Branka MILOŠEVIĆ ZAKIĆ, Erika TRBOJEVIĆ

NUMIZMATIČKI NALAZI S LOKALITETA SIPAR

NUMISMATIC FINDS FROM THE SIPAR SITE

Branka Milošević Zakić
Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split, Hrvatska
branka.milosevic@mhas-split.hr

Erika Trbojević
Arheološki muzej Istre, Pula, Hrvatska
erika.trbojevic@ami-pula.hr

UDK 902.2:737](497.5Umag)"652/653"
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 1. 4. 2025.
Odobreno: 15. 5. 2025.

Branka Milošević Zakić
Museum of Croatian Archaeological Monuments, Split, Croatia
branka.milosevic@mhas-split.hr

Erika Trbojević
Archaeological Museum of Istria, Pula, Croatia
erika.trbojevic@ami-pula.hr

UDC 902.2:737](497.5Umag)"652/653"
Original scientific paper
Recived: 1 April 2025
Approved: 15 May 2025

Ovaj rad bavi se datacijom, cirkulacijom te kronološkom i statističkom obradom numizmatičkih nalaza s arheološkog lokaliteta Sipar. Lokalitet je sustavno istraživan u dva navrata, prvi put u prvoj polovini 60-ih godina 20. st., a zatim od 2013. godine do danas, a ta su istraživanja još u tijeku. Do sada je pronađeno 111 numizmatičkih nalaza. Najveći dio bili su površinski nalazi tijekom uviđaja na lokalitetu, a tek 25 kovanica pronađeno je u kulturnim slojevima pa je njihova stratigrafska obrada od posebnog značaja. Datacijom ovih nalaza obuhvaćen je širok vremenski raspon, od Rimske Republike do novog vijeka. Po broju pronađenih kovanica ističu se republikanski denari, koji svjedoče o procesu romanizacije i monetizacije istarskog poluotoka. Kontekst u kojem su pronađeni ukazuje na intenzitet njihova kolanja u okvirima trgovinskih i društvenih interakcija na ovom prostoru. U korespondenciji s ostalim pokretnim nalazima, pronađeni novac pruža uvjerljivu spoznaju o dinamici naseljavanja te kronološku rekonstrukciju nekadašnje upotrebne funkcije nepokretnih arheoloških nalaza, tj. višeslojnih ostataka arhitekture na poluotoku Sipar.

KLJUČNE RIJEČI: *Istra; Sipar; numizmatika; keramika; Rim; Bizant; rani srednji vijek*

This paper focuses on the dating, circulation, and chronological as well as statistical analysis of numismatic finds from the Sipar archaeological site. The site has been systematically investigated on two occasions: in the first half of the 1960s, and the current excavation campaign launched in 2013 and continuing to the present day. To date the excavation has seen the recovery of 111 coins. The majority of these were recovered as surface finds during site fieldwork. Only 25 coins were recovered from cultural layers, making the stratigraphic analysis particularly significant. The dating of these finds covers a broad time span, from the Roman Republic to the modern period. Republican denarii *stand out in terms of quantity, bearing witness to the Romanisation and monetisation of the Istrian peninsula. The context in which they were discovered indicates the intensity of monetary circulation in the commercial and social interactions in this area. In correlation with other artefacts, the discovered coins provide compelling insight into the settlement dynamics and the chronological reconstruction of the past function of archaeological features, i.e., the multi-layered architectural remains on the Sipar headland.*

KEY WORDS: *Istria; Sipar; numismatics; pottery; Rome; Byzantium; early medieval period*

UVOD

Arheološki lokalitet Sipar nalazi se oko 5 km sjeverno od grada Umaga, na poluotoku površine oko 0,3 do 0,7 hektara, ovisno o razini mora, tj. plimi i oseki. Prva sustavna istraživanja, od 1963. do 1966., proveli su Štefan Mlakar i Branko Marušić iz Arheološkog muzeja Istre (AMI). Neplanirano su ih prekinuli u jesen 1966. g., deprimirani zbog, kako navode, jakog olujnog juga – visoki valovi razorili su čak i neke već konzervirane zidove (AMI, Dokumentacija, Putni izvještaj br. 451, 12. studenog 1966.). Od tada se na lokalitet odlazilo povremeno, samo radi rekognosciranja. Nova sustavna istraživanja započeo je 2013. Muzej grada Umaga; ona su još u tijeku, a od 2016. obavljaju se u suradnji s Muzejom hrvatskih arheoloških spomenika iz Splita.

NUMIZMATIČKI NALAZI

Sipar spada u bogatije arheološke lokalitete na području sjeverozapadne Istre, kako po nepokretnim nalazima ostataka arhitekture antike, kasne antike i ranog srednjeg vijeka, tako i po količini pronađenih pokretnih nalaza, koji su datirani od 1. st. prije Krista do kraja 9. st. poslije Krista (Milošević Zakić 2022). Među pokretnim nalazima jest i 111 onih numizmatičkih, od kojih su većina površinski nalazi pronađeni izvan kulturnih slojeva. Numizmatički nalazi pronađeni tijekom istraživanja B. Marušića i Š. Mlakara te rekognosciranja lokaliteta do kraja 20. st. čuvaju se u Arheološkom muzeju Istre u Puli, osim jednog pronađenog 1995. prilikom hidroarheološkog rekognosciranja (Brusić 1997), koji je objavila A. Miškec i koji se nalazi u Muzeju grada Umaga (Miškec 2002, 48:17). Numizmatički nalazi pronađeni tijekom sustavnih istraživanja i redovitih obilazaka terena od 2013. do danas inventiraju se u Muzeju grada Umaga. Kuriozitet je jedini pronađeni zlatnik, koji je 1970. našao Jože Hanc roneći na sjevernoj strani poluotoka, među škrapama, i dao ga na čuvanje Narodnom muzeju Slovenije u Ljubljani, gdje se i danas nalazi (Jeločnik 1973, 138; Miškec 2002, 48:16).

Još za vrijeme arheoloških istraživanja 60-ih g. 20. st. pronađeno je šest rimskih republikanskih denara. Tadašnji kustos Arheološkog muzeja Istre u Puli Štefan Mlakar poslao ih je na konzervaciju i ekspertizu u Narodni muzej Slovenije u Ljubljanu. Međutim, denari nikada nisu objavljeni i danas se nalaze u AMI-ju. Iz prepiske između Mlakara i Aleksandera Jeločnika (numizmatičara iz Narodnog muzeja Slovenije) vidljivo je da je najraniji denar bio kov Gaja Antistija iz 146. g. pr. Kr. (kat. br. 2) (AMI, Dokumentacija, Pismo Aleksandera

INTRODUCTION

The Sipar archaeological site is situated some five kilometres to the north of the town core of Umag, on a headland with an area that varies between 0.3 and 0.7 hectares depending on the sea level, i.e., the high and low tide marks. The first systematic excavation of the site was led from 1963 to 1966 by Štefan Mlakar and Branko Marušić of the Archaeological Museum of Istria (AMI). They cut the work short in the autumn of 1966, ahead of the planned completion window, disheartened by, as they noted, a tempest marked by a strong southerly wind and tall waves that destroyed some of the walls that had already been conserved (AMI, Documentation, Travel Report no. 451, 12 November 1966). From then the site was visited sporadically, only with a view to perform a field survey. A new systematic excavation campaign was launched in 2013 by the Umag City Museum and is still in progress. As of 2016 the work has been performed in collaboration with the Museum of Croatian Archaeological Monuments in Split.

NUMISMATIC FINDS

Sipar is numbered among the archaeological sites in the northwest of Istria that has yielded the most abundant discoveries, both in terms of the archaeological features, i.e., the remains of antique, late antique, and early medieval period architecture, and in terms of the number of recovered artefacts, dated to the broad range from the 1st c. BCE to the late 9th c. CE (Milošević Zakić 2022). Among the recovered artefacts are 111 numismatic finds, most of which were recovered as surface finds outside of the cultural strata. The numismatic finds recovered in the course of the excavation led by principal investigators B. Marušić and Š. Mlakar, and the field survey work up to the close of the 20th c., are kept at the Archaeological Museum of Istria in Pula, with the exception of a coin found in 1995 in the course of underwater archaeological surveying (Brusić 1997)—a find published by A. Miškec and kept at the Umag City Museum (Miškec 2002, 48:17). Numismatic finds recovered in the course of the systematic excavation and regular fieldwork tours from 2013 to the present are inventoried in the Umag City Museum. Notable is the only recovered gold coin, found in crevices of the rocky seabed in 1970 by Jože Hanc while diving to the north side of the headland, which he gave to the National Museum of Slovenia in Ljubljana, where it has been kept to this day (Jeločnik 1973, 138; Miškec 2002, 48:16).

Six Roman Republican *denarii* were found during the

Jeločnika Štefanu Mlakaru, 9. 6. 1967.). Taj je novac do danas ostao najraniji primjerak s ovog lokaliteta. Denari iz tog razdoblja na području Bujštine pronađeni su samo na lokalitetima Nova Vas i Završje Sv. Križ. Datiraju se u sredinu 2. st. pr. Kr., a posebno su zanimljivi nešto raniji viktorijati iz Nove Vasi, danas nažalost izgubljeni, koji su datirani u 211. g. pr. Kr. (Degrassi 1930, 449; Hoernes 1894, 178; Miškec 2002, 43-44, 49). Ti viktorijati najraniji su dokaz prodora rimske kulture, odnosno monetizacije, u Istru, s obzirom da već 170. g. pr. Kr. prestaje njihovo kovanje, a iz optjecaja nestaju između 150. i 130. g. pr. Kr. (Miškec 2003, 307). Na Siparu je ukupno pronađeno jedanaest republikanskih kovanica. Najmlađi među njima je denar Kvinta Kasija Longina, koji datiramo u 55. g. pr. Kr. (kat. br. 9). Dosad su na Bujštini zabilježena samo četiri denara (Miškec 2002, 39-49), stoga je pronalazak devet srebrnjaka i dva asa na jednom lokalitetu izuzetno vrijedan pokazatelj najranijih rimskih prodora na području sjeverne Istre.

Osim republikanskog novca valja istaknuti i norički srebrnjak tipa Magdalensberg, koji je pronađen kao površinski nalaz 2021. g. (kat. br. 1). Siparski obol

Sl.1 Norički obol, Magdalensberg tip (Auctioned by Roma Numismatics Ltd, E-Sale 60, 1 August 2019, Lot 10).
Fig. 1 Obol *of Noricum, Magdalensberg Type (Auctioned by Roma Numismatics Ltd, E-Sale 60, 1 August 2019, Lot 10).*

Sl.2 Norički obol, Magdalensberg tip, Sipar 2021, kat. 1 (Muzej grada Umaga, UMG-6559).
Fig. 2 Obol *of Noricum, Magdalensberg Type, Sipar 2021, cat. no. 1 (Umag City Museum, UMG-6559).*

archaeological excavations of the 1960s. Štefan Mlakar, then curator of the Archaeological Museum of Istria, sent them for conservation and expert analysis to the National Museum of Slovenia. These *denarii*, however, were never published, and are now kept at the Archaeological Museum of Istria. From the correspondence between Mlakar and numismatist Aleksander Jeločnik of the National Museum of Slovenia it is evident that the earliest *denarius* was a coin struck by Caius Antestius in 146 BCE (cat. no. 2) (AMI, Documentation, letter of Aleksander Jeločnik addressed to Štefan Mlakar, 9 June 1967). To this day this remains the earliest coin recovered at this site. In the broader Buje area *denarii* of this period have only been recovered at the Nova Vas and Završje Sveti Križ sites. They date to the mid-2nd c. BCE. Of particular interest are somewhat earlier *victoriati* coins found at the Nova Vas site, dated to 211 BCE (Degrassi 1930, 449; Hoernes 1894, 178; Miškec 2002, 43-44, 49) but now unfortunately lost. Given that they were no longer minted after 170 BCE, and that they were out of circulation at some point between 150 and 130 BCE, these *victoriati* coins constitute the earliest known evidence of Roman cultural penetration into, and the monetisation of, Istria (Miškec 2003, 307). Eleven Republican coins have been recovered at the Sipar site. The most recent of these is a *denarius* minted by Quintus Cassius Longinus we date to 55 BCE (cat. no. 9). To date only four *denarii* have been recorded in the Buje area (Miškec 2002, 39-49), and the find of nine silver coins and two *as* coins at a single site is, then, an exceptionally valuable indicator of the earliest Roman incursions into the north of Istria.

Notable—aside from the Republican coins—is a Magdalensberg Type silver coin of Noricum found in 2021 as a surface find (cat. no. 1). This *obol* (Figs. 1 and 2) from the Sipar site is a *subaeratus* (silver plated coin) of the period and is, irrespective of its good condition, in terms of weight and visible characteristics of the strike, most similar to the type described by Bannert & Piccottini (Pl. 3, 34) and Göbl (Pl. 47, IA-c). This is the fourth find of Celtic coins in Istria. A coin of the Magdalensberg Type was found at Vižula near Pula (Miškec 2002, 119; Zuccon 1990, 13-16), while the other two, imitations of a Massalian drachma and of an Iberian *as*, were found in the Buje area, again at the Nova Vas site (Hoernes 1894, 178; Miškec 2002, 43). This new find of a Celtic coin can be associated with commercial ties between the Celts and the inhabitants of the Istrian peninsula. Amphorae with the inscription "olei Histrici flos" have been found in what was once Noricum, more precisely in the environs of Magdalensberg, which confirms contact between these two areas in the 1st c. BCE (Panciera 1972, 85). As

je naime suberat iz tog vremena te je, bez obzira na očuvanost, prema gramaži i vidljivim karakteristikama kova najsličniji tipu Bannert/Piccottini pl. 3, 34 i Göbl pl.47, IA-c (sl. 1 i 2). Ovo je četvrti nalaz keltskog novca u Istri. Jedan primjerak tipa Magdalensberg pronađen je na Vižuli nedaleko od Pule (Miškec 2002, 119; Zuccon 1990, 13-16), dok su druga dva, imitacija masalijske drahme i iberskog asa, pronađena baš na Bujštini, i to opet na lokaciji Nova Vas (Hoernes 1894, 178; Miškec 2002, 43). Novi nalaz keltskog novca može se dovesti u vezu s trgovačkim vezama između Kelta i stanovnika istarskog poluotoka. Naime, u Noriku, točnije u okolici Magdalensberga, pronađene su amfore s natpisom *olei Histrici flos*, što potvrđuje kontakte između ova dva područja u 1. st. pr. Kr. (Panciera 1972, 85). Kako A. Miškec navodi, pojava keltskog novca u Istri ne može biti dokaz nekog keltskog utjecaja, već samo svjedočanstvo trgovinskih kontakata (Miškec 2008, 249). U prilog tome ide i pronalazak ovog noričkog suberata, koji ne pripada niti jednom keltskom kovničarskom krugu za čije kovove otprije znamo da cirkuliraju Istrom. Sukladno tome sasvim je logično da su od ukupno četiri kovanice čak tri pronađene na sjeveru Istre, gdje su kontakti zasigurno bili intenzivniji.

Sipar je najbogatiji nalazima novca iz Rimskoga Carstva. Od ukupno 111 nalaza, čak 74 primjerka datiraju se u doba Carstva, dakle 66,67% (dijagram 1), a najprisutniji su kovovi cara Augusta, kojih ima šest komada. Velikom monetarnom reformom između 23. i 19. g. pr. Kr., August uvodi u novčani sustav nove brončane nominale kojima uređuje i stabilizira ekonomiju Carstva (Crawford 1985, 258). Svi Augustovi primjerci su reformirani asevi i pripadaju seriji njegovog kovničarskog novca. Sukladno tome kovani su u Rimu, a pobliže možemo datirati samo jedan. Riječ je o novcu koji kuje Sekst Nonije Kvinktilijan te se datira u 6. g. pr. Kr. (kat. br. 18). Na ovom lokalitetu nalazimo kovove rimskih careva od Augusta pa sve do Honorija (395. - 423. g.) (kat. br. 63 i kat. br. 64). Iz razdoblja Principata ističu se kovovi cara Klaudija I. (tri komada) i Antonina Pija (dva komada). Klaudijev kvadrans jedini je primjerak ove nominale na lokalitetu (kat. br. 20). Riječ je o novcu koji inače nije bio toliko zastupljen: u prvoj polovini 1. st. u Rimskom Carstvu bilo ga je nešto manje od 15%, dok je npr. *as* zastupljen s više od 80% (Kos 1998, 40, 198). Jedini dosadašnji kvadrans otkriven na području Bujštine bio je onaj iz Nove Vasi, datiran u 8. g. pr. Kr. (Hoernes 1894, 178; Miškec 2002, 43-44). Nešto su učestaliji nalazi iz razdoblja kasne antike. To se primarno odnosi na kovove cara Konstantina I. i njegovih sinova (kat. br. 39-55), na kovove Valentinijanove dinastije (kat.

A. Miškec notes, the appearance of Celtic coins in Istria cannot be seen as hard proof of some nature of Celtic influence, rather only as evidence of commerce (Miškec 2008, 249). The find of this *subaeratus* from Noricum, which is not from any of the Celtic mints whose coins are known to have circulated in Istria, supports this proposition. It does, hence, entirely make sense that of the four recovered coins three have been found in the north of Istria, where contact was certainly most frequent.

Roman imperial coinage makes up the lion's share of the numismatic finds recovered at the Sipar site. Seventy-four of the 111 recovered coins, i.e., 66.67 per cent (Diagram 1), date to the imperial period, with the most abundant being coins struck under Augustus, six in all. Under the comprehensive monetary reform implemented from 23 to 19 BCE, Augustus introduces new denominations of bronze coins aimed at bringing order to and stabilising the empire's economy (Crawford 1985, 258). All of the Augustan coins are reform *asses* from the series of coins issued by the Augustan moneyers. They were minted in Rome, and there is only one that we can date. This is a coin struck by the moneyer Sextus Nonius Quinctilianus, dated to 6 BCE (cat. no. 18). At this site we find coins minted under Roman emperors from Augustus through to Honorius (395-423 CE) (cat. no. 63 and cat. no. 64). Notable from the period of the principate are coins minted under the emperor Claudius I (three coins) and Antoninus Pius (two coins). A Claudian *quadrans* is the only specimen of this denomination at the site (cat. no. 20). This was an otherwise not overly prevalent coin: in the Roman empire of the first half of the 1st c. CE it accounted for a little under 15 per cent, while the *as* accounted for over 80 per cent (Kos 1998, 40, 198). The only previously recovered *quadrans* coin in the Buje area was found at the Nova Vas site and dated to 8 BCE (Hoernes 1894, 178; Miškec 2002, 43-44). Finds from the late antique period are somewhat more frequent. This pertains primarily to coins minted under the emperor Constantine I and his sons (cat. nos. 39-55), the coins minted by the Valentinian dynasty (cat. nos. 56-64), and to all of the other low denomination bronze coins that are, unfortunately, illegible. We date 36.94 per cent of the numismatic finds to the period of the 4th and 5th c. CE, making this the most numerous group at the site.

The waning power of Rome, and the ultimate collapse of the Western Roman Empire, saw administration of the Italic peninsula shift to the hands of the Ostrogoths. In 489 Theodoric, the Ostrogoth king, still formally under the Byzantine emperor's sway, incorporated Istria into the greater Ostrogothic realm. Istria remained under

Sl. 3 40 numija, AMI (N-1938), MIB I 70.
Fig. 3 A 40 nummi coin, AMI (N-1938), MIB I 70.

br. 56-64), ali i na sve ostale sitne brončane nominale koje nažalost nisu čitljive. Stoga u razdoblje 4. i 5. st. datiramo čak 36,94 % numizmatičkih nalaza, što ih čini najdominantnijom skupinom na lokalitetu.

Slabljenjem Rima i konačnim padom Zapadnog Rimskog Carstva vlast na italskom poluotoku preuzimaju Ostrogoti. Teodorik, kralj Ostrogota, tada još formalno pod nadzorom bizantskog cara, uključuje 489. g. Istru u veliko Ostrogotsko Kraljevstvo. Istra ostaje pod nadzorom Ostrogota sve do 539., kada ponovno pada u ruke Bizanta (Zuccon 1987, 36-37). Iako je njihovo vladanje bilo kratko, u Istri nalazimo materijalne tragove ostrogotske vlasti, među njima i nešto rjeđe nalaze njihova novca. Na Siparu je 2021., nažalost samo kao površinski nalaz, pronađen ostrogotski brončani novac. Riječ je o 40 numija, tj. kvaziautonomnom brončanom novcu kovanom u Rimu između 526. - 534. g. (kat. br. 96). Novac sa Sipara prikazuje božicu Romu sa šljemom na aversu te vučicu s blizancima Romulom i Remom na reversu. Po Metlichu riječ je o kovu kralja Atalarika (526. - 534. g.) (Metlich 2004, 51, 114). Zanimljivo je da je ovo jedini ostrogotski nalaz s područja Bujštine, a ukupno je poznato samo jedanaest kovanica s istaknutom provenijencijom u Istri (Miškec 2002, 344). Željko Demo donosi 1981. g. popis nalazišta ostrogotskih kovanica u Istri, i to ukupno pet primjeraka iz Vižinade, Poreča, Pazina, Modrušana i Vodnjana (Demo 1981, 462). Tome se mogu pridodati i nalaz s Vižule (Zuccon 1987, 34) te nalazi nepoznate provenijencije koji se čuvaju u AMI-ju i u SIASP-u u Trstu (Miškec 2002, 333). Svakako treba spomenuti primjerak iz AMI-ja (sl. 3) jer je riječ o istom tipu kovanice kao i nalaz sa Sipara. Nažalost, za novac iz Pule provenijencija nije poznata.

Iduću dominantnu skupinu čini bizantski novac. Bizant je na Siparu zastupljen kroz novac iz 6. i 7. st., s kovovima vladara Justinijana I., Justina II., Heraklija,

Ostrogoth control through to 539, when it again came under the direct rule of Byzantium (Zuccon 1987, 36-37). Although their administration was brief, we do find material traces of Ostrogothic government of Istria, including rare finds of the coins they minted. An Ostrogothic bronze coin was found at the Sipar site in 2021—as a surface find, unfortunately. This is a 40 *nummi* coin, i.e., a quasi-autonomous bronze coin minted in Rome between 526 and 534 CE (cat. no. 96). The Sipar coin depicts the helmeted deity Roma on the obverse and the she-wolf with the twins Romulus and Remus on the reverse. According to Metlich this is a coin minted under the king Athalaricus (526-534 CE) (Metlich 2004, 51, 114). Notably, this is the only Ostrogothic find in the Buje area, and in all we know of only eleven coins of this provenance in Istria (Miškec 2002, 344). In 1981 Željko Demo developed a list of Ostrogothic coin findspots in Istria that includes a total of five coins, recovered in Vižinada, Poreč, Pazin, Modrušani, and Vodnjan (Demo 1981, 462). To this we can add a find made in Vižula (Zuccon 1987, 34), and finds of unknown provenience that are kept by AMI in Pula and SIASP in Trieste (Miškec 2002, 333). Notable in this regard is a coin kept at AMI (Fig. 3) as it is of the same kind as the Sipar find. Unfortunately, the provenience of the coin kept in Pula is unknown.

The next most numerous group is comprised of the coins of Byzantium. Byzantium is represented at the Sipar site with coins issued in the 6th and 7th c. CE, minted under the rulers Iustinianus I, Justinus II, Heraclius, Constans II, Maurice Tiberius, and Constantinus IV. The most numerous among these, numbering six, are the coins of Constans II. Five DOC II-2 181 coins struck at the mint in Syracuse under his rule were recovered as an assemblage in SU102 of Room 15. The most recent Byzantine coin from the site is a *follis* issued under Constantinus IV, minted in Ravenna at some point between 683 and 684 CE. In all ten *folles* and three *decanummi* were recovered. Notable in particular is the already mentioned *solidus* of the emperor Maurice Tiberius (cat. no. 91) found in the early 1970s (Jeločnik 1973, 138) (Fig. 4). This well-preserved gold coin was struck at the Roma mint between 583 and 602 CE (Miškec 2002, 48). Statistically, the greatest number of Byzantine gold coins have been recovered in the Vodnjan area, held by the Luciani private collection (Novak 2023, 126). As most of the coins were held by a private collector, the question of their provenience, notwithstanding the assertion of Gorini that the finds were recovered in the Vodnjan area (Gorini 1974, 178-179), remains uncertain. Notable among the Byzantine finds are two silver coins issued during the reigns of the emperors Iustinianus I and

Konstansa II., Maurikija Tiberija i Konstantina IV. S čak šest komada, najdominantniji je novac Konstansa II. Kao skupni nalaz u SJ102 u prostoriji 15 pronađeno je pet njegovih kovanica tipa DOC II-2 181 iz sirakuške kovnice. Posljednji bizantski kov s lokaliteta je *follis* Konstantina IV., kovan između 683. i 684. g. u Ravenni. Ukupno je pronađeno deset folisa i tri dekanumija, a posebno treba istaknuti već spomenuti solid cara Maurikija Tiberija (kat. br. 91) koji je pronađen još ranih sedamdesetih godina 20. st. (Jeločnik 1973, 138) (sl. 4). Ovaj dobro očuvani zlatnik kovan je u kovnici *Roma* u razdoblju između 583. i 602. g. (Miškec 2002, 48). Statistički gledano, u Istri je najviše bizantskih zlatnika pronađeno na području Vodnjanštine i to u privatnoj kolekciji Luciani (Novak 2023, 126). Većina kovanica pripadala je privatnom kolekcionaru pa se stoga, iako Gorini navodi da je riječ o nalazima s Vodnjanštine (Gorini 1974, 178-179), pitanje provenijencije ne može sa sigurnošću potvrditi. Među bizantskim nalazima ističu se i dva srebrnjaka iz vremena careva Justinijana I. i Justina II. Ove kovanice (kat. br. 105 i kat. br. 106), vrijednosti 250 numija, kovane u Raveni između 552. i 578. g. (DOC I 334; DOC I 213) nemaju paralela na području Istre. Jedine paralele na istočnoj obali Jadrana pronađene su u Ninu i Drnišu (Ilkić, Šeparović 2023, 147; Mirnik, Šemrov 1988, 184)[1]. Kako su na Bujštini dosad pronađena samo tri primjerka bizantskog novca (Miškec 2002, 39-49), Sipar je postao lokalitet s najviše pronađenih bizantskih numizmatičkih nalaza. Ako se uzme u obzir cijela Istra onda je na drugome mjestu, odmah iza Sv. Feliksa kod Rovinja, gdje je pronađen čak 21 bizantski novac (Miškec 2002, 259-261). Pitanje cirkulacije bizantskog novca u Istri kompleksno je zbog

Sl. 4 Solid Maurikija Tiberija, Roma, *583. - 602. g.*[2]

Fig. 4 A solidus *issued under Maurice Tiberius, Roma, 583-602 CE*[2].

[1] Nomismata: https://byzantinefind.units.it/viewer.p/83/3851/object/13216-18894479.

[2] Zahvaljujemo Narodnom muzeju Slovenije u Ljubljani i dr. sc. Alenki Miškec na ustupljenim fotografijama predmeta.

Justinus II. These coins, (cat. no. 105 and cat. no. 106), denominated with a value of 250 *nummi* and struck in Ravenna at some point between 552 and 578 CE (DOC I 334; DOC I 213), have no analogues in Istria. The only analogues across the broader eastern Adriatic were found in Nin and Drniš (Ilkić, Šeparović 2023, 147; Mirnik, Šemrov 1988, 184).[1] Only three Byzantine coins have been recovered to date in the Buje area (Miškec 2002, 39-49), meaning that Sipar is the site with the greatest number of recovered Byzantine numismatic finds in the area. If, however, one considers the whole of the Istrian peninsula then it stands as the second most numerous source of these finds, following the Sveti Feliks site near Rovinj, where 21 Byzantine coins were found (Miškec 2002, 259-261). The question of the circulation of Byzantine coinage in Istria is a complex one on account of the fact that a provenience has been established for only a very small number of these coins. Namely, the largest known site-specific collection comprises the already mentioned Sveti Feliks coins, however, the Archaeological Museum of Istria holds a collection numbering 122 Byzantine coins from unknown findspots, i.e., of uncertain provenience, that were likely Istrian finds. The 6th and 7th c. CE coins that were indicative for this investigation usually lack attendant documentation, unlike those of the more recent period, for which there is more often data concerning the circumstances of the find (Novak 2023, 129). These coins are certainly indicative in respect of the Istrian economy of the 5th to 12th c. CE period (Matijašić 1983, 217), but they fall short of providing us with the breadth of data that the coins found in the course of systematic archaeological investigative work do.

Especially notable is the fact that seven early Byzantine coin weights, the only of their kind found in Istria (the subject of a separate paper), were found at the Sipar site. Three weights were found immediately following the first campaign of systematic archaeological excavation of the site (Marušić 1975, 337-350). They have yet to be published, and are kept at the Archaeological Museum of Istria, while the other four were recovered in the course of the recent excavation work and are kept at the Umag City Museum (Milošević Zakić 2022, cat. nos. 72-74). Two of the seven coin weights are discoid in shape, while the other five are square. Six of the coin weights are made of bronze, and one of lead. They have incised value marks (S, IB, N, NB), which puts them among the coin weights

[1] Nomismata: https://byzantinefind.units.it/viewer.p/83/3851/object/13216-18894479.

[2] I am grateful to the National Museum of Slovenia in Ljubljana and to Alenka Miškec PhD for graciously providing access to the photographic records of the artefacts.

činjenice da je za vrlo malu količinu novca poznata provenijencija. Naime, najveća poznata kolekcija s lokaliteta je ona iz već spomenutog Sv. Feliksa, no u Arheološkom muzeju Istre postoji kolekcija koja broji 122 bizantskih kovanica s nepoznatih lokaliteta i nepoznate provenijencije, koje vrlo vjerojatno potječu iz Istre. Novac 6. i 7. st., koji bi bio indikativan za ovo istraživanje, najčešće nema popratnu dokumentaciju, za razliku od onoga iz kasnijeg perioda, za koji češće ima podataka o okolnostima nalaza (Novak 2023, 129). Taj je novac svakako indikativan kada govorimo o ekonomiji Istre u razdoblju od 5. do 12. st. (Matijašić 1983, 217), no ne pruža nam sve one podatke koje pruža novac pronađen tijekom sustavnih arheoloških istraživanja.

Važno je spomenuti da sa Sipara potječe sedam ranobizantskih monetarnih utega, jedinih takve vrste pronađenih u Istri (tema zasebnog rada). Tri utega su otkrivena netom nakon prvih sustavnih istraživanja lokaliteta (Marušić 1975, 337-350). Oni su dosad neobjavljeni, a pohranjeni su u Arheološkom muzeju Istre, dok su preostala četiri pronađena tijekom novijih istraživanja i čuvaju se u Muzeju grada Umaga (Milošević Zakić 2022, kat. br. 72-74). Od sedam utega dva su diskoidna, a preostalih pet je kvadratnog oblika. Šest utega je izrađeno od bronce, a jedan od olova. Imaju urezane oznake vrijednosti (S, IB, N, NB), što ih svrstava među utege poznate kao *exagia*, koji su služili za provjeru vrijednosti zlatnog novca ili mjerenje samog zlata prema bizantskom metričkom sustavu. S područja današnje Hrvatske svi objavljeni ranobizantski monetarni utezi uglavnom potječu iz Salone (Demo, Bunčić, Dugonjić 2020, 44-45:G; Simoni 1999, 187-196; Višić-Ljubić 1994, 279-283). Prema dostupnim spoznajama o monetarnim utezima, oni kvadratnog oblika koristili su se tijekom 6. st., dok su ih u 7. st. postupno potisnuli diskoidni utezi (Arslan 2001, 239-254; Bendall 1996; Entwistle 2008, 38-48). Njihova prisutnost na Siparu, osobito u kontekstu nalaza bizantskog solidusa (sl. 4, kat. br. 91) i dvokrake vage za precizno mjerenje (Milošević Zakić 2022, kat. br. 71), upućuje na postojanje organizirane trgovačke djelatnosti u doba vladavine Bizanta, čime se otvara mogućnost definiranja kasnoantičkog i ranosrednjovjekovnog *Siparisa* kao važnijeg emporija tijekom 6. st., posebice u njegovoj drugoj polovini, kao i u 7. st. Ne može se isključiti i mogućnost da su ovi utezi, zajedno s vagom, služili i za potrebe plaćanja poreza (Arslan 2014, 207-224; Morrisson 2012, 379-398).

Nakon spomenutog bizantskog razdoblja, nalazimo jedan venecijanski srebrnjak. Mali venecijanski denar, poznat i kao *piccolo,* nažalost nije čitljiv pa ga okvirno,

referred to as *exagia*, which served to verify the value of gold coins or to measure out gold in accordance to the Byzantine system of units of measurement. From the territory of present-day Croatia all of the published early Byzantine coin weights originate largely from Salona (Demo, Bunčić & Dugonjić 2020, 44-45:G; Simoni 1999, 187-196; Višić-Ljubić 1994, 279-283). According to the available insights on coin weights, those of square form were used in the 6th c. CE, to be gradually replaced in the 7th c. CE by discoid coin weights (Arslan 2001, 239-254; Bendall 1996; Entwistle 2008, 38-48). Their presence at the Sipar site, especially in the context of the find of a Byzantine *solidus* (Fig. 4, cat. no. 91), and a balance scale for precise measurement (Milošević Zakić 2022, cat. no. 71), suggests organised commercial activity in the period of the Byzantine administration, which opens the possibility of identifying late antique and early medieval period Siparis as an important emporium of the 6th c. CE, especially in the second half of that century, and in the 7th c. CE. We cannot rule out the possibility that these coin weights, along with the balance scale, also served for tax collection activity (Arslan 2014, 207-224; Morrisson 2012, 379-398).

Chronologically following the Byzantine period is the find of a Venetian silver coin. This small Venetian *denaro*, also known as the *piccolo*, is, unfortunately, illegible, such that we can only approximately date it, based on the stylistic characteristics, to the period of the 12th to 14th c. CE (cat. no. 97). This *denaro* denomination appears for the first time during the administration of the doge Sebastiano Ziani (1172-1178) and was based on the Veronese *denaro* (Mimica 1997, 347). Both denominations are, in fact, derived from the monetary standard established by Charlemagne, with the *piccolo* weighting just under a quarter of a Carolingian *denier* (*denarius*) (Papadopoli 1893, 80-84). The *denaro* was a high-circulation coin through to the introduction of the *grosso* under the doge Enrico Dandolo (1192-1205); the doges Pietro Ziani, Jacopo Tiepolo, Marino Morosini, and Ranieri Zeno did not mint any on account of the difficulties faced in maintaining a fixed rate of exchange between the *denaro* and the *grosso*. It was only in 1268 under Lorenzo Tiepolo (Papadopoli 1893, 80-125) that the *denaro* was re-introduced. Also among the recovered Venetian money is a *quartarolo* coin, again minted under a doge we cannot identify, at some point between 1192 and 1328 CE (cat. no. 98). The presence of these coins at the Sipar site is a good indicator of the penetration and circulation of Venetian coinage into Istria in the time preceding the period of Venetian dominion over the peninsula, i.e., prior to the second half of the 13th c. CE (Mimica 1997, 167-168), or perhaps in the

prema stilskim karakteristikama, možemo datirati u razdoblje između 12. i 14. st. (kat. br. 97). Ovaj denar pojavljuje se po prvi put za vrijeme vladavine dužda Sebastijana Zianija (1172. - 1178.) i baziran je na veroneškom denaru (Mimica 1997, 347). Zapravo su obje nominale bazirane na monetarnom standardu koji je postavio još Karlo Veliki, a sam *piccolo* težio je nešto manje od četvrtine karolinškog denara (Papadopoli 1893, 80-84). Denar intenzivno cirkulira sve do uvođenja groša za vrijeme dužda Enrica Dandola (1192. - 1205.) te ga, zbog poteškoća održavanja fiksnog tečaja između denara i groša, duždevi Pietro Ziani, Jacopo Tiepolo, Marino Morosini i Ranieri Zeno uopće ne kuju. Uvodi se ponovno tek 1268. za vrijeme vladavine Lorenza Tiepola (Papadopoli 1893, 80-125). Među venecijanskim kovovima javlja se i jedan *quartarolo,* također nepoznatog dužda iz vremena između 1192. i 1328. g. (kat. br. 98). Pronalazak ovih kovanica na Siparu dobar je indikator o prodoru i cirkulaciji venecijanskog novca u Istri u razdoblju prije uspostavljanja mletačke vlasti na poluotoku, dakle prije druge polovine 13. st. (Mimica 1997, 167-168), ili pak razdoblja učvršćivanja vlasti netom nakon što su se istarski gradovi priklonili Serenissimi.

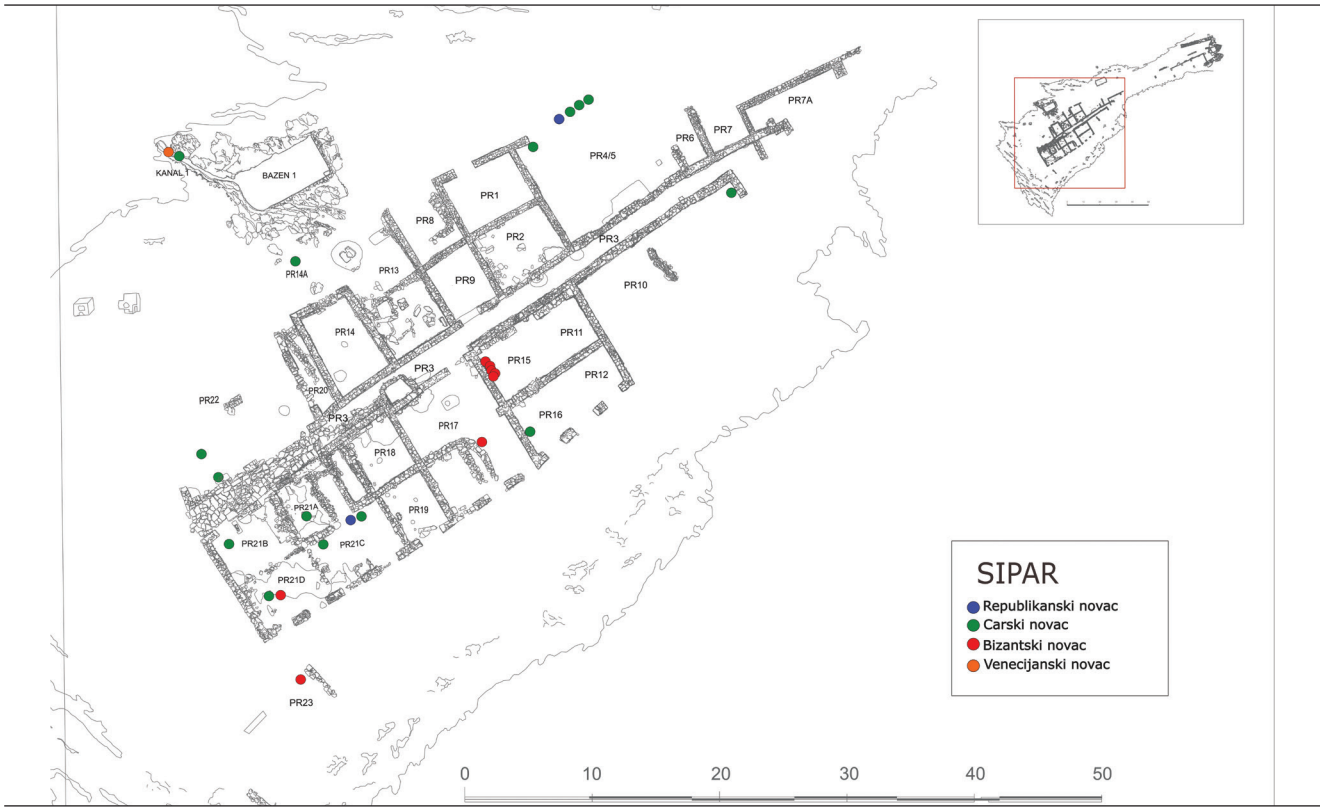
Za kraj valja još spomenuti i novovjekovni novac iz razdoblja između 1892. i 1915. g. Pronađen je samo jedan

time during which Venice consolidated its control over the newly won Istrian towns.

And finally, there is the modern era coinage of the period between 1892 and 1915 CE. Only one such coin was recovered, witness to the period of Austrian rule in Istria. This is a 2 *heller* coin minted under the emperor Franz Joseph (cat. no. 99). Discovered as a surface find, it is the chronologically most recent numismatic find from this site.

AN OVERVIEW OF THE NUMISMATIC FINDS DISCOVERED IN THE ARCHAEOLOGICAL STRATA

An Augustan *as* (cat. no. 18) minted in Rome and dated to 6 BCE was found in Room 10 (Fig. 5) in a layer of reddish-brown soil (SU48). Room 10 was excavated in the 1960s (AMI archaeological investigation campaign led by principal investigators Š. Mlakar and B. Marušić), which saw the excavation of the upper cultural layers. In 2017 Room 10 was found to be covered with coastal erosion sediment deposits that include cobbles and pebbles (SU01). Found among the deposition sediment was a significant number of potsherds, including wall and foot sherds of eastern Mediterranean and north African amphorae of the 6th and 7th c. CE, animal bones and horns, whetstones, a

Sl. 5 Tlocrt ostataka arhitekture s označenim pozicijama nalaza novca po prostorijama (izradili: Vektra d.o.o., Branka M. Zakić, Anika Mijanović).
Fig. 5 Plan of the remains of architecture with indicated positions of coin finds by room (by: Vektra d.o.o. company, Branka M. Zakić, Anika Mijanović).

novac, koji svjedoči o vremenu austrijske vladavine u Istri. Riječ je o 2 *hellera* kovana za vrijeme cara Franje Josipa (kat. br. 99). Otkriven je kao površinski nalaz i najmlađi je numizmatički nalaz s ovog lokaliteta.

PREGLED NUMIZMATIČKIH NALAZA PRONAĐENIH U KULTURNIM SLOJEVIMA

U prostoriji 10 (sl. 5), u sloju smeđe-crvene zemlje (SJ-48), pronađen je Augustov as (kat. br. 18), kovan u Rimu i datiran u 6. g. pr. Kr. Prostorija 10 istraživana je tijekom šezdesetih godina 20. st. (istraživanja AMI-ja pod vodstvom Š. Mlakara i B. Marušića), kada su istraženi gornji kulturni slojevi. Prostorija je 2017. zatečena prekrivena morskim nanosima kamena i žala (SJ-01). U njima je pronađen veći broj keramičkih ulomaka, uključujući stijenke i noge istočnomediteranskih i sjevernoafričkih amfora iz 6. i 7. st., životinjske kosti i rogovi, brusevi i ulomak žrvnja te ulomak tegule s pečatom P (Milošević Zakić 2018, 456-460) datirane, prema A. Buiatti, u razdoblje prije prve polovine 1. st. pr. Kr. (Buiatti 1994, 425-426, fig. II.10). Ispod nanosa se nalazio sloj u kojem je pronađen Augustov as iz 6. g. pr. Kr., koji pruža *terminus post quem* za nastanak sloja. U istom sloju pronađen je velik broj keramičkih utega za ribarske mreže te ulomci posuda tankih stijenki, među kojima se ističu stijenke čaša ukrašene vertikalnim reljefnim štapićima, tip Magdalensberg 2 (N-292,a), (sl. 6,2) datirane između 20. i 10. g. pr. Kr. (Schindler Kaudelka 1975, Tafel 1, Tafel 2). Ovakve čaše prisutne su na sjevernom Jadranu i datiraju se u posljednju četvrtinu 1. st. pr. Kr. (Buršić Matijašić, 2020, 254; Casari 2002, 98). Pronađen je i ulomak tanke stijenke s bodljolikom dekorativnom plastikom (N-292,b), (sl. 6,3), datiran u razdoblje između kasne Republike i ranog augustovskog doba (Atlante II 1985, 325, Tav. CV: 17). Od sive venetske (padanske) keramike pronađeno je nekoliko ulomaka, među kojima se ističe stijenka manje zdjele sa zaobljenim obodom i naglašenim utorom ispod otvora (N-291) (sl. 6,1), koja bi se mogla pripisati tipu Gamba-Ruta Serafini XI, rasprostranjenom tijekom 1. st. pr. Kr., uglavnom na području Akvileje (Ventura 2021, 27-28, 38, Tav. II:4). Među crnopremazanom keramikom prepoznatljivo je dno zdjele s polukružno oblikovanim stijenkama (N-266), tip Lamboglia 28 (Griggio 2021, 53-54, T.II:10) (sl. 8,2). Zdjele Lamboglia 28 široko su rasprostranjene na području sjeverne Italije, a pronađene su i u Istri (npr. Fornače - Piran, Sermin, Nauportus, Loron) i najčešće se datiraju između 70/60-30. g. pr. Kr. (Griggio 2021, fus. 79-81). Ulomci crnopremazane keramike otkriveni su i na

fragment of a quernstone, and a tegula sherd with a "P" maker's mark (Milošević Zakić 2018, 456-460) dated by A. Buiatti to the first half of the 1st c. BCE (Buiatti 1994, 425-426, fig. II.10). Beneath the recent deposit was the layer in which the Augustan *as* dated to 6 BCE was recovered, providing us with a *terminus post quem* for the formation of this stratum. This stratum also yielded the find of a large number of ceramic fishing net weights, and sherds of thin-walled pottery, notable among which are walls from beakers decorated with vertical ribs done in relief of the Magdalensberg 2 type (N-292,a), (Fig. 6,2), dated to between 20 and 10 BCE (Schindler Kaudelka 1975, Pl. 1, Pl. 2). Beakers of this kind have been recorded in the north Adriatic and dated to the last quarter of the 1st c. BCE (Buršić Matijašić, 2020, 254; Casari 2002, 98). Also found was a sherd from a thin-walled vessel with decorative thorn moulding (N-292,b), (Fig. 6,3), which is dated from late in the Republican to early in the Augustan period (Atlante II 1985, 325, Pl. CV: 17). A few finds were made of Padan grey ware, notable among which is a wall sherd from a small bowl with a rounded rim and a prominent groove just under the vessel's orifice (N-291) (Fig. 6,1), that may be attributable to the Gamba-Ruta Serafini XI type that was widespread in the 1st c. BCE, largely in the Aquileian area (Ventura 2021, 27-28, 38, Pl. II:4). Among the black-slipped pottery we find the base of a bowl with walls taking a hemispheric form (N-266), of the Lamboglia 28 type (Griggio 2021, 53-54, Pl. II:10) (Fig. 8,2). Lamboglia 28 bowls were widespread across the north of Italy and have also been found in Istria (e.g., the Fornače-Piran, Sermin, Nauportus, and Loron sites) and are usually dated to the period from 70/60 to 30 BCE (Griggio 2021, footnotes 79-81). Sherds of black-slipped ware were recovered at the Monte Ricco site near Vrsar, also in a 1st c. BCE context (Buršić Matijašić 2020, 251). The Lamboglia 28 bowl found at the Sipar site has lettering incised on the outside wall surface post-firing. Also found was a wall sherd from a Sarius type cup featuring a geometric decorative pattern (Mantovani 2021c, 155). Amphorae are represented by wall and handle sherds, accounting for the bulk of the recovered vessel parts, a number of rim sherds of the Dressel 6A and Dressel 6B forms, and a number of amphorae stoppers, both mould-made and wheel-thrown (Horvat 1997, 57-82).

An assemblage of five *folles* minted under Constans II (cat. nos. 107-111) (Milošević Zakić 2022, cat. no. 75) was recovered from a layer of loose reddish-brown soil (SU102) in Room 15 (Fig. 5), along the west wall. All five of these *folles* were minted in Syracuse at some point between the years 659 and 668 CE, and no traces were identified upon their discovery that would suggest that

Monte Riccu nedaleko odVrsara, također u kontekstu 1. st. pr. Kr. (Buršić Matijašić 2020, 251). Siparski primjerak zdjele Lamboglia 28 ima na vanjskoj strani stijenke urezana slova nastala nakon pečenja posude. Pronađen je i ulomak stijenke čaše tipa Sarius, ukrašene geometrijskim uzorkom (Mantovani 2021c, 155). Amfore su zastupljene ulomcima stijenki i ručki, kojih je pronađeno najviše, te nekoliko oboda tipa Dressel 6A i Dressel 6B, kao i nekoliko poklopaca izrađenih u kalupu i na lončarskom kolu (Horvat 1997, 57-82).

Skupni nalaz pet folisa Konstansa II. (kat. br. 107-111) (Milošević Zakić 2022, kat. br. 75) pronađen je u sloju smeđe-crvene rahle zemlje (SJ-102) u prostoriji 15 (sl. 5), uz zapadni zid. Svih pet folisa kovano je u Sirakuzi između 659. i 668. g., a prilikom njihova pronalaska nisu pronađeni tragovi koji bi upućivali da su bili u organskoj vrećici ili nečemu sličnome. Sloj SJ-102 nalazio se ispod urušenja od pločastog kamena (škrila). Osim folisa, u sloju je pronađena polovina kuhinjskog lonca (N398) uglačane površine, s ukrasom valovnice na ramenu

they were held in a pouch or similar flexible container made of organic material. Stratum SU102 lay beneath a collapse layer of flat stones (schist). Also found in this stratum was half of a cooking ware pot (N398) having a burnished surface and a wavy line ornament at the shoulder (Fig. 7,4). We see pots of similar form, with an everted flat-topped rim, among 6th and 7th c. CE material found at a former Capuchin monastic garden in Kopar (Cunja 1996, 122-126, Pls. 31-35), and among early Byzantine pottery from a secular structure in Betiga. According to Juroš Monfardin, this pot is of the group IIA type (Juroš Monfardin 1986, 209-223). The glass material from this stratum comprises rim fragments from an Isings 111 (Isings 1957, 139-140) beaker, some of which bear a decoration of applied white or yellowish glass paste threads that form a pattern of horizontal lines. R. Cunja classifies rims of this type among the material recovered from the Capuchin garden in Kopar, i.e., from stemmed beakers, in his first group (Cunja 1995, 73, T.3: 48-52), attributing them, based on analogues, to the 6th and 7th

Sl. 6 Databilni nalazi iz slojeva 1, 2 i 3: SJ-48, 4: SJ-88, 5: SJ-41, 6: SJ-261, 7: SJ-413/414. (fotografije: Branka Milošević Zakić, Marko Rogošić).
Fig. 6 Datable finds from strata 1, 2, and 3: SU48, 4: SU88, 5: SU41, 6: SU261, 7: SU413/414 (photo: Branka Milošević Zakić, Marko Rogošić).

(sl. 7,4). Lonci slične forme, s prema vani istaknutim i ravno završenim obodom, nalaze se među koparskim materijalom iz 6. i 7. st., iz bivšeg kapucinskog vrta (Cunja 1996, 122-126, T. 31-35), kao i među ranobizantskim keramičkim materijalom iz profanog objekta u Betigi. Prema Juroš Monfardin, ovaj lonac bi pripadao grupi IIA (Juroš Monfardin 1986, 209-223). Stakleni materijal iz sloja odnosi se na ulomke oboda čaša tip Isings 111 (Isings 1957, 139-140), od kojih pojedini imaju ukras u vidu apliciranih bijelih ili žućkastih niti staklene paste koje tvore motiv vodoravnih pruga. R. Cunja ovakve obode iz koparskog kapucinskog vrta, odnosno čaše sa stopom, stavlja u svoju prvu skupinu (Cunja 1995, 73, T.3: 48-52) i svrstava ih, s obzirom na analogije, u 6. i 7. st. (Cunja 1996, 74-76). Od ostalih nalaza, u ovom je sloju pronađen tek jedan ulomak narebrene stijenke amfore LRA 2B (Pieri 2005, 87, fig. 45), olovni utezi za mreže (cjevčica i alka), udica (Milošević Zakić 2022, kat. br. 8), skoro cjelovito brončano zvono (Milošević Zakić 2022, kat. br. 111) te dvostrani koštani češalj (PN 82).

S područja Istre dosad su nam bila poznata samo četiri folisa Konstansa II. Prvi, kovan u Sirakuzi između 662. i 668. g., čuva se u AMI-ju, no mjesto njegova nalaza nije poznato (Matijašić 1983, 226, 77; Miškec 2002, 133, 867; Novak 2023, 136), kao što nije poznato ni mjesto nalaza druga dva folisa, kovana u Konstantinopolu, koje je objavio B. Callegher (Callegher 2017, 223, kat. br. 25 i 26). Posljednji, izrađen u ravenskoj kovnici između 659. i 668. g., pronađen je na kopnu u uvali Veštar (Bekić 2012, kat. 60). Nalaz tog folisa L. Bekić smatra dovoljno uvjerljivim pokazateljem preživljavanja naselja Vistrum sve do sredine 7. st. (Bekić 2012, 87). U naselja koja, kao i kod Vistruma, nema pokazatelja da su bila uništena početkom 7. st. uklopio bi se i *civitas Sipparis*.Veći broj pokretnih nalaza datiranih u razdoblje od 6. do 8. st., pri čemu je najveća koncentracija zabilježena u drugoj polovini 6. i tijekom 7. st., upućuje na intenzivnu fazu naseljenosti i gospodarskog razvoja Siparisa upravo u tom periodu. Uz već spomenute ranobizantske monetarne utege, ističu se nalazi naušnica buzetskog tipa, dvije cjelovite i nekoliko ulomaka, zatim nekoliko ranobizantskih kopči, igala za odjeću i ukosnica (Milošević Zakić 2022, 25-28, kat. br. 50-65), kao i nedavni površinski nalaz kopče tipa Korint, čija se upotreba uglavnom proteže od sredine i kroz drugu polovinu 7. st. i može se povezati kako uz vojnu i administrativnu odoru, tako i uz žensku nošnju (Brogiolo, Chavarrêa Arnau, Giacomello, Bilogrivić 2017, 672; Mijanović Simić 2024, 40-43, 90; Schulze-Dörrlamm 2009, 19-26). Dodatnu kronološku potporu toj interpretaciji pruža i okolnost da se gubitak, odnosno c. CE (Cunja 1996, 74-76). The other finds recovered from this stratum include a sherd from the ribbed wall of an LRA 2B amphora (Pieri 2005, 87, fig. 45), lead net weights (tubular and annular), a fishing hook (Milošević Zakić 2022, cat. no. 8), an almost complete bronze bell (Milošević Zakić 2022, cat. no. 111), and a two-sided bone comb (SF82).

Previously there had been only four known *folles* of Constans II recovered in Istria. The first of these, struck in Syracuse between 662 and 668 CE, is kept at AMI, but is of unknown findspot (Matijašić 1983, 226, 77; Miškec 2002, 133, 867; Novak 2023, 136), as is also the case with two of the other *folles*, minted in Constantinople and published by B. Callegher (Callegher 2017, 223, cat. nos. 25 and 26). The last of these four coins, struck at the mint in Ravenna between 659 and 668 CE, was found on the coast facing the Veštar cove (Bekić 2012, cat. no. 60). L. Bekić cites the find of this *follis* as a sufficiently credible indicator of the survival of the Vistrum settlement through to the mid-7th c. (Bekić 2012, 87). The *civitas* Sipparis would be numbered among the settlements, like Vistrum, where there are no indicators of their destruction in the early 7th c. CE. A significant number of finds that date to the 6th to 8th c. CE period, with the greatest concentration recorded in the second half of the 6th and the 7th c. CE, suggest that it was during this period that Siparis saw an intensive phase of inhabitation and economic development. Notable, besides the previously noted early Byzantine coin weights, are Buzet type earrings—two complete and several fragments, several early Byzantine clasps, clothing pins, and hairpins (Milošević Zakić 2022, 25-28, cat. nos. 50-65), and the recent surface find of a Corinth-type buckle, in use largely during the mid- and second half of the 7th c. CE and attributable both to military and administrative garb, and to women's apparel (Brogiolo, Chavarrêa Arnau, Giacomello & Bilogrivić 2017, 672; Mijanović Simić 2024, 40-43, 90; Schulze-Dörrlamm 2009, 19-26). Further chronologically corroborating this interpretation is the fact that the loss or concealment of five *folles* minted under the emperor Constans II in Room 15 could not have occurred prior to 668 CE.

Beneath SU102 was a layer of red soil (SU103), the upper part of which was identified as the 6th and 7th c. CE occupational surface. Finds recovered during further excavation beneath SU102 were dated to the period from the late 2nd c. BCE to the mid-1st c. CE. The bulk of the finds here consist of sherds of amphorae of the Lamboglia 2, Lamboglia 2/Dressel 6A, and Dressel 6B forms (Horvat 1997, 60-67) and their stoppers (Cipriano & Mazzocchin 2014, 93-100; Horvat 1997,77-82), characteristic of the

skrivanje pet folisa cara Konstansa II. u prostoriji 15 nije moglo dogoditi prije 668. g.

Ispod SJ-102 bio je sloj crvenice (SJ-103), koji je u gornjem dijelu definiran kao hodna površina 6. i 7. st. Nalazi pronađeni daljnjim iskapanjima ispod SJ-102 datirani su od kraja 2. st. pr. Kr. do sredine 1. st. pos. Krista. Najveći broj nalaza su ulomci amfora Lamboglia 2, Lamboglia 2/Dressel 6A i Dressel 6B (Horvat 1997, 60-67) i njima pripadajući poklopci (Cipriano, Mazzocchin 2014, 93-100; Horvat 1997, 77-82), karakteristični za kasnorepublikansko i ranocarsko razdoblje (Žerjal, Bekljanov Zidanšek 2014, 137-164). Od ostalih nalaza izdvaja se ulomak helenističke reljefne zdjelice efeško-jonskog tipa s kraja 2. i početka 1. st. pr. Kr. (Horvat 1997, 103; Mantovani 2021a, 105-115) (sl. 7,1,d), kojem analogiju nalazimo u depozitu iz Fornača kod Pirana (Horvat, Bavdek 2009, 66; Stokin 1992, 79-92), zatim nekoliko ulomaka čaša tankih stijenki ukrašenih reljefnim točkama, tip Marabini I-Mayet I-Ricci 1/1-Schindler Kaudelka 20 (Mantovani 2021b, 138, T.I:10,17-19,23,26-29) (sl. 7,1,e), koje pripadaju jednom od najranijih tipova keramike tankih stijenki i čija produkcija traje od sredine 2. st. pa do druge polovine 1. st. pr. Kr. (Horvat, Bavdek 2009, 66; Mantovani 2021b, 120-123). Od sive venetske (padanske) keramike pronađeni su ulomci veće zdjele tip Gamba-Ruta Serafini, tip X, ili zdjele-mortara tip XIII, oba tipa dosta raširena na sjevernom Jadranu u predkolonijalnom i kolonijalnom razdoblju sve do Augusta (Ventura 2021, 23-24, Tav. I:6, Tav. IV:5) (sl. 7,1,a), ali i jedno prstenasto dno za koje možemo samo pretpostaviti da pripada toj zdjeli (sl. 8,8). Crnopremazana keramika zastupljena je s nekoliko ulomaka, među kojima se ističu ulomak oboda i ulomak prstenastog dna zdjele, tip Lamboglia 28, prisutan u kontekstima 1. st. pr. Kr. (Griggio 2021, 53-54, bilj. 81, T: IV: 5-6, T. 2:10) (sl. 7,1,b-c).

U prostoriji 16 (sl. 5) pronađen je sestercij Maksimina Tračanina (kat. br. 35), kovan u Rimu između 235. i 238. g. Južni dio prostorije, onaj bliže obali, uništen je djelovanjem mora. Kovanica je pronađena u tankom sloju crne spaljene zemlje (SJ-107), uz zapadni zid prostorije, ispod urušenja od pločastog kamena (škrila), kakvo je bilo definirano i u prostoriji 15. Slojevi s crnom spaljenom zemljom, koji su u pojedinim prostorijama bili dosta deblji, pronađeni su na cijelom lokalitetu, odnosno u svim prostorijama koje nisu bile istraživane 60-ih godina 20. st., dok su tragovi gorenja vidljivi na većini zidova. Među pločastim kamenom pronađena je tegula s pečatom *L.Q.THAL.* (PN-67) (sl. 6,4), dosta istrošena, po čemu se moglo zaključiti da je prethodno korištena, u

Late Republican and Early Imperial periods (Žerjal & Bekljanov Zidanšek 2014, 137-164). Notable among the other finds is a sherd from a Hellenistic relief-decorated bowl of the Ephesian-Ionic type of the late 2nd and early 1st c. BCE (Horvat 1997, 103; Mantovani 2021a, 105-115) (Fig. 7,1,d)—for which we find an analogue in a deposit at the Fornače site near Piran (Horvat & Bavdek 2009, 66; Stokin 1992, 79-92), and a number of sherds from thin-walled beakers of the Marabini I-Mayet I-Ricci 1/1-Schindler Kaudelka 20 type (Mantovani 2021b, 138, Pl. I: 10, 17-19, 23, 26-29) (Fig. 7,1,e)—one of the earliest types of thin-walled ware, produced from the mid-2nd to the second half of the 1st c. BCE (Horvat, Bavdek 2009, 66; Mantovani 2021b, 120-123). Recovered sherds of Padan grey ware include sherds from a large bowl of the Gamba-Ruta Serafini type X or type XIII bowl/mortar—with both forms being relatively widespread in the north Adriatic in the pre-colonial and colonial period up to the rise of Augustus (Ventura 2021, 23-24, Pl. I: 6, Pl. IV: 5) (Fig. 7,1,a), and one ring-footed base which we can only tentatively suggest might be from this bowl (Fig. 8,8). Black-slipped pottery is represented with a few sherds, notable among which is a rim sherd and a sherd from the ring-footed base of a bowl of the Lamboglia 28 form, present in contexts of the 1st c. BCE (Griggio 2021, 53-54, note 81, Pl: IV: 5-6, Pl. 2: 10) (Fig. 7,1,b-c).

A *sestertius* minted in Rome between 235 and 238 CE under Maximinus Thrax (cat. no. 35) was found in Room 16 (Fig. 5). The sea has eroded away the south end of the room, the part nearer the shore. The coin was found in a thin layer of scorched black soil (SU107), along the room's west wall, under a collapse layer of flat stones (schist), as was also identified in Room 15. Layers with scorched black soil, quite thick in some of the rooms, were found across the entire site in all rooms not excavated in the 1960s, while traces of burning are evident on most walls. A highly worn tegula with a maker's mark reading "L.Q.THAL." (SF67) (Fig. 6,4) was found among the flat stones, from which we conclude that it had seen previous, secondary use, in the erection of the surrounding walls, i.e., that it wound up in this layer following the collapse of these walls. The secondary use of a variety of tegulae is also seen in the structure of some of the surviving walls at the site. Tegulae bearing the same maker's mark have been found across the northwest of Istria and are deemed to have been locally manufactured in the 1st c. CE (Kompare 2015, 33, 76, 84, 169, Appendix F: map showing distribution; Tassaux 2001, 513). Stratigraphic unit 107 lies over a layer of loose red soil having a burnt surface. It was this burnt surface that formed the occupational layer of the 6th and 7th c. CE. A burnt occupational surface was likewise

sekundarnoj upotrebi, prilikom gradnje okolnih zidova, odnosno da je u sloju završila nakon njihova urušavanja. Sekundarna upotreba različitih tegula vidljiva je i dalje u građi pojedinih sačuvanih zidova na lokalitetu. Tegule s istim pečatom prisutne su na području sjeverozapadne Istre i smatra se da su lokalno proizvedene tijekom 1. st. pos. Krista (Kompare 2015, 33, 76, 84, 169, Prilog F: Karte rasprostranjenosti; Tassaux 2001, 513). Stratigrafska jedinica 107 nalazila se na sloju crvene rahle zemlje, zapečene po površini. Upravo ta zapečena površina predstavljala je hodnu površinu prostorije tijekom 6. i 7. st. Ista situacija sa zapečenom hodnom površinom zabilježena je unutar svih prostorija, s tim da su u nekima ostali sačuvani i dijelovi vapnenih podnica. Ispod ove zapečene površine u prostoriji 16, u rahloj crvenici, pronađeni su ulomci stijenki amfora koje bi fakturom pripadale kasnorepublikanskim i ranocarskim amforama Lamboglia 2 ili Dressel 6A i Dressel 6B (Horvat 1997, 60-67), zatim par brončanih čavala te keramički utezi

found in all other rooms, with the difference that patches of lime pavement have survived in some. Wall sherds of amphorae having fabric suggesting late Republican and early Imperial Lamboglia 2 or Dressel 6A and Dressel 6B forms (Horvat 1997, 60-67), a few bronze nails, and ceramic net weights were found in loose red soil below this burnt surface in Room 16. The above-mentioned *sestertius* was the sole find recovered in stratum SU107, while the strata above this layer yielded material of the 6th and 7th c. CE, for the most part rim fragments from Isings 111 beakers (Isings 1957, 139-140), and a few sherds from the walls of ribbed amphorae, most of the LRA 1 form (Pieri 2005, 75-77).

One more *follis* minted in the second half of the 7th c. CE under Constans II (cat. no. 90) was found in Room 17 (Fig. 5). This is the sixth such *folles* coin struck under the same emperor to be found at this site. This coin was found in a layer of reddish-brown soil (SU251) beneath

Sl. 7 Databilni nalazi iz slojeva 1: SJ-103, 2: SJ-41, 3: SJ-456, 4: SJ-102, 5 i 6: SJ-251, 7 i 8: SJ-302, 9 i 10: SJ-433. (fotografija: Branka Milošević Zakić).
Fig. 7 Datable finds from strata 1: SU103, 2: SU41, 3: SU456, 4: SU102, 5 and 6: SU251, 7 and 8: SU302, and 9 and 10: SU433 (photo: Branka Milošević Zakić).

za mreže. Spomenuti sestercij bio je jedini nalaz u sloju SJ-107, dok se u slojevima iznad njega nalazio materijal iz 6. i 7. st., u prvom redu ulomci oboda čaša Isings 111 (Isings 1957, 139-140) te par ulomaka stijenki narebrenih amfora, uglavnom LRA 1 (Pieri 2005, 75-77).

U prostoriji 17 (sl. 5) pronađen je još jedan *follis* Konstansa II. (kat. br. 90), kovan u drugoj polovini 7. st. To je šesti folis istoga cara s ovog lokaliteta. Kovanica je pronađena u sloju smeđe-crvene zemlje (SJ-251), koji se nalazio ispod spaljenog sloja od crne zemlje (SJ-115) i sloja pepela (SJ-115A) koji su se protezali preko cijele prostorije 17, osobito njene južne polovine. Osim folisa Konstansa II., u sloju su pronađeni ulomci dviju gotovo cjelovitih keramičkih uljanica (PN-184 i PN-183), ulomak kamene posude od steatita (*pietra ollare*) (N-862), brončani jezičac s dvije zakovice te ulomci grube kasnoantičke odnosno ranobizantske kuhinjske keramike, slične fakture kao i lonac iz SJ-102 u prostoriji 15. Prva od dviju lucerni (PN-184) (sl. 7,5) izrađena je od dobro pročišćene gline svijetle oker boje, a disk joj je ukrašen perlama koje imitiraju krunicu, što je karakteristično za sicilijanske uljanice iz 6. - 7. st. (Roma 2012, 279). Međutim, za razliku od sicilijanskih lucerni koje imaju dva reda perli, siparska verzija ima samo jedan red, što može upućivati na kasniju imitaciju iz kraja 6. ili 7. st. (Roma 2012, 434-435). Kod druge lucerne (PN-183) (sl. 7,6) disk nije u potpunosti sačuvan pa se ne može identificirati glavni motiv. Ipak, riječ je o lucerni većih dimenzija (10 x 8 x 3,8 cm) s tragovima crvenog premaza, koja bi mogla odgovarati Bonifayevom tipu 69, odnosno kasnom tipu Atlanta X (Bonifay 2004, 410-413). Ulomci kamenih posuda (*pietra ollare*), izrađenih na tokarskom stroju, karakterističan su nalaz unutar kasnoantičkih i ranosrednjovjekovnih naselja (Brusić 1991, 225-240; Lusuardi Siena, Sannazaro 1994, 157 -188). Na samome Siparu dosad su pronađena 24 ulomka takvih posuda, manjih i većih. Ulomak (N-862) iz ovog sloja pripadao bi većoj cilindričnoj posudi (sl. 8,7) (Milošević Zakić, Kovač 2024). Značajno je da je u istoj prostoriji, nešto zapadnije od mjesta nalaza folisa, unutar nedefinirane polukružne konstrukcije u sloju sive prašnjave zemlje pomiješane s pepelom (SJ-114) pronađena i jedna od dviju prije spomenutih cjelovitih naušnica buzetskog tipa (Hänsel, Mihovilić, Teržan, Tessmann 2000, 133-158; Milošević Zakić 2022, kat. br. 84; Torcellan 1986, 43-46). Na temelju materijala i folisa Konstansa II., sloj se može datirati u drugu polovinu 7. stoljeća.

Prostorija 21 (sl. 5) nalazi se s jugozapadne strane i podijeljena je u četiri segmenta: 21A (sjeveroistočno), 21B (sjeverozapadno), 21C (jugozapadno) i 21D

the black layer of scorched soil (SU115), and a layer of ash (SU115A), that stretched across the entirety of Room 17, most evident in its southern half. Found in this stratum along with the Constans II *follis* were sherds of two almost complete ceramic oil lamps (SF184 and SF183), a fragment from a vessel made of steatite (soapstone) (N-862), a bronze strap end with two rivets, and sherds of coarse late antique or early Byzantine cooking ware of fabric similar to that of the pot from layer SU102 in Room 15. The first of these two lamps (SF184) (Fig. 7,5) is made of well refined clay of light ochre colour, with a discus decorated by beads mimicking a rosary, typical of Sicilian oil lamps of the 6th and 7th c. CE (Roma 2012, 279). Unlike the Sicilian lamps, however, which have two rows of beads, the Sipar version has only a single row, which may suggest a later imitation of the late 6th or the 7th c. CE (Roma 2012, 434-435). The discus of the other lamp (SF183) (Fig. 7,6) has not survived complete, such that the primary motif is not decipherable. It is a lamp of large dimensions (10 × 8 × 3.8 cm) with traces of red slip, which may correspond to Bonifay's type 69, i.e., the late version of the Atlanta X form (Bonifay 2004, 410-413). Fragments of stone vessels (soapstone), fabricated on a turning lathe, are a characteristic find at late antique and early medieval settlement sites (Brusić 1991, 225-240; Lusuardi Siena & Sannazaro 1994, 157-188). Twenty-four fragments of these vessels, of greater or lesser size, have been recovered at the Sipar site to date. The fragment (N-862) from this stratum is from a large cylindrical vessel (Fig. 8,7) (Milošević Zakić & Kovač 2024). It is significant that one of two of the above-mentioned complete Buzet type earrings (Hänsel, Mihovilić, Teržan & Tessmann 2000, 133-158; Milošević Zakić 2022, cat. no. 84; Torcellan 1986, 43-46) was found in the same room, a little to the west of where the *follis* was found, within an unidentified semi-circular structure in a layer of dusty grey soil mixed with ash (SU114). Based on the archaeological material, including the Constans II *follis*, this stratum can be dated to the second half of the 7th c. CE.

Room 21 (Fig. 5) is located to the southwest side and has been divided into four zones: 21A (northeast), 21B (northwest), 21C (southwest), and 21D (southeast). The cultural layer in Rooms 21/B, C, and D was found in a condition of partial destruction by marine activity.

A *denarius* minted in 81 BCE by Quintus Caecilius Metellus Pius (cat. no. 8) in north Italic workshops was recovered in Room 21C in a layer of loose red soil (SU333), together with sherds of tegulae (absent maker's marks), coarse Roman period cooking ware, wall sherds of amphorae of north Italic origin, likely of the Lamboglia

(jugoistočno). Kulturni sloj u prostorijama 21/B, C i D zatečen je djelomično uništen djelovanjem mora.

Denar Kvinta Cecilija Metela Pia (kat. br. 8), kovan u radionicama sjeverne Italije 81. g. pr. Kr., pronađen je u prostoriji 21C u sloju rahle crvenice (SJ-333), zajedno s ulomcima tegula (bez pečata), rimske grube kuhinjske keramike, stijenki amfora sjevernoitalske provenijencije, vjerojatno Lamboglia 2 i/ili Dressel 6A i Dressel 6B, te manjim ulomkom italske *terra sigillata* stijenke. Zbog malih dimenzija ulomaka ove keramike ona se može tek okvirno smjestiti u vrijeme Augusta, a s obzirom da se sloj nalazio na dijelu prostorije u kojem su kulturni slojevi bili izloženi djelovanju mora, republikanski denar je ondje mogao dospjeti bilo kada. U istoj prostoriji, u sloju smeđe-sive rahle zemlje (SJ-281), pronađeni su Tiberijev as (kat. br. 19), kovan u Rimu između 22. i 24. g., i as neodređene pripadnosti (kat. br. 66), datiran u 1. - 2. st. Uz te kovanice, pronađeni su ulomci minijaturnih amfora tipa Spatheion 3C (Milošević Zakić 2022, kat. br. 57a), datirani u 7. st. (Bonifay 2004, 127-129). Zajedno s njima otkriveni su i ulomci stijenki istočnomediteranskih amfora tip LRA 1B i LRA 2B, karakteristični za 6. i 7. st. (Bass, Van Doorninck Jr. 1982, 157-161; Pieri 2005, 75-77, 87-88). Od metalnih nalaza ističu se brončana ključanica (Milošević Zakić 2022, kat. br. 113) i kukica za pletenje (Milošević Zakić 2022, kat. br. 116). Slično ukrašena ključanica pronađena je među materijalom iz druge polovine 6. st. u Caričinom gradu (Caričin grad IV 2019, 53: 498, Pl. IX: 498), dok su identične kukice pronađene u istraživanjima Kripte Balbi u kontekstu druge polovine 6. i 7. st. (Roma 2012, 345, II.4.196-215).

U prostoriji 21D, u sloju masne crvenice (SJ-277) pronađene su dvije kovanice, međusobno udaljene oko 5 cm. Jedna je loše očuvan kasnoantički carski novac (kat. br. 84) iz druge polovine 4. - 5. st., a druga je Heraklijev *follis* (kat. br. 89), datiran između 632. i 641. g. Isti sloj se, osim u prostoriji 21D, nalazio i u onoj 21B, i to na rubnim zapadnim dijelovima tih prostorija, gdje su djelovanjem morskih valova bili devastirani gornji kulturni slojevi. Osim ovih kovanica, u sloju je pronađena jednodijelna koštana pojasna kopča (Milošević Zakić 2022, kat. 98) od jelenjeg roga, ukrašena motivom koncentričnih kružnica (*occhi di dado*) i urezanim linijama. Njena pređica u obliku slova D, kao i sam ukras, datiraju je u 6. - 7. st. (Petković 1995, 88: 425, T. XXV:9).

U prostoriji 21B pronađena je loše sačuvana kasnoantička kovanica (kat. br. 85) iz druge polovine 4. i 5. st. Pronađena je na zapadnom dijelu prostorije, u sloju smeđe-crne zemlje i sitnog kamena (SJ-261), koji je bio djelomično narušen djelovanjem mora. U njemu

2 and/or Dressel 6A and Dressel 6B forms, and a small wall sherd from Italic terra sigillata ware. The small size of this sherd means that we can only roughly date it to the Augustan period. Given that the layer is in a part of the room where the cultural layers were exposed to marine activity the Republican *denarius* could have wound up there at any point. An *as* minted in Rome between 22 and 24 CE under Tiberius (cat. no. 19), and an *as* dated to the 1st to 2nd c. CE period (cat. no. 66) for which we do not know for whom it was minted (cat. no. 66) were found in the same room, in a layer of loose brown to grey soil (SU281). Sherds of the miniature Spatheion 3C type amphorae (Milošević Zakić 2022, cat. no. 57a), dated to the 7th c. CE (Bonifay 2004, 127-129) were found along with these coins, as were wall sherds of eastern Mediterranean amphorae of the LRA 1B and LRA 2B forms, characteristic of the 6th and 7th c. CE (Bass & Van Doorninck Jr. 1982, 157-161; Pieri 2005, 75-77, 87-88). Notable among the metal finds is a bronze lock plate (Milošević Zakić 2022, cat. no. 113) and a weaving hook (Milošević Zakić 2022, cat. no. 116). A similarly decorated lock plate was found among finds dated to the second half of the 6th c. at the Caričin grad site (Caričin grad IV 2019, 53: 498, Pl. IX: 498), and identical hooks were found during the excavation of the Balbi crypt in a second half of the 6th and 7th c. CE context (Roma 2012, 345, II.4. 196-215).

In Room 21D two coins were recovered about five centimetres apart in a layer of unctuous red soil (SU277). One is a late antique imperial period coin of the second half of the 4th to the 5th c., surviving in very poor condition (cat. no. 84), while the other is a *follis* minted under Heraclius (cat. no. 89), dated between 632 and 641 CE. This stratum is present in the peripheral western parts of Room 21D and Room 21B where marine activity (waves) devastated the upper cultural layers. A one-part belt buckle made of deer horn (Milošević Zakić 2022, cat. no. 98) was also found in this stratum decorated with a concentric circle motif (*occhi di dado*) and incised lines. The D-shaped buckle frame and the decorative features date this artefact to the 6th to 7th c. CE period (Petković 1995, 88: 425, T. XXV:9).

A late antique period coin (cat. no. 85) of the second half of the 4th to 5th c. CE that has survived in poor condition was recovered in Room 21B. It was found in the west end of this room in a layer of brown to black soil and pebbles (SU261) that had been partially collapsed by marine action. This layer also yielded the find of wall sherds from amphorae of the LRA 2B, LRA 1B and Keay 61-62 and 8A forms, dated to the second half of the 6th

su pronađeni i ulomci stijenki amfora LRA 2B, LRA 1B te Keay 61-62 i 8A, s datacijom u drugu polovinu 6. i do sredine 7. st. (Bonifay 2004, 137-141; Pieri 2005, 75-77, 87-88), zatim obod s dijelom vrata minijaturne amfore tipa Spatheion 3C iz 7. st. (Bonifay 2004, 127 - 129, fig. 69) (sl. 6,6), zajedno s ulomkom stijenke kamene posude (*pietra ollare*) (oba nalaza su označena kao N-920). Ispod ovoga sloja protezao se sloj gorenja (SJ-285) unutar kojega je pronađena cjelovita uljanica većih dimenzija (10,7 x 6,0 x 3,4 cm) s prikazom lava na disku (Milošević Zakić 2022, kat. br. 63). S obzirom na njenu robusnost, vjerojatno je riječ o kasnijem primjerku ili imitaciji afričkih svjetiljki tipa Atlante X A, C2/ Bonifay 54, varijanta D, s datacijom u 7. st. (Bonifay 2004, 373-382, fig. 210:35).

U prostoriji 21A pronađen je dupondij Antonina Pia (kat. br. 29), datiran između 145. i 161. g. Kao i prethodna kovanica iz 21B, pronađen je u sloju koji je sadržavao materijal iz 6. i 7. st. Riječ je o spaljenom sloju s mjestimično sačuvanim pepelom (SJ-302), koji se nalazio ispod sloja crno-smeđe rahle zemlje (SJ-300). U njemu je pronađena okrugla keramička uljanica u obliku posude s ravnim dnom i trakastom ručkom grube fakture (Milošević Zakić 2022, kat. br. 67), čija je forma karakteristična za ranobizantski period (Crawford 1991, fig. 265). Hayes navodi uljanice slične forme, ali bez trakastih ručki (Atlante I 1981, 206), te napominje da postoje primjerci rađeni u običnoj, a ne u *terra sigillata* keramici. Ostali nalazi u sloju su jedna brončana zdjelica dvokrake vage za precizno mjerenje (PN-258) (sl. 7,7) koja je, prema analogijama i ostalom materijalu u sloju, datirana u drugu polovinu 6. i 7. st. (Caričin grad IV 2019, Pl. LXII: 2066-2080; Milošević Zakić 2022, kat. br. 71), te brončani okov drvene škrinje (PN-271) (sl. 7,8), ukrašen utisnutim kružićima po površini (*occhi di dado*), kakve nalazimo na Caričinom gradu (Caričin grad IV 2019, Pl. X: 575-576) i Kripti Balbi (Roma 2012, 410-411, fig. II.4.838-875) u kontekstima druge polovine 6. i 7. st. Od keramičkog materijala, u sloju su pronađeni ulomci grubog kuhinjskog posuđa karakterističnog za kasnu antiku i rani Bizant (Juroš Monfardin 1986, 209-233).

Prostorija 22 (sl. 5) istraživana je 2019., 2022. i 2023. g. Istočni dio prostorije označen je kao 22A, a zapadni kao 22B. Prije početka istraživanja zapadni dio bio je devastiran djelovanjem mora prema svom sjevernom i zapadnom dijelu. Obje rimske carske kovanice pronađene su u prostoriji 22B. Prva kovanica (kat. br. 71), datirana od 1. do 3. st., otkrivena je u južnom dijelu prostorije, u pepeljasto sivom, izrazito prašnjavom sloju (SJ-413) koji se protezao

to mid-7th c. CE (Bonifay 2004, 137-141; Pieri 2005, 75-77, 87-88), and a sherd of the rim and part of the neck of a 7th c. CE miniature amphora of the Spatheion 3C form (Bonifay 2004, 127-129, fig. 69) (Fig. 6,6) together with a wall fragment of a soapstone vessel (both finds designated as N-920). Running beneath this stratum is a burn layer (SU285) in which a large terracotta lamp (10.7 × 6.0 × 3.4 cm) with a lion motif on the discus was found (Milošević Zakić 2022, cat. no. 63). Given its robust dimensions, this is likely a later example of, or an imitation of, African lamps of the Atlante X A, C2/ Bonifay 54, variant D, form that dates to the 7th c. CE (Bonifay 2004, 373-382, fig. 210:35).

A *dupondius* minted under Antoninus Pius (cat. no. 29), dated to between 145 and 161 CE, was found in Room 21A. As with the previously described coin from room 21B, it too was found in a stratum containing material from the 6th and 7th c. CE. This is a burn layer with sporadic surviving traces of ash (SU302) beneath a layer of loose black to brown soil (SU300). A round terracotta lamp of coarse fabric was found in this layer having the form of a flat-bottomed vessel with a strap handle (Milošević Zakić 2022, cat. no. 67), typical of the early Byzantine period (Crawford 1991, fig. 265). Hayes describes lamps of similar form, but absent the strap handle (Atlante I 1981, 206), noting that there were specimens done as ordinary pottery, rather than as terra sigillata ware. The other artefacts recovered from this stratum were a bronze dish from a weighing balance (scale) used for precise measurement (SF258) (Fig. 7,7), dated based on analogues and the other material in the layer to the second half of the 6th and 7th c. CE (Caričin grad IV 2019, Pl. LXII: 2066-2080; Milošević Zakić 2022, cat. no. 71), and the bronze hardware of a wooden chest (SF271) (Fig. 7,8) decorated with an impressed concentric circle (*occhi di dado*) pattern the likes of which is also found at the Caričin grad site (Caričin grad IV 2019, Pl. X: 575-576) and the Balbi crypt (Roma 2012, 410-411, fig. II.4. 838-875) in contexts corresponding to the second half of the 6th and the 7th c. CE. Pottery found in this layer includes sherds of coarse cooking ware typical of the late antique and early Byzantine periods (Juroš Monfardin 1986, 209-233).

Room 22 (Fig. 5) was excavated in 2019, 2022, and 2023. The east part of the room was designated as 22A, and the west end as 22B. The north and west part of the west end of the room had been devastated by marine activity prior to the commencement of excavation work. Both of the Roman imperial period coins were found in Room 22B. The first of these coins (cat. no. 71), dated to the 1st

preko cijele prostorije 22, kao i njoj susjedne prostorije 20. Iznad njega se, također kroz obje prostorije, protezao sloj pjeskovite sive zemlje s pločastim kamenom (škrile) (SJ-280). Oba sloja su zapravo činila cjelinu. Nalazi pronađeni u njima pripadaju 6. i 7. st., a po njihovoj brojnosti oba sloja spadaju među bogatije na lokalitetu, iz razdoblja funkcioniranja Siparisa. U pepeljasto sivom prašnjavom sloju (SJ-413), zajedno s nalazom kovanice (kat. br. 71) pronađeni su željezno tesarsko dlijeto (PN-334) (sl. 6,7), kakve nalazimo unutar kasnoantičkih vojnih utvrda, npr. na Korinjskom hribu (Ciglenečki, Modrijan, Milavec 2020, T.16: 1-2), zatim keramički plosnati pršljen za vreteno, ali i ukrašena koštana drška lepeze (Milošević Zakić 2022, kat. br. 90). Najmlađi nalaz iz sloja ulomak je reljefno ukrašenog oboda staklene čaše (PN-332), od koje su još dva ulomka (PN-226 i N-1074) pronađena u istoj prostoriji u nasipnom sloju od morskog žala, koji se nalazio iznad ovog pepeljastog sloja. Čaša (sl. 8,1) je ukrašena reljefno izvedenim palminim listovima i vijencima te natpisom na grčkom alfabetu ΛABE THN NIKHN (u prijevodu: "Zgrabi/Uhvati pobjedu!"). Koničnog je oblika i proizvod istočnomediteranskih, vjerojatno sirijsko-palestinskih radionica. Poznato ih je tek nekoliko (Venecija, Ukrajina, Zadar). Zadarski primjerak pronađen je u zatvorenom kontekstu rimske nekropole na Relji, što je omogućilo datiranje u drugu polovinu 1. st. (Borzić 2014, 371, 374, kat. br. 3).

U sloju s urušenjem od pločastog kamena (SJ-280) pronađeno je više ukrasnih i utilitarnih predmeta, kao što su perla za ogrlicu od staklene paste, koštane ukrašene drške ili, što je vjerojatnije, alati za pletenje (Milošević Zakić 2022, kat. br. 20; Nutz 2022, 3-9), cilindrični pijun od bjelokosti (Milošević Zakić 2022, kat. br. 78), koštana ukosnica (Milošević Zakić 2022, kat. br. 97), zatim nekoliko ulomaka koštanih češljeva ukrašenih koncentričnim kružnicama, olovni građevinski visak (Milošević Zakić 2022, kat. br. 112), jedan od spomenutih kvadratnih monetarnih utega (Milošević Zakić 2022, kat. br. 74), koštani pršljen ukrašen koncentričnim kružnicama (Milošević Zakić 2022, kat. br. 115) te brončana kutijica ili neka vrsta lokota (sl. 8,6). Zajedno s njima pronađeno je dvadesetak ulomaka različitih lucerni (npr. Milošević Zakić 2022, kat. br. 66), zatim stijenke sjevernoafričkih amfora, uključujući obode i stijenke minijaturne amfore tip Spatheion 3C (Milošević Zakić 2022, kat. br. 57b), kao i ulomci stijenki i oboda istočnomediteranskih amfora (LRA1, LRA2, LRA4), sve s datacijom u 6. i 7. st. Uz to, pronađen je i veći broj ulomaka lonaca grube kuhinjske keramike te ulomci posuda ukrašeni crvenim linijama (tal. *ceramica depurata e dipinta*), koje nalazimo u arheološkim kontekstima druge

to 2rd c. CE period, was found in the south end of the room in an ashy grey and very dusty layer (SU413) that ran across the entirety of Room 22 and neighbouring Room 20. Also running across the length and breadth of both rooms above this stratum was a layer of sandy grey soil with flat stones (schist) (SU280). Both of the layers form a context. The finds recovered from them date to the 6th and 7th c. CE, and both layers are among the most abundant at the site in terms of recovered artefacts from the period when Siparis was an active settlement. Found along with our coin (cat. no. 71) in the ashy grey dusty layer were an iron woodworker's chisel (SF334) (Fig. 6,7) of the kind we find at late antique military fortifications, e.g., at the Korinjski hrib site (Ciglenečki, Modrijan & Milavec 2020, T.16: 1-2), a flat ceramic spindle whorl, and a decorated fan handle of bone (Milošević Zakić 2022, cat. no. 90). The most recent find from this layer is a fragment from the relief decorated rim of a glass beaker (SF332) of which a further two fragments (SF226 and N-1074) were found in the same room in a coastal erosion sediment deposition layer above this ashy layer. The beaker (Fig. 8,1) has a decoration of palm leaves and wreaths in relief and an inscription in Greek reading "ΛABE THN NIKHN" ("seize the victory"). The beaker is conical and was a product of eastern Mediterranean, likely Syrian/Palestinian workshops. We know of only a few such beakers (Venice, the Ukraine, Zadar). The Zadar specimen was recovered in a closed context in the Roman period necropolis at the Relja site, which dated it to the second half of the 1st c. CE (Borzić 2014, 371, 374, cat. no. 3).

Multiple ornamental items and implements were recovered from a collapse layer of flat stones (SU280), including a glass paste necklace bead, what are either decorated bone handles or, more likely, knitting tools (Milošević Zakić 2022, cat. no. 20; Nutz 2022, 3-9), a cylindrical ivory pawn (Milošević Zakić 2022, cat. no. 78), a bone hairpin (Milošević Zakić 2022, cat. no. 97), several fragments of bone combs decorated with concentric circles, a lead builder's plumb bob (Milošević Zakić 2022, cat. no. 112), one of the above-mentioned square coin weights (Milošević Zakić 2022, cat. no. 74), a bone spindle whorl decorated with concentric circles (Milošević Zakić 2022, cat. no. 115), and what is either a small bronze box or some form of lock (Fig. 8,6). Found along with these artefacts were some twenty fragments from a variety of lamps (e.g., Milošević Zakić 2022, cat. no. 66), wall sherds from north African amphorae, including rim and wall sherds of the miniature amphora of the Spatheion 3C form (Milošević Zakić 2022, cat. no. 57b), and wall and rim sherds from eastern Mediterranean amphorae

polovine 6. st., pa i u 7. st., u Comacchiju i Ravenni (Miari, Negrelli 2016, 96-108). U sloju je pronađen i veći broj životinjskih kostiju oblikovanih u obliku šila i drugih alata, kao i znatan broj tegula i imbreksa koji su bili sekundarno korišteni u gradnji zidova.

Druga kovanica (kat. br. 27), datirana između 112. i 175. g., bila je jedini nalaz u nasipnom sloju kamena i smeđe zemlje (SJ-427) definiranom u jugozapadnom dijelu prostorije.

Tri kovanice, dvije rimske carske i jedan venecijanski *denaro piccolo*, pronađene su 2023. u kulturnim slojevima koje je izvaljalo more. Kovanica tipa *fel temp reparatio* (kat. br. 55) pronađena je u prostoriji 14A (SJ-433), smještenoj između prostorije 14 i bazena B1, dok su *denaro piccolo* (kat. br. 97) i centenional Konstantina I. ili njegovih sinova (kat. br. 44) pronađeni u kanalu K1 (SJ-437) bazena B1, sjeverno od prostorije 14A (sl. 5). Od ostalih metalnih nalaza tu su brončana ukrašena igla s ušicom (PN-344) (sl. 7,10), koja je služila za šivanje kože, i brončana ornamentirana igla za pričvršćivanje ženskog ogrtača (PN345) (sl. 7,9), koja je na osnovu analogija datirana u kasno 6. i 7. st. (Roma 2012, 363, II.4.472-291). Od keramičkih nalaza pronađeni su ulomci stijenki ranobizantskog i ranosrednjovjekovnog grubog kuhinjskog posuđa te amfora koje se, na temelju fakture, boje i debljine stijenki, mogu pripisati tipovima Lamboglia 2 ili Dressel 6A i Dressel 6B (Horvat 1997, 60-77), kao i istočnomediteranskim (npr. LRA 2) (Pieri 2005, 85-93) i sjevernoafričkim amforama Keay 62 i Keay 61 (Bonifay 2004, 137-141).

Folis Justina II. (kat. br. 88), kovan u Nikomediji između 574. i 575. g., pronađen je u prostoriji 23 (sl. 5). Pronađen je prilikom definiranja zida prostorije, uz njegovo unutarnje, južno lice, u sloju sivo-smeđe zemlje prekrivene nanosom morskog žala (SJ-441). Od zida je sačuvan tek jedan red priklesanog kamena. U sloju nisu pronađeni drugi nalazi, a prostorija 23 još nije u potpunosti istražena.

Unutar prostorije 4/5 (sl. 5), na njezinoj sjevernoj polovini pronađeno je 2024. godine pet kovanica. Prostorija je prvi put istraživana 60-ih godina 20. st. Budući da terenski dnevnik tih istraživanja nije pronađen, to se, kao i kod prostorije 10, može zaključiti samo iz tlocrta istražene površine (AMI, Dokumentacija, PLA-139), koji pokazuje očuvane zidove unutar prostorije, sugerirajući postojanje manjih prostorija. O promjenama na lokalitetu, od prvih istraživanja do onih recentnih, već je pisano (Milošević Zakić 2019, 205-221).

Nova istraživanja u prostoriji 4/5 provedena su 2015., kada je očišćena od kamena koje je more nanijelo između

(LRA1, LRA2, LRA4), dated to the 6th and 7th c. CE. Also found was a significant quantity of sherds from coarse cooking ware pots and sherds of ware decorated with red lines (Italian: *ceramica depurata e dipinta*), which we find in archaeological contexts of the second half of the 6th and into the 7th c. CE in Comacchio and Ravenna (Miari & Negrelli 2016, 96-108). This layer also yielded the recovery of a large number of animal bones worked to form awls and other tools, and a significant number of tegulae and imbrices in secondary use as wall-building material.

The other coin (cat. no. 27), dated from 112 to 175 CE, was the sole find recovered from a deposit layer of stone and brown soil (SU427) identified in the southwest end of the room.

Three coins, two Roman imperial and one Venetian *denaro piccolo*, were found in 2023 in cultural layers that had been disturbed by coastal erosion. The *fel temp reparatio* type coin (cat. no. 55) was found in Room 14A (SU433), situated between Room 14 and Pool B1, while the *denaro piccolo* (cat. no. 97) and the *centenionalis* of Constantinus I or of his sons (cat. no. 44) were found in Canal K1 (SU437) of Pool B1, to the north of Room 14A (Fig. 5). Other metal finds include a decorated bronze eyed pin (SF344) (Fig. 7,10) used for leatherwork, and a bronze ornamented pin used to hold in place a woman's cloak (SF345) (Fig. 7,9), dated by analogues to the late 6th and the 7th c. CE (Roma 2012, 363, II.4. 472-291). Ceramic finds include wall sherds from early Byzantine and early medieval coarse cooking ware, and amphorae attributable by fabric, colour, and wall thickness to the Lamboglia 2 or Dressel 6A and Dressel 6B (Horvat 1997, 60-77), eastern Mediterranean (e.g., LRA 2) (Pieri 2005, 85-93), and north African Keay 62 and Keay 61 (Bonifay 2004, 137-141) forms.

A *follis* of Justinus II (cat. no. 88), minted in Nicomedia between 574 and 575 CE, was found in Room 23 (Fig. 5). The coin was recovered during excavation of the room's wall, alongside its inward south-facing side, in a layer of grey to brown soil covered by a deposit of marine sediment (SU441). Only a single course of roughly dressed stone remains of this wall. No other finds were identified in this layer, and Room 23 has yet to be fully investigated.

Five coins were found in 2024 in the north half of Room 4/5 (Fig. 5). This room was first excavated in the 1960s. As no field log from this investigative campaign has been found this conclusion is derived, as it is in the case of Room 10, only from the plan of the excavated area (AMI, Documentation, PLA-139) which shows surviving walls in the rooms, suggesting the existence of smaller rooms. The changes at the site, from the first

1965. i 2015., zatim 2016., kada je istražena njezina južna polovina do sterilne crvenice i/ili kamena živca, te 2024., kada je istražena sjeverna polovina do kraja kulturnog sloja. Dok je južna polovina bila zaštićena od morskih valova, rubni dijelovi sjeverne polovine bili su narušeni djelovanjem mora. Određeni kulturni slojevi istraženi u novim istraživanjima protezali su se kroz obje polovine prostorije i bili su bogati keramičkim materijalom iz 1. st. prije Kr. i 1. st. pos. Kr. Iznad njih su se, na sjevernoj polovini prostorije, nalazili sloj morskog nanosa od kamena i pijeska i, u sjeverozapadnom uglu, sloj smeđe zemlje pomiješan s morskim pijeskom (SJ-450), nanesen djelovanjem morskih valova, u kojem je pronađen novac Konstancija II. (kat. br. 48), datiran u razdoblje 348. - 355. g., i jedan nečitljivi novac (kat. br. 86), okvirno datiran u drugu polovinu 4. - 5. st.

Ostali novci iz prostorije 4/5 su republikanski denar nepoznatog kova (kat. br. 11), pronađen u sloju morskog nanosa na sjevernom rubu prostorije (SJ-451A), te sestercij cara Komoda (kat. br. 31) i novac Valentinijanove dinastije (kat. br. 57), oba pronađena na površini sloja SJ-451.

Slično kao i kod prostorije 15, nalazi koji su bili u najdonjim slojevima u prostoriji 4/5 datirani su od 1. st. pr. Kr. do kraja 1. st. pos. Kr., i to su ulomci čaša tipa *Sarius* s analogijama na cijelom Jadranu, datirani od Augustova doba do oko 75. g. (Mantovani 2021, 155-162), zatim vrčevi sjevernoitalske *terra sigillate* (N-1737 i N-205) (sl. 7,2,3), čija se produkcija proteže od Augusta do prve polovine 1. st. pos. Kr. (Conspectus 2002, Tafel 62:13, Taf. 62:16, Taf. 63:a; Konestra 2016, 298; Mantovani 2015, 59-60) te stopa čaše tip Consp. B4.6. (N-1757) italske *terra sigillate* s pečatom *LVCC I* (sl. 8,5). Identični pečati, proizvod radionica u delti rijeke Pad, zabilježeni su u Magdalensbergu, Akvileji i Concordiji, a datiraju između 10. pr. Kr. i 20. g. pos. Kr., ako ne i kasnije (Corpus Vasorum Arretinum: https://ock.dainst.org/vessels/1039/1; Schindler, Scheffenegger 1977, Taf. 79b:29Taf. 105:4.1,3,4). Stijenke i obodi amfora pronađeni u svim spomenutim slojevima većinom pripadaju onima italskim tipa Lamboglia 2, kao i tipu Dressel 6A (Horvat 1997, 60-67). Pronađen je i ulomak oboda amfore Dressel 6B (PN-38A) s pečatom *CRISPIN* iz 1. st. (Tassaux 2001, 516, 520; Žerjal, Novšak 2020, 202) (sl. 6,5). Uz amfore, pronađen je i veći broj poklopaca za amfore. Među nalazima posuđa za pripremu hrane ističe se tarionik konusnog oblika s ravnim dnom i pečatom u obliku pravokutnog kartuša ispunjenog mrežastim uzorkom na obodu (N-1755) (sl. 8,3), koji

to the recent excavation campaign, have been discussed elsewhere (Milošević Zakić 2019, 205-221).

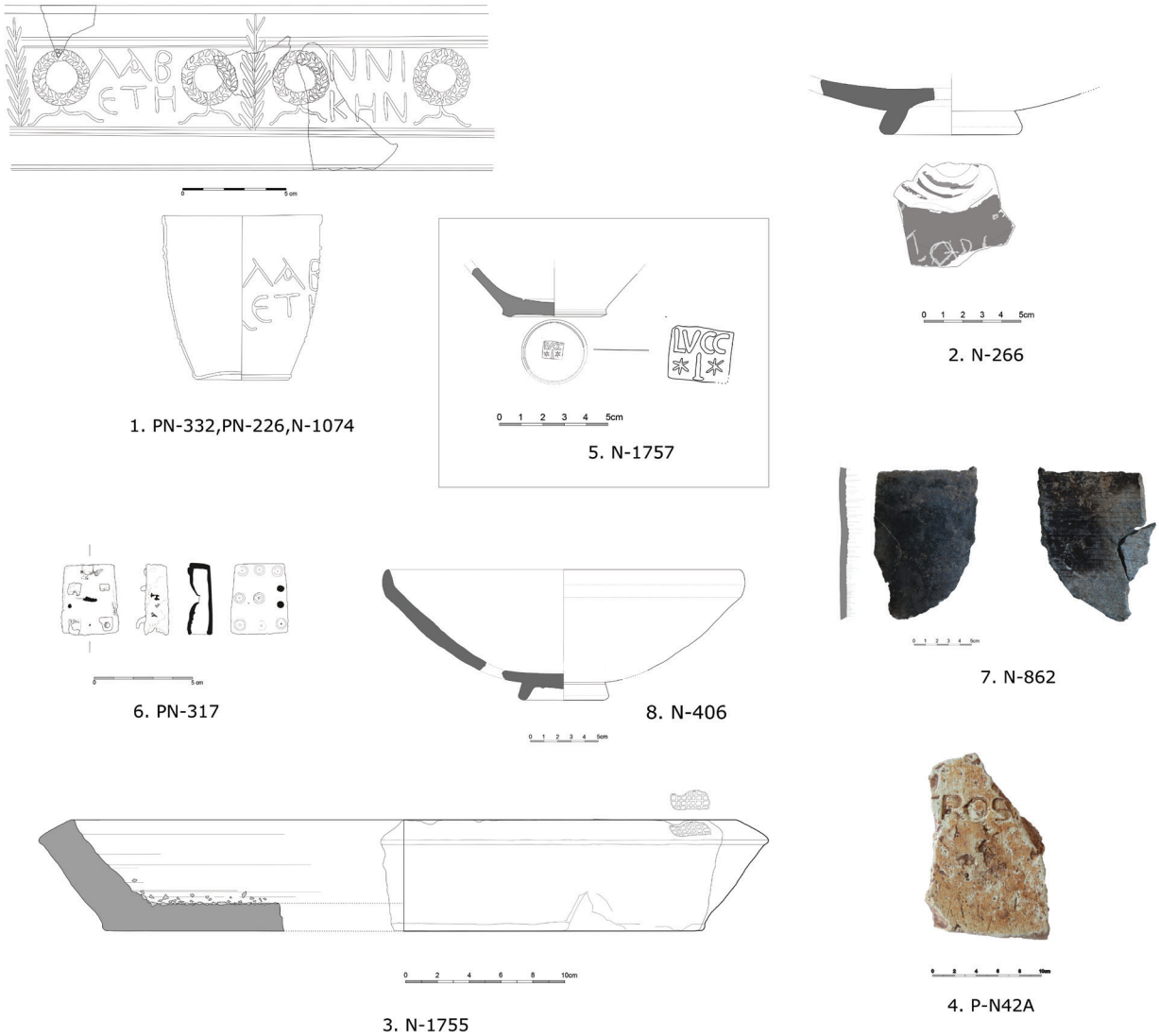
Room 4/5 was more recently excavated in 2015, when it was cleared of stones that had been deposited by marine activity between 1965 and 2015, in 2016, when its southern half was excavated down to the level of sterile red soil and/or bedrock, and in 2024, when the northern half was excavated to the extent of the cultural layer. While the south half was protected from waves, the peripheral parts of the north half had been disturbed by marine activity. Some of the cultural layers excavated during recent campaigns stretched over both halves of the room and yielded an abundance of pottery of the 1st c. BCE and 1st c. CE. Above these layers, in the north half of the room, was a layer of marine deposit of rock and sand and, in the northwest corner, a layer of brown soil mixed with sand (SU450) deposited by marine activity, in which a coin minted under Constantius II (cat. no. 48) was found, dated to the 348 to 355 CE period, and one illegible coin (cat. no. 86), roughly dated to the second half of the 4th to the 5th c. CE.

The other coins found in Room 4/5 are a Roman Republican period *denarius* of unknown mintage (cat. no. 11) found in a marine deposition layer in the northern edge of the room (SU451A), a *sestertius* struck under the emperor Commodus (cat. no. 31), and a coin minted under the Valentinian dynasty (cat. no. 57), both found at the surface of stratum SU451.

Much as we see in Room 15, the artefacts found in the lowest strata of Room 4/5 date to the period from the 1st c. BCE to the end of the 1st c. CE, these being fragments of a Sarius cup, for which we find analogues across the length of the Adriatic seaboard, dated from the Augustan period to about 75 CE (Mantovani 2021, 155-162), jugs of north Italic terra sigillata (N-1737 and N-205) (Fig. 7,2,3), the production of which ran from the Augustan period to the first half of the 1st c. CE (Conspectus 2002, Pl. 62:13, Pl. 62:16, Pl. 63:a; Konestra 2016, 298; Mantovani 2015, 59-60), and the foot of an Italic terra sigillata ware Conspectus B4.6 beaker (N-1757) with the mark "LVCC I" (Fig. 8,5). Identical marks on products of the workshops of the Po River delta, have been recorded in Magdalensberg, Aquileia, and Concordia, and date to the period from 10 BCE and 20 CE, possibly later (Corpus Vasorum Arretinum: https://ock.dainst.org/vessels/1039/1; Schindler & Scheffenegger 1977, Pl. 79b:29, Pl. 105:4.1,3,4). The amphorae wall and rim sherds found in all of the mentioned strata are largely of the Italic Lamboglia 2 and Dressel 6A forms (Horvat 1997, 60-67). Also found was a rim sherd from a 1st c.

prema Riccato pripada tipu 1 i u upotrebi je tijekom kasnorepublikanskog i augustovskog razdoblja (Riccato 2021, 470-471), dok prema P. Donat, s obzirom na pečat, pripada tipu 7; ona te pečate povezuje s romanizacijom Cisalpinske regije između kraja republikanskog i početka carskog razdoblja (Donat 2009/10, 76-77, 79, fig. 2:5). Među materijalom pronađen je ulomak tegule s pečatom *TROSI*, bez kartuše (N-42A) (sl. 8,4), a takve se općenito datiraju u 1. st. prije Kr. (Mazzocchin 2021, 806, 810-812). Od ostalih pečata na tegulama, koji karakteriziraju najraniju fazu proizvodnje na akvilejskom području, među siparskim materijalom nalazi se i ona s pečatom *Q. ARRI* (Zaccaria, Gomezel 2000, 304, bilj. 114).

CE Dressel 6B amphora (SF38A) with the "CRISPIN" maker's mark (Tassaux 2001, 516, 520; Žerjal & Novšak 2020, 202) (Fig. 6,5). The recovered material also included a significant number of amphora stoppers. Notable among the food preparation vessels is a flat-bottomed conical mortar with a mark at the rim in the form of a rectangular cartouche with a grid pattern (N-1755) (Fig. 8,3), which Riccato attributes to the Type 1 form and which was in use during the Late Republican and Augustan periods (Riccato 2021, 470-471), while P. Donat, who associates this mark with the Romanisation of the Cisalpine region at the close of the Republican and the dawn of the Imperial period, has proposed that the mark would

Sl. 8 Keramički i metalni nalazi iz slojeva 1: SJ-413/412 i 287, 2: SJ-48, 3 i 5: SJ-455, 4: SJ-41, 6: SJ-280, 7: SJ-251, 8: SJ-103 (crteži: Nada Šimundić Bendić, Silvana Juraga, Antonia Kovač, fotografija: Branka Milošević Zakić).
Fig. 8 Pottery and metal artefacts from strata 1: SU413/412 and 287, 2: SU48, 3 and 5: SU455, 4: SU41, 6: SU280, 7: SU251, and 8: SU103 (drawings: Nada Šimundić Bendić, Silvana Juraga, Antonia Kovač, photo: Branka Milošević Zakić).

Od 111 kovanica s lokaliteta tek ih je 25 pronađeno unutar kulturnog sloja. Od jedanaest republikanskih kovanica, samo su dva denara bila unutar sloja (kat. br. 8 i kat. br. 11). Dok je denar Kvinta Cecilija Metela Pia (kat. br. 8) pronađen u sloju na jugozapadnom dijelu lokaliteta (prostorija 21C) zajedno s materijalom koji se okvirno može datirati u vrijeme Augusta, drugi denar nepoznatog kova (kat. br. 11) pronađen je na rubnim dijelovima prostorije 4/5 u nanosu morskog žala. S obzirom na smještaj oba novca unutar pripadajuće prostorije i njihovu izloženost moru, nijedan ne omogućuje dataciju slojeva iz kojih potječu.

Carskih rimskih kovanica u slojevima je pronađeno petnaest (kat. br. 18, 19, 27, 29, 31, 35, 44, 48, 55, 57, 66, 77, 84, 85, 86). Osim Augustova asa (kat. br. 18) iz SJ-48/prostorija 10, čija je datacija podudarna s materijalom iz sloja, svi ostali novci pronađeni su u kontekstu zajedno s materijalom iz 6. - 7. st. (kat. br. 19, 27, 29, 35, 55, 66, 84, 85) ili na rubnim, morem izvaljanim dijelovima kulturnih slojeva (kat. 44, 55, 77). Određen broj njih površinski su nalazi iz prostorije 4/5 (kat. br. 31, 57, 48, 86), gdje su vjerojatno dospjeli djelovanjem valova, dok je jedan (kat. br. 48) pronađen u Kanalu 1 Bazena 1, koji more zapljuskuje već stoljećima.

U prostorijama koje su imale intaktne kulturne slojeve, onima koje su zbog svojih visoko sačuvanih zidova bile zaštićene od djelovanja valova, kovanice su pronađene samo u njih dvije, 15 i 17, i sve su folisi Konstansa II. (kat. br. 90, kat. br. 107-111). Stratigrafski odnosi unutar svih "zaštićenih" prostorija na lokalitetu bili su prilično jasni i jednostavni. To se odnosi na prostorije 1 i 2 te prostorije 3, 8, 9, 13, 14, 18, 19, 20, gdje se ista stratigrafska situacija ponavljala iz prostorije u prostoriju. Uvijek je bila riječ o slojevima s materijalom iz 6. i 7. st. (a u pojedinim slučajevima i iz 8. i 9. st. iznad njih), koji su se nalazili nad slojevima s pomiješanim materijalom iz kasnog 2. - 1. st. pr. Kr. i 1. st. pos. Kr. Samim time iznenađujuće je prisustvo većeg broja rimskog carskog novca, naročito onog datiranog između 2. i 6. st., a objašnjenje možda pruža postojanje velike, vrlo dobro zaštićene luke u južnoj uvali Kaštel, koja je sudeći po nalazima ovdje prikazanog novca i ostalim nalazima vjerojatno kontinuirano funkcionirala od početaka naseljavanja poluotoka, prvo kao luka prije kolonizacije i za potrebe romanizacije, zatim kao luka u službi okolnih rimskih vila (Zambratija, Katoro - Rt Tiola), a potom kao luka ranobizantskog i ranosrednjovjekovnog Siparisa. Posljednja njena funkcija vezana je za srednjovjekovni kaštel Bratti. O samoj rimskoj luci već su pisali Z. Brusić i I. Koncani Uhač (Koncani Uhač 2018, 152, 233-236; indicate the Type 7 form (Donat 2009/10, 76-77, 79, fig. 2:5). Among the recovered material is a tegula sherd with the mark "TROSI", absent a cartouche (N-42A) (Fig. 8,4), the likes of which are usually dated to the 1st c. BCE (Mazzocchin 2021, 806, 810-812). Of the other maker's marks on tegulae, which characterise the nascent phase of production in the Aquileian area, the material recovered at the Sipar site includes one with the "Q. ARRI" mark (Zaccaria, Gomezel 2000, 304, note 114).

Only 25 of the 111 coins recovered from the site were found in a cultural layer. Of the eleven Roman Republican coins only two *denarii* were found within a stratum (cat. no. 8 and cat. no. 11). While the *denarius* minted under Quintus Caecilius Metellus Pius (cat. no. 8) was found in a layer in the southwest end of the site (Room 21C) along with material that roughly corresponds to the Augustan period, the other *denarius* (cat. no. 11), of unknown mintage, was found in the peripheral parts of Room 4/5 in marine sediment deposition. Given the locations of both of these coins in the respective rooms, and the exposure to marine activity, neither provides grounds for a dating of the strata from which they were recovered.

Of the Imperial period Roman coins fifteen were recovered from strata (cat. nos. 18, 19, 27, 29, 31, 35, 44, 48, 55, 57, 66, 77, 84, 85, and 86). Aside from the Augustan *as* (cat. no. 18) from SU48/Room 10, the date of which is consistent with the material found in the stratum, all of the other coins were found in contexts also containing material of the 6th to 7th c. CE (cat. nos. 19, 27, 29, 35, 55, 66, 84, and 85) or at the peripheral parts of cultural layers that have been impacted by coastal erosion activity (cat. nos. 44, 55, and 77). A certain number of these were surface finds made in Room 4/5 (cat. nos. 31, 57, 48, and 86), where they likely wound up as the result of marine activity (waves), while one (cat. no. 48) was found in Canal 1 of Pool 1, which the sea has washed over for centuries.

Coins were found in only two (Rooms 15 and 17) of the rooms with intact cultural strata, those with walls that survived to an extent that protected them from waves, all of which were *folles* minted under Constans II (cat. no. 90, cat. nos. 107-111). The stratigraphic relationships within the rooms thus "protected" were quite clear and straightforward. This pertains to Rooms 1, 2, 3, 8, 9, 13, 14, 18, 19, and 20, where the same stratigraphic situation repeats from room to room. In all cases what was found were strata with material from the 6th and 7th c. CE (in some cases beneath a layer dated to the 8th and 9th c. CE), lying over layers with mixed material of the late 2nd to 1st c. BCE and the 1st c. CE.

Brusić 2009, 251). Hidroarheološka rekognosciranja napravljena 2022. g. u uvali Kaštel, osim što su potvrdila postojanje masivnih lukobrana na zapadnoj strani i pretpostavljenog svjetionika po sredini uvale, otkrila su i postojanje drvene konstrukcije većeg broda iz razvijenog srednjeg vijeka u istoj uvali (Milošević Zakić, Uhač, Katunarić 2022). Sustavna istraživanja struktura u uvali Kaštel, kao i samog broda, započeta su 2023. godine pa će se o organizaciji luke i njenu odnosu prema strukturama na poluotoku nešto više moći reći tek naknadno.

Od šesnaest bizantskih kovanica, tri su pronađene pojedinačno u sloju (kat. br. 88, 89, 90) a njih pet kao skupni nalaz (Skupni nalaz 2: kat. br. 107 - 111). Svi su folisi. Pronađeni su zajedno s materijalom iz druge polovine 6. i cijelog 7. st. i uklapaju se u arheološku sliku lokaliteta kao jednog od važnijih civitasa na istarskoj zapadnoj obali, koji spominje i Anonim Ravenjanin (Križman 1997, 366-371).

ZAKLJUČAK

Kao rezultat arheoloških istraživanja lokaliteta Sipar pronađeno je 111 numizmatičkih nalaza, koje je trebalo pojedinačno i skupno analizirati u korespondenciji s ostalim arheološkim nalazima, ne bi li se mogli što bolje razumjeti i interpretirati. Već na prvi pogled očito je da je Sipar, zbog bogatstva numizmatičkog materijala, jedan od najznačajnijih lokaliteta na području Bujštine. Interes za ovaj lokalitet ne javlja se samo zbog količine numizmatičkih nalaza, već i zbog njihove raznolikosti. Tu se posebno ističu primjerci rimskog republikanskog novca, koji svjedoči o najranijim vremenima romanizacije istarskog poluotoka, ali i nešto rjeđe emisije, koje kasnije cirkuliraju na području Istre, kao što su noričke srebrnjaci i ostrogotski novac. Rimski novac najzastupljeniji je na lokalitetu: čak 76,58 % nalaza datira se u doba Rimske Republike i Carstva (dijagram 1). Valja istaknuti i veliku količinu carskih novčića kovanih do 2. st. pos. Kr. U to doba datira se 17 komada, a najviše primjeraka pripisuje se caru Augustu. Najprisutnije među carskim kovovima su dakako kasnoantičke bronce, koje zauzimaju čak 50 % svih carskih nalaza. Numizmatički nalazi nedvosmisleno potvrđuju postojanje organiziranih naseobina na poluotoku i nakon pada Zapadnog Rimskog Carstva. Na lokalitetu je pronađen jedan ostrogotski novčić te nakon njega bizantski novac kao druga najdominantnija skupina. Bizantski novac čini 15,32 % numizmatičkih nalaza. Dok je kod rimskog novca bila dominantna kovnica *Roma*, kod bizantskih kovova ističe se kovnica *Syracusa*, čije su emisije vrlo prisutne na području južne Italije, Sardinije i sjevernog Jadrana (NOMISMATA: https://

The large number of Roman Imperial period coins, in particular those dated from the 2nd to 6th c. CE, is therefore surprising; this is perhaps explained by the presence of a large and very sheltered port in the Kaštel cove to the south that, judging by the coin finds described here, and the other recovered artefacts, was likely a continuously active settlement from the initial inhabitation of the headland, first as a pre-colonisation port, then during the period of Romanisation, then as a port serving the surrounding Roman period villas (Zambratija, Katoro-Rt Tiola), and later as the port serving early Byzantine and early medieval Siparis. The terminal period of its active life is associated with the medieval Bratti castle. The Roman period port has been discussed by Z. Brusić and I. Koncani Uhač (Koncani Uhač 2018, 152, 233-236; Brusić 2009, 251). Underwater archaeological surveying of the Kaštel cove performed in 2022, besides confirming the presence of massive breakwaters to the west side, and what may have been a lighthouse at the mid-point of the cove, also found the structure of a large wooden ship of the high medieval period (Milošević Zakić, Uhač & Katunarić 2022). Systematic excavation of the archaeological features of the Kaštel cove, and of the ship, was initiated in 2023, and we will need to await the outcome of this work for further insight into the organisation of the port and its relationship with the structures on the headland.

Of the sixteen Byzantine coins three were single finds within a stratum (cat. nos. 88, 89, and 90), and five were found as a group (Assemblage 2: cat. nos. 107-111). All are *folles* coins. They were found together with material of the second half of the 6th and the whole of the 7th c. CE, and are consistent with the archaeological picture of the site as one of the major *civitas* on the western shores of the Istrian peninsula, mentioned by the Anonymous author of the Ravenna Cosmography (Križman 1997, 366-371).

CONCLUSION

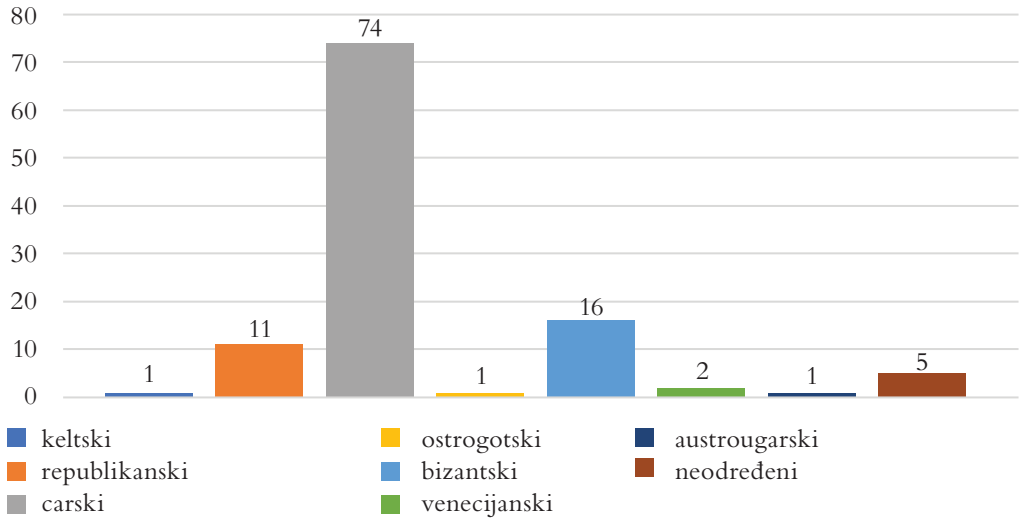
Archaeological excavation of the Sipar site has yielded the recovery of 111 numismatic finds. These are analysed here, individually and as a group, and in relation with the other archaeological material, in order to best understand and interpret these finds. It is immediately obvious that Sipar, with its wealth of numismatic material, is one of the most significant sites in the Bujština region [the broader area of Buje and other nearby towns and settlements]. Our interest in this site is informed not only by the quantity of numismatic finds, but also by their diversity. Especially notable in this regard are the Roman Republican period coins, which attest to the earliest phases of the Romanisation of the Istrian peninsula, and the somewhat rarer coin issues that circulated later in Istria, such as the silver coins of Noricum and Ostrogothic

byzantinefind.units.it/viewer.p/83/3851/filter/13216_OD_44821_13238-OR:13238-12972517/geo/). Među dosad pronađenim databilnim pokretnim nalazima od kraja 7. do 9. st. nema niti jedan numizmatički nalaz. Izuzetno mali broj nalaza koji bi se datirali nakon 9. st. možemo objasniti razornim djelovanjem mora za vrijeme karakteristično visokih plima i olujnih vjetrova, kada valovi prelaze preko čitavog lokaliteta. Za takvih nevremena, kao što je bila već spomenuta oluja 1966. g., more je odnijelo gornje, a time i najkasnije formirane kulturne slojeve. O razdoblju razvijenog srednjeg vijeka na poluotoku zasad svjedoče samo dvije venecijanske kovanice i ostaci potopljenog drvenog broda u uvali Kaštel. Oni su ujedno potvrda prodora i učvršćivanja nove vlasti u Istri.

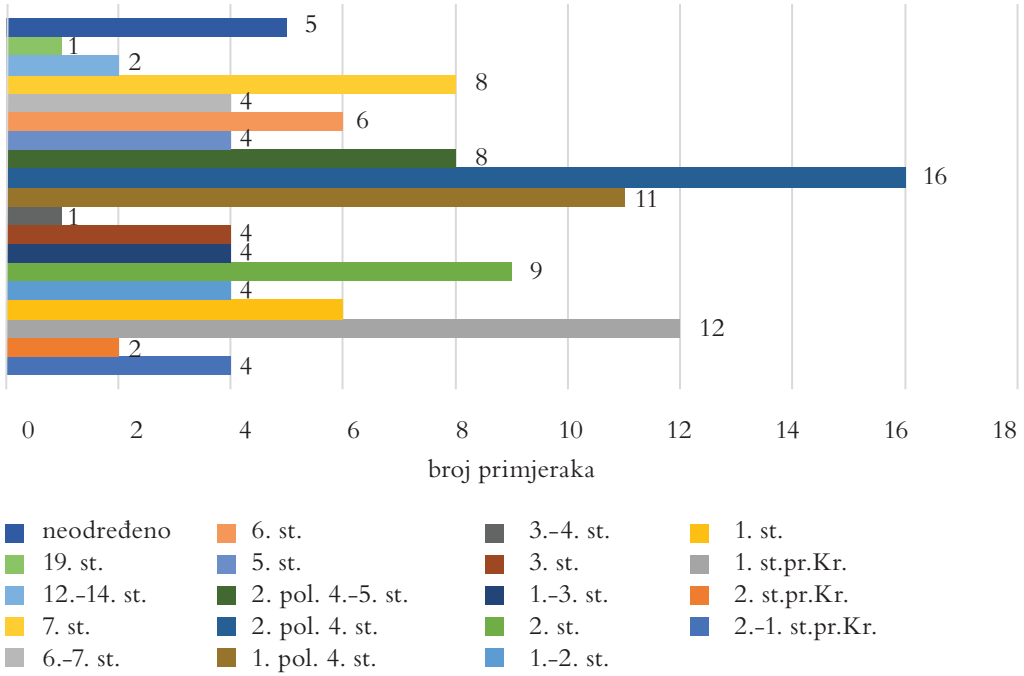
Zbog specifičnog položaja lokaliteta, koji je izložen destruktivnom djelovanju mora, kulturni slojevi na njemu često su izmiješani, a nerijetko i uništeni. Većina numizmatičkih nalaza pronađena je izvan konteksta određenog sloja i bez korespondencije s ostalim nalazima. To dakako ne umanjuje njihov značaj u odnosu na svega 22,52 % numizmatičkih nalaza pronađenih u kulturnim slojevima. Dosad pronađeni numizmatički nalazi značajan su indikator trgovačkih, a time i ostalih društvenih promjena na poluotoku Sipar od 2. st. pr. Kr. pa sve do srednjeg vijeka. Uzmu li se u obzir provenijencija pronađenog novca (dijagram 3), monetarni utezi i vaga za precizno mjerenje, otvara se mogućnost zaključka da je ovdje riječ o geostrateški značajnom trgovačkom središtu na području sjevernojadranskog bazena.

coins. Roman coins constitute the majority at this site, with those dated to the Roman Republican and Imperial periods accounting for 76.58 per cent (Diagram 1). Also noteworthy is the significant number of Roman Imperial coins minted up to the 2nd c. CE. Seventeen coins are dated to this period, most of which are attributable to the emperor Augustus. The most prevalent of the imperial mintages are the late antique period bronze coins, accounting for 50 per cent of all the recovered Imperial period coins. The numismatic finds unequivocally confirm the existence of an organised settlement on the headland in the period following the collapse of the Western Roman Empire. One Ostrogothic coin was found at the site, as were the later Byzantine coins as the second most prevalent group. The coins of Byzantium account for 15.32 per cent of the numismatic finds. While the mint in Rome is the most prevalent among the western Roman coinage, the Syracuse mint is dominant among the coins of Byzantium, with its coinage widespread in the south of Italy, on Sardinia, and in the northern Adriatic (NOMISMATA: https://byzantinefind.units.it/viewer.p/83/3851/filter/13216_OD_44821_13238-OR:13238-12972517/geo/). There are no numismatic finds among the datable artefacts recovered thus far from the late 7th to 9th c. CE period. The very small number of finds of post-9th c. CE date can be explained by the devastating effects of marine activity during the characteristically high tides and storm winds, when waves traverse the whole of the site. During tempests of this kind, like the storm of 1966, the waves removed the upper, i.e., most recently formed cultural layers. For now only two Venetian coins and the wreck of a sunken wooden ship in the Kaštel cove are all that speak to activity on the headland in the high medieval period. They are also witness to the penetration into Istria of its new rulers and the consolidation of their administration.

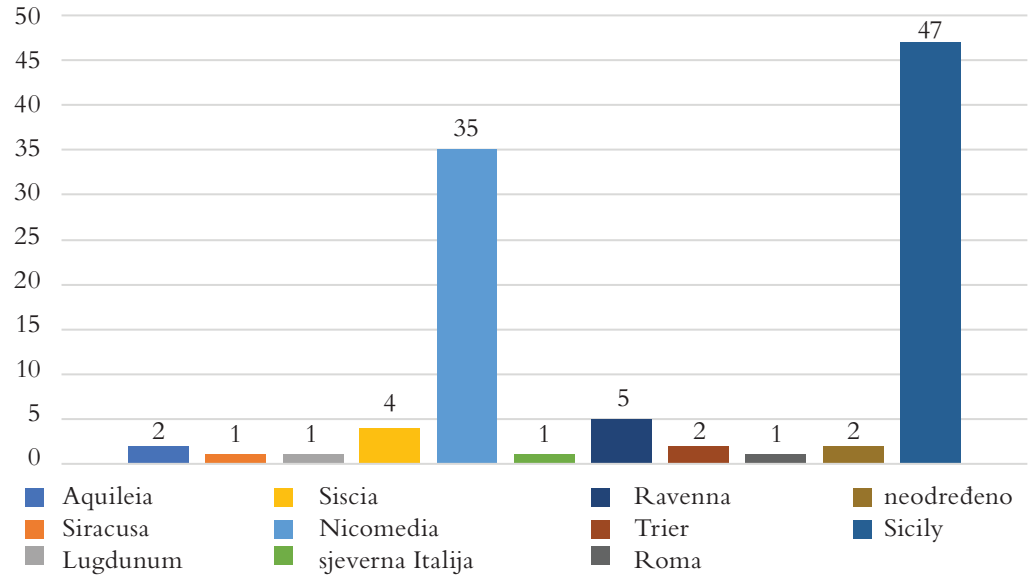
The specific characteristics of the site location, exposed to destructive coastal erosion, has seen the cultural layers often become mixed, in many instances destroyed. Most of the numismatic finds were made outside the contexts of particular strata and without correspondence to other finds. This, of course, does not diminish their importance in relation to the 22.52 per cent of numismatic finds recovered within a cultural layer. The coins recovered to date are a significant indicator of the ebbs and flows of commercial and social development on the Sipar headland from the 2nd c. BCE through to the medieval period. If one considers the origins of the recovered coins (Diagram 3), the coin weights, and the balance scale used for precise measurement, it is entirely possible that this was a hub of commerce of geostrategic significance in the northern Adriatic zone.

Dijagram 1 Zastupljenost prema pripadnosti (na uzorku od 111 primjeraka).
Diagram 1 Occurrence by attribution (sample of 111 specimens).

Dijagram 2 Zastupljenost prema vremenu kovanja (na uzorku od 111 primjeraka).
Diagram 2 Occurrence by mint date (sample of 111 specimens).

Dijagram 3 Zastupljenost prema rimskim i bizantskim kovnicama (na uzorku od 101 primjerka).
Diagram 3 Occurrence by Roman and Byzantine mints (sample of 101 specimens).

POJEDINAČNI NALAZI

KELTSKI NOVAC

1. UMG 6559
Norički srebrenjak tip Magdalensberg
Obol, suberat, 0,60 g, 10 x 9 mm
Kovnica: Noricum
Datacija: 60 g. pr. Kr. - 15 g. pr. Kr.
Arheološki podaci: SIPAR 2020. - 2021. g., površinski nalaz tijekom uviđaja na lokalitetu poslije nevremena, u razdoblju od studenog 2020. do veljače 2021.
Bannert/Piccottini pl. 3, 34; Kostial 246; Göbl pl.47, IA-c (Milošević Zakić, 2022, 54: 70)
Smještaj: MGU

SINGLE FINDS

CELTIC COINS

1. UMG 6559
Magdalensberg Type silver coin of Noricum
Obol, *subaeratus* (silver plated), 0.60 g, 10 × 9 mm
Mint: Noricum
Date: 60-15 BCE
Archaeological data: SIPAR 2020-2021, surface find during a post-storm survey of the site, in the period from November of 2020 to February of 2021.
Bannert & Piccottini pl. 3, 34; Kostial 246; Göbl pl. 47, IA-c (Milošević Zakić, 2022, 54: 70)
Location: MGU

RIMSKI REPUBLIKANSKI NOVAC

2. N-2470
C. Antestius
Denarius, 3,04 g, 18,2 x 17,7 mm, 8h
Arheološki podaci: SIPAR, 1964. - 1967. g.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 146. g. pr. Kr.
RRC 219/1a
Smještaj: AMI

3. N-2471
Neodređen
Denarius, 4,12 g, 19,5 x 18,0 mm, 3h
Arheološki podaci: SIPAR, 1964. - 1967. g.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 144. - 120. g. pr. Kr.
RRC?
Smještaj: AMI

ROMAN REPUBLICAN COINS

2. N-2470
C. Antestius
Denarius, 3.04 g, 18.2 × 17.7 mm, 8h
Archaeological data: SIPAR, 1964-1967
Mint: Roma
Date: 146 BCE
RRC 219/1a
Location: AMI

3. N-2471
Unidentified
Denarius, 4.12 g, 19.5 × 18.0 mm, 3h
Archaeological data: SIPAR, 1964-1967
Mint: Roma
Date: 144-120 BCE
RRC?
Location: AMI

4. N-2472
C. Fonteius
Denarius, 4,18 g, 22,5 x 20,4 mm, 3h
Arheološki podaci: SIPAR, 1964. - 1967. g.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 114. - 113. g. pr. Kr.
RRC 290/1
Smještaj: AMI

4. N-2472
C. Fonteius
Denarius, 4.18 g, 22.5 × 20.4 mm, 3h
Archaeological data: SIPAR, 1964-1967
Mint: Roma
Date: 114-113 BCE
RRC 290/1
Location: AMI

5. N-2473
M. Servilius Cf
Denarius, 4,14 g, 22,0 x 22,1 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 1964. - 1967. g.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 100. g. pr. Kr.
RRC 327/1
Smještaj: AMI

5. N-2473
M. Servilius Cf
Denarius, 4.14 g, 22.0 × 22.1 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 1964-1967
Mint: Roma
Date: 100 BCE
RRC 327/1
Location: AMI

6. N-2474
P. Cornelius Lentulus Marcellinus
Denarius, 4,11 g, 20,4 x 18,7 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 1964. - 1967. g.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 100. g. pr. Kr.
RRC 329/1d
Smještaj: AMI

6. N-2474
P. Cornelius Lentulus Marcellinus
Denarius, 4.11 g, 20.4 × 18.7 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 1964-1967
Mint: Roma
Date: 100 BCE
RRC 329/1d
Location: AMI

7. N-2475
L. Julius Bursio
Denarius, 3,61 g, 21,5 x 20,0 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 1964. - 1967. g.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 85. g. pr. Kr.
RRC 352/1
Smještaj: AMI

7. N-2475
L. Julius Bursio
Denarius, 3.61 g, 21.5 × 20.0 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 1964-1967
Mint: Roma
Date: 85 BCE
RRC 352/1
Location: AMI

8. UMG 6557
Q. Caecilius Metellus Pius
Denarius, 3,29 g, 15 x 16 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2019. g., SJ 333, prostorija 21C, PN 280
Kovnica: sjeverna Italija
Datacija: 81. g. pr. Kr.
RRC 374/1
(Milošević Zakić 2022, 53: 68)
Smještaj: MGU

8. UMG 6557
Q. Caecilius Metellus Pius
Denarius, 3.29 g, 15 × 16 mm
Archaeological data: SIPAR, 2019, SU333, room 21C, SF-280
Mint: north Italy
Date: 81 BCE
RRC 374/1
(Milošević Zakić 2022, 53: 68)
Location: MGU

9. UMG 6558
Q. Cassius Longinus
Denarius, 2,87 g, 18 mm,
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., prilikom čišćenja sjevernog bedema
Kovnica: *Roma*
Datacija: 55. g. pr. Kr.
RRC 428/1
(Milošević Zakić 2022, 53: 69)
Smještaj: MGU

9. UMG 6558
Q. Cassius Longinus
Denarius, 2.87 g, 18 mm,
Archaeological data: SIPAR, 2014, during clearing at the north defensive wall
Mint: Roma
Date: 55 BCE
RRC 428/1
(Milošević Zakić 2022, 53: 69)
Location: MGU

10. N-1752-2
Neodređen
As, 18,32 g, 30,0 x 29,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, rujan - listopad 2024. g., površinski nalaz tijekom uviđaja nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 1. polovica 2. st. pr. Kr.
RRC ?
Smještaj: MGU

10. N-1752-2
Unidentified
As, 18.32 g, 30.0 × 29.0 mm
Archaeological data: SIPAR, September-October 2024, surface find during a post-storm site survey
Mint: Roma
Date: 1st half of the 2nd c. BCE
RRC ?
Location: MGU

11. PN-390
Neodređen
Denarius, 3,64 g, 17,5 x 16,5 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 5.10.2024. g., SJ 451A, prostorija 4/5
Datacija: 2. - 1. st. pr. Kr.
RRC ?
Smještaj: MGU

11. PN-390
Unidentified
Denarius, 3.64 g, 17.5 × 16.5 mm
Archaeological data: SIPAR, 5.10.2024, SU451A, room 4/5
Date: 2nd-1st c. BCE
RRC ?
Location: MGU

12. N-1752-3
Neodređen
As, 8,43 g, 29,0 x 14,0 mm, fragment
Arheološki podaci: SIPAR, rujan - listopad 2024. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 2. - 1. st. pr. Kr.
RRC ?
Smještaj: MGU

12. N-1752-3
Unidentified
As, 8.43 g, 29.0 × 14.0 mm, fragment
Archaeological data: SIPAR, September-October 2024, post-storm surface find
Date: 2nd-1st c. BCE
RRC ?
Location: MGU

RIMSKI CARSKI NOVAC

ROMAN IMPERIAL COINS

13. N-2478
August (Augustus) (27. g. pr. Kr. - 14. g.)
As, 8.98 g, 25,9 x 25,5 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 19. - 6. g. pr. Kr.
RIC I² 373, 376, 379, 382, 385, 386 ili 389
Tip: Augustov kovničarski novac
Smještaj: AMI

13. N-2478
Augustus (27 BCE-14 CE)
As, 8.98 g, 25.9 × 25.5 mm
Archaeological data: SIPAR, 1986
Mint: Roma
Date: 19-6 BCE
RIC I² 373, 376, 379, 382, 385, 386 or 389
Type: Augustan moneyers' coins
Location: AMI

14. N-1657
August (Augustus) (27. g. pr. Kr. - 14. g.)
As, 6,89 g, 24,0 x 25,59 mm, perforiran
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 19. - 6. g. pr. Kr.
RIC I² ?
Tip: Augustov kovničarski novac
Smještaj: MGU

14. N-1657
Augustus (27 BCE-14 CE)
As, 6.89 g, 24.0 × 25.59 mm, perforated
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Mint: Roma
Date: 19-6 BCE
RIC I² ?
Type: Augustan moneyers' coins
Location: MGU

15. PN-302
August (Augustus) (27. g. pr. Kr. - 14. g.)
As, 9,09 g, 27,0 x 27,0 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, 2020. g., površinski nalaz južno od sačuvanih ostataka arhitekture na zapadnoj strani poluotoka
Kovnica: *Roma*
Datacija: 19. - 6. g. pr. Kr.
RIC I² ?
Tip: Augustov kovničarski novac
Smještaj: MGU

15. PN-302
Augustus (27 BCE-14 CE)
As, 9.09 g, 27.0 × 27.0 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, 2020, surface find to the south of the surviving remains of architecture at the west side of the headland
Mint: Roma
Date: 19-6 BCE
RIC I² ?
Type: Augustan moneyers' coins
Location: MGU

16. UMG-2248
August (Augustus) (27. g. pr. Kr. - 14. g.)
As, 2,70 g, 21,1 x 19,5 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., površinski nalaz na krajnjem zapadnom dijelu poluotoka, izvan ostataka sačuvane arhitekture
Kovnica: *Roma*
Datacija: 19. - 6. g. pr. Kr.
RIC I² ?
Tip: Augustov kovničarski novac
Smještaj: MGU

16. UMG-2248
Augustus (27 BCE-14 CE)
As, 2.70 g, 21.1 × 19.5 mm
Archaeological data: SIPAR, 2014, surface find at the far west end of the headland, outside the area of surviving architecture
Mint: Roma
Date: 19-6 BCE
RIC I² ?
Type: Augustan moneyers' coins
Location: MGU

17. UMG-2324
August (Augustus) (27. g. pr. Kr. - 14. g.)
As, 6,15 g, 24,7 x 24,8 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2020. g., površinski nalaz južno od sačuvanih ostataka arhitekture na zapadnoj strani poluotoka
Kovnica: *Roma*
Datacija: 19. - 6. g. pr. Kr.
RIC I² ?
Tip: Augustov kovničarski novac
Smještaj: MGU

17. UMG-2324
Augustus (27 BCE-14 CE)
As, 6.15 g, 24.7 × 24.8 mm
Archaeological data: SIPAR, 2020, surface find to the south of the surviving remains of architecture at the west side of the headland
Mint: Roma
Date: 19-6 BCE
RIC I² ?
Type: Augustan moneyers' coins
Location: MGU

18. PN-45
August (Augustus) (27. g. pr. Kr. - 14. g.)
As, 9,52 g, 25,9 x 25,2 mm, 3h
Arheološki podaci: SIPAR, 2017. g., SJ 48, prostorija 10
Kovnica: *Roma*
Datacija: 6. g. pr. Kr.
RIC I² 439
Smještaj: MGU

18. PN-45
Augustus (27 BCE-14 CE)
As, 9.52 g, 25.9 × 25.2 mm, 3h
Archaeological data: SIPAR, 2017, SU48, room 10
Mint: Roma
Date: 6 BCE
RIC I² 439
Location: MGU

19. PN-221
Tiberije (Tiberius) (14. - 37. g)
As, 9,24 g, 26,5 x 25,0 mm,
Arheološki podaci: SIPAR, 2019. g., SJ 281, prostorija 21C
Kovnica: *Roma*
Datacija: 22. - 24. g.
RIC I² 44
Smještaj: MGU

19. PN-221
Tiberius (14-37 CE)
As, 9.24 g, 26.5 × 25.0 mm,
Archaeological data: SIPAR, 2019, SU281, room 21C
Mint: Roma
Date: 22-24 CE
RIC I² 44
Location: MGU

20. UMG 2247
Klaudije I. (Claudius I) (41. - 54. g.)
Quadrans, 3,00 g, 18,6 x 15,7 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, 5. 3. 2013. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 41. - 54. g.
RIC I 84, 86, 87, 88 ili 90
Smještaj: MGU

20. UMG 2247
Claudius I (41-54 CE)
Quadrans, 3.00 g, 18.6 × 15.7 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, 5 Mar. 2013, post-storm surface find
Mint: Roma
Date: 41-54 CE
RIC I 84, 86, 87, 88 or 90
Location: MGU

21. PN-364
Klaudije I. (Claudius I) (41. - 54. g.)
As, 9,86 g, 29,4 x 27,1 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, zima 2023./2024. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 50. - 54. g.
RIC I 116
Smještaj: MGU

21. PN-364
Claudius I (41-54 CE)
As, 9.86 g, 29.4 × 27.1 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, winter 2023/2024, post-storm surface find
Mint: Roma
Date: 50-54 CE
RIC I 116
Location: MGU

22. UMG 216
Klaudije I. (Claudius I) (41. - 54. g.)
Dupondius, 12,10 g, 26 x 28 mm
Arheološki podaci: SIPAR 27.5.1995, hidroarheološki pregled uvale Kaštel (Zdenko Brusić)
Kovnica: *Roma*
Datacija: 50. - 54. g.
RIC I 110
(Miškec 2002, 48: 17)
Smještaj: MGU

22. UMG 216
Claudius I (41-54 CE)
Dupondius, 12.10 g, 26 × 28 mm
Archaeological data: SIPAR 27 May 1995, underwater archaeological survey of the Kaštel cove (Zdenko Brusić)
Mint: Roma
Date: 50-54 CE
RIC I 110
(Miškec 2002, 48: 17)
Location: MGU

23. N-2479
Vespazijan (Vespasianus) (69. - 79. g.)
Dupondius, 11,57 g, 27,5 x 28,0 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, 1963. g.
Kovnica: *Lugdunum*
Datacija: 77. - 78. g.
RIC II-1^2 1220 - 1222
Smještaj: AMI

23. N-2479
Vespasianus (69-79 CE)
Dupondius, 11.57 g, 27.5 × 28.0 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, 1963
Mint: Lugdunum
Date: 77-78 CE
RIC II-1^2 1220-1222
Location: AMI

24. PN-312
Vespazijan (Vespasianus) (69. - 79. g.) ili Tit (Titus) (79. - 81. g.)
As, 11,13 g, 28,1 x 26,1 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 2021. g., površinski nalaz južno od sačuvanih ostataka arhitekture na zapadnoj strani poluotoka
Kovnica: *Roma*
Datacija: 71. - 81. g
RIC II-1 ?
Tip: Judaea Capta
Smještaj: MGU

24. PN-312
Vespasianus (69-79 CE) or Titus (79-81 CE)
As, 11.13 g, 28.1 × 26.1 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 2021, surface find to the south of the surviving remains of architecture at the west side of the headland
Mint: Roma
Date: 71-81 CE
RIC II-1 ?
Type: Judaea Capta
Location: MGU

25. PN-338
Trajan (Trajan) (98. - 117. g.)
As, 10,89 g, 25,3 x 24,8 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2022. g., nađen nakon nevremena na površini u zapadnom dijelu prostorije 3
Kovnica: *Roma*
Datacija: 98. - 102. g.
RIC II 395, 402, 417, 434 ili 435
Smještaj: MGU

25. PN-338
Trajan (98-117 CE)
As, 10.89 g, 25.3 × 24.8 mm
Archaeological data: SIPAR, 2022, post-storm surface find at west end of room 3
Mint: Roma
Date: 98-102 CE
RIC II 395, 402, 417, 434 or 435
Location: MGU

26. N-1656
Hadrijan (Hadrianus) (117. - 138. g.)
Sestertius, 24,92 g, 32 x 32 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz tijekom uviđaja nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 117. - 120. g.
RIC II-3^2 100-102, 150-152, 164, 238-240, 253-255 ili 422-426
Smještaj: MGU

26. N-1656
Hadrianus (117-138 CE)
Sestertius, 24.92 g, 32 × 32 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, surface find during a post-storm site survey
Mint: Roma
Date: 117-120 CE
RIC II-3^2 100-102, 150-152, 164, 238-240, 253-255 or 422-426
Location: MGU

27. PN-337
Hadrijan (Hadrianus) (117. - 138. g.), Antonin Pio (Antoninus Pius) (138. - 161. g) ili Marko Aurelije (Marcus Aurelius) (161. - 180. g.)
As, 10,25 g, 25,5 x 25,1 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 2022. g., SJ 427, prostorija 22B
Kovnica: *Roma*
Datacija: 112. - 175. g.
RIC II ili III ?
Smještaj: MGU

27. PN-337
Hadrianus (117-138 CE), Antoninus Pius (138-161 CE), or Marcus Aurelius (161-180 CE)
As, 10.25 g, 25.5 × 25.1 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 2022, SU427, room 22B
Mint: Roma
Date: 112-175 CE
RIC II or III ?
Location: MGU

28. N-2485
Antonin Pio (Antoninus Pius) (138. - 161. g)
Sestertius, 26,95 g, 33,5 x 34,1 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR
Kovnica: *Roma*
Datacija: 139. g.
RIC III 547
Smještaj: AMI

28. N-2485
Antoninus Pius (138-161 CE)
Sestertius, 26.95 g, 33.5 × 34.1 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR
Mint: Roma
Date: 139 CE
RIC III 547
Location: AMI

29. PN-272
Antonin Pio (Antoninus Pius) (138. - 161. g.)
Dupondius, 12,40 g, 26,0 x 24,9 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 2019. g., SJ 302, prostorija 21A
Kovnica: *Roma*
Datacija: 145. - 161. g.
RIC III 807
Smještaj: MGU

29. PN-272
Antoninus Pius (138-161 CE)
Dupondius, 12.40 g, 26.0 × 24.9 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 2019, SU302, room 21A
Mint: Roma
Date: 145-161 CE
RIC III 807
Location: MGU

30. N-1659
Marko Aurelije (Marcus Aurelius) (161. - 180. g.) ili Komod (Commodus) (180. - 192. g.)
As, 9,56 g, 23 x 23,8 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 161. - 192. g.
RIC ?
Smještaj: MGU

30. N-1659
Marcus Aurelius (161-180 CE) or Commodus (180-192 CE)
As, 9.56 g, 23 × 23.8 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Mint: Roma
Date: 161-192 CE
RIC ?
Location: MGU

31. PN-388
Komod (Commodus) (180. - 192. g.)
Sestertius, 30,15 g, 31,0 x 31,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 5.10.2024. g., SJ 451, prostorija 4/5
Kovnica: *Roma*
Datacija: 178. - 186. g.
RIC III?
Smještaj: MGU

31. PN-388
Commodus (180-192 CE)
Sestertius, 30.15 g, 31.0 × 31.0 mm
Archaeological data: SIPAR, 5 Oct. 2024, SU451, room 4/5
Mint: Roma
Date: 178-186 CE
RIC III?
Location: MGU

32. N-1653
Komod (Commodus) (180. - 192. g.)
Sestertius, 21,63 g, 29,4 x 25,3 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 186. - 188. g.
RIC III 498 ili 514
Smještaj: MGU

32. N-1653
Commodus (180-192 CE)
Sestertius, 21.63 g, 29.4 × 25.3 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Mint: Roma
Date: 186-188 CE
RIC III 498 or 514
Location: MGU

33. NS-4857
Antonin Pio (Antoninus Pius) (138. - 161. g), Marko Aurelije (Marcus Aurelius) (161. - 180. g.) ili Komod (Commodus) (180. - 192. g.)
Sestertius, 17,28 g, 31,1 x 30,3 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Kovnica: *Roma*
Datacija: 138. - 192. g.
RIC ?
Smještaj: AMI

33. NS-4857
Antoninus Pius (138-161 CE), Marcus Aurelius (161-180 CE), or Commodus (180-192 CE)
Sestertius, 17.28 g, 31.1 × 30.3 mm
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Mint: Roma
Date: 138-192 CE
RIC ?
Location: AMI

34. N-1654
Aleksandar Sever (Severus Alexander) (222. - 235. g.)
Sestertius, 19,19 g, 30,6 x 30,2 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Roma*
Datacija: 231. - 235. g.
RIC IV 648d
Smještaj: MGU

34. N-1654
Severus Alexander (222-235 CE)
Sestertius, 19.19 g, 30.6 × 30.2 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Mint: Roma
Date: 231-235 CE
RIC IV 648d
Location: MGU

35. PN-87
Maksimin Tračanin (Maximinus I Thrax) (235. - 238. g)
Sestertius, 15,86 g, 29,3 x 29,1 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2017. g., SJ-107/108, prostorija 16
Kovnica: *Roma*
Datacija: 235. - 238. g.
RIC IV ?
Smještaj: MGU

35. PN-87
Maximinus I Thrax (235-238 CE)
Sestertius, 15.86 g, 29.3 × 29.1 mm
Archaeological data: SIPAR, 2017, SU107/108, room 16
Mint: Roma
Date: 235-238 CE
RIC IV ?
Location: MGU

36. NS-4860
Galijen (Gallienus) (253. - 268. g)
Antoninianus,, 1,30 g, 14,00 x 16,5 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Kovnica: *Roma*
Datacija: 260. - 268. g.
RIC V-1 284
Smještaj: AMI

36. NS-4860
Gallienus (253-268 CE)
Antoninianus, 1.30 g, 14.00 × 16.5 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Mint: Roma
Date: 260-268 CE
RIC V-1 284
Location: AMI

37. N-2480
Klaudije II. (Claudius II) (268. - 270. g)
Antoninianus, 2,74 g, 18,8 x 18,3 mm, 6h
Ex: __Є
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Kovnica: *Roma*
Datacija: 268. - 270. g
RIC V-1 110
Smještaj: AMI

37. N-2480
Claudius II (268-270 CE)
Antoninianus, 2.74 g, 18.8 × 18.3 mm, 6h
Ex: __Є
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Mint: Roma
Date: 268-270 CE
RIC V-1 110
Location: AMI

38. PN-336
Maksencije (Maxentius) (306. - 312.)
Nummus, 2,30 g, 21,3 x 22,5 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 2022. g., površinski nalaz sjeverno od sačuvanih ostataka arhitekture na zapadnoj strani, u osi prostorije 22
Datacija: 307. - 312. g.
RIC VI ?
Tip: Conserv Urb Suae
Smještaj: MGU

38. PN-336
Maxentius (306-312 CE)
Nummus, 2.30 g, 21.3 × 22.5 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 2022, surface find north of the surviving remains of architecture to the west side, in the axis of room 22
Date: 307-312 CE
RIC VI ?
Type: Conserv Urb Suae
Location: MGU

39. PN-365
Konstantin I. (Constantinus I) (306. - 337. g.)
Nummus, 4,50 g, 23,8 x 22,7 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, zima 2023./2024. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Trier*
Datacija: 310. - 313. g.
RIC VI 881
Smještaj: MGU

39. PN-365
Constantinus I (306-337 CE)
Nummus, 4.50 g, 23.8 × 22.7 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, winter 2023/2024, post-storm surface find
Mint: Trier
Date: 310-313 CE
RIC VI 881
Location: MGU

40. PN-329
Konstantin I. (Constantinus I) (306. - 337. g.)
Centenionalis, 1,62 g, 17,4 x 17,5 mm, 6h, perforiran
Arheološki podaci: SIPAR, 2022. g., površinski nalaz
Datacija: 317. - 337. g.
RIC VII ?
Smještaj: MGU

40. PN-329
Constantinus I (306-337 CE)
Centenionalis, 1.62 g, 17.4 × 17.5 mm, 6h, perforated
Archaeological data: SIPAR, 2022, surface find
Date: 317-337 CE
RIC VII ?
Location: MGU

41. Sig-12
Konstantin I. (Constantinus I) (306. - 337. g.)
Centenionalis, 2,23 g, 19,0 x 16,3 mm, 6h
Ex: AQP
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., između objekta s pilonima i sjevernog bedema, u morskom nanosu
Kovnica: *Aquileia*
Datacija: 322. g.
RIC VII 104
Smještaj: MGU

41. Sig-12
Constantinus I (306-337 CE)
Centenionalis, 2.23 g, 19.0 × 16.3 mm, 6h
Ex: AQP
Archaeological data: SIPAR, 2014, between the structure with pillars and the north defensive wall, in a marine deposit
Mint: Aquileia
Date: 322 CE
RIC VII 104
Location: MGU

42. PN-366
Konstantin I. (Constantinus I) (306. - 337. g.)
Centenionalis, 2,48 g, 17,8 x 18,6 mm, 12h
Ex: ?SIS?
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Kovnica: *Siscia*
Datacija: 326. - 329. g.
RIC VII ?
Tip: Providentiae Avgg
Smještaj: MGU

42. PN-366
Constantinus I (306-337 CE)
Centenionalis, 2.48 g, 17.8 × 18.6 mm, 12h
Ex: ?SIS?
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Mint: Siscia
Date: 326-329 CE
RIC VII ?
Type: Providentiae Avgg
Location: MGU

43. N-800
Licinije II. (Licinius II) (317. - 324. g.)
Centenionalis, 3,36 g, 18,5 x 18,8 mm, 12h
Ex: STR
Arheološki podaci: SIPAR, 2018. g., južno od ulaza u prostoriju 19
Kovnica: *Trier*
Datacija: 320. g.
RIC VII 264
Smještaj: MGU

43. N-800
Licinius II (317-324 CE)
Centenionalis, 3.36 g, 18.5 × 18.8 mm, 12h
Ex: STR
Archaeological data: SIPAR, 2018, to the south of the entrance to room 19
Mint: Trier
Date: 320 CE
RIC VII 264
Location: MGU

44. PN-348
Konstantin I. (Constantinus I) ili sinovi
Centenionalis, 2,19 g, 16 x 16 mm, perforiran
Arheološki podaci: SIPAR, 2023. g., SJ 433/437, prostorija B1, kanal K1
Datacija: 330. - 335. g.
RIC ?
Tip: Gloria Exercitus
Smještaj: MGU

44. PN-348
Constantinus I or his sons
Centenionalis, 2.19 g, 16 × 16 mm, perforated
Archaeological data: SIPAR, 2023, SU433/437, room B1, canal K1
Date: 330-335 CE
RIC ?
Type: Gloria Exercitus
Location: MGU

45. PN-293
Konstantin I. (Constantinus I) ili sinovi
Centenionalis, 1,63 g, 17,1 x 17,7 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, 2020. g., površinski nalaz, prostorija 22
Datacija: 330. - 335. g.
RIC ?
Tip: Gloria Exercitus
Smještaj: MGU

45. PN-293
Constantinus I or his sons
Centenionalis, 1.63 g, 17.1 × 17.7 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, 2020, surface find, room 22
Date: 330-335 CE
RIC ?
Type: Gloria Exercitus
Location: MGU

46. NS-4862
Konstantin I. (Constantinus I) ili sinovi
Centenionalis, 1,36 g, 17,0 x 16,1 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, 1963. g.
Datacija: 330. - 335. g.
RIC ?
Tip: Gloria Exercitus
Smještaj: AMI

46. NS-4862
Constantinus I or his sons
Centenionalis, 1.36 g, 17.0 × 16.1 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, 1963
Date: 330-335 CE
RIC ?
Type: Gloria Exercitus
Location: AMI

47. N-1664
Konstantin II. (Constantinus II) (337. - 340. g.), Konstans (Constans) (337. - 350. g.) ili Konstancije II. (Constantius II) (337. - 361. g.)
(Divus Constantinus I) ?
Centenionalis, 1,27 g, 15,4 x 13,1 mm
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 337. - 348. g.
RIC VIII ?
Smještaj: MGU

47. N-1664
Constantinus II (337-340 CE), Constans (337-350 CE), or Constantius II (337-361 CE) (Divus Constantinus I) ?
Centenionalis, 1.27 g, 15.4 × 13.1 mm
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Date: 337-348 CE
RIC VIII ?
Location: MGU

48. PN-384
Konstancije II. (Constantius II) (337. - 361. g.)
Ae3, 1,35 g, 19,0 x 17,0 mm, perforiran
Arheološki podaci: SIPAR, 5.10.2024. g., SJ 450, prostorija 4/5
Datacija: 348. - 355. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: MGU

48. PN-384
Constantius II (337-361 CE)
Ae3, 1.35 g, 19.0 × 17.0 mm, perforated
Archaeological data: SIPAR, 5 Oct. 2024, SU450, room 4/5
Date: 348-355 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: MGU

49. N-2481
Konstancije II. (Constantius II) (337. - 361. g.)
Ae3, 1.70 g, 17,3 x 16,7 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Datacija: 348. - 361. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: AMI

49. N-2481
Constantius II (337-361 CE)
Ae3, 1.70 g, 17.3 × 16.7 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Date: 348-361 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: AMI

50. N-1363
Konstancije II. (Constantius II) (337. - 361. g.)
Ae3, 1,49 g, 14,7 x 14,1 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2020./2021. g., površinski nalaz tijekom uviđaja
Datacija: 348. - 361. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: MGU

50. N-1363
Constantius II (337-361 CE)
Ae3, 1.49 g, 14.7 × 14.1 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2020/2021, surface find during a site survey
Date: 348-361 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: MGU

51. sig-781
Konstancije II. (Constantius II) (337. - 361. g.)
Ae3, 1,53 g, 15,2 x 13,7 mm, 3h
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., objekt s pilonima
Datacija: 348. - 361. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: MGU

51. sig-781
Constantius II (337-361 CE)
Ae3, 1.53 g, 15.2 × 13.7 mm, 3h
Archaeological data: SIPAR, 2014, the structure with pillars
Date: 348-361 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: MGU

52. N-1360
Konstancije II. (Constantius II) (337. - 361. g.) ili Konstans (Constans) (337. - 350. g.)
Ae3, 1,17 g, 17,8 x 15,7 mm, perforiran
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2020./2021. g., površinski nalaz tijekom uviđaja
Datacija: 348. - 350. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: MGU

52. N-1360
Constantius II (337-361 CE) or Constans (337-350 CE)
Ae3, 1.17 g, 17.8 × 15.7 mm, perforated
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2020/2021, surface find during a site survey
Date: 348-350 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: MGU

53. N-1662
Konstancije II. (Constantius II), Konstans (Constans), Konstancije Gal (Constantius Gallus) ili Julijan (Iulianus)
Ae3, 2,26 g, 16,8 x 17,1 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 348. - 361. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: MGU

53. N-1662
Constantius II, Constans, Constantius Gallus, or Iulianus
Ae3, 2.26 g, 16.8 × 17.1 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Date: 348-361 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: MGU

54. NS-4863
Konstancije II. (Constantius II), Konstans (Constans), Konstancije Gal (Constantius Gallus) ili Julijan (Iulianus)
Ae3, 2,40 g, 19,8 x 18,2 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 1963. g.
Datacija: 348. - 361. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: AMI

54. NS-4863
Constantius II, Constans, Constantius Gallus, or Iulianus
Ae3, 2.40 g, 19.8 × 18.2 mm
Archaeological data: SIPAR, 1963
Date: 348-361 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: AMI

55. PN-340
Konstancije II. (Constantius II), Konstans (Constans), Konstancije Gal (Constantius Gallus) ili Julijan (Iulianus)
Ae3, 2,40 g, 20,1 x 19,6 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 5.10.2024. g., SJ 433, prostorija 14A
Datacija: 348. - 361. g.
RIC VIII ?
Tip: Fel Temp Reparatio
Smještaj: MGU

55. PN-340
Constantius II, Constans, Constantius Gallus, or Iulianus
Ae3, 2.40 g, 20.1 × 19.6 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 5 Oct. 2024, SU433, room 14A
Date: 348-361 CE
RIC VIII ?
Type: Fel Temp Reparatio
Location: MGU

56. N-2482
Valentinijan I. (Valentinianus I) (364. - 375.)
Ae3, 2.01 g, 19,2 x 18,0 mm, 6h
Ex: ·?SISC __R
Arheološki podaci: SIPAR, površinski nalaz, 7. - 11. 11.1966.
Kovnica: *Siscia*
Datacija: 367. - 375. g
RIC IX 14a
Smještaj: AMI

56. N-2482
Valentinianus I (364-375 CE)
Ae3, 2.01 g, 19.2 × 18.0 mm, 6h
Ex: ·?SISC __R
Archaeological data: SIPAR, surface find, 7-11 Nov. 1966
Mint: Siscia
Date: 367-375 CE
RIC IX 14a
Location: AMI

57. PN-382
Valentinijan I. (Valentinianus I), Valent (Valens) ili Gracijan (Gratianus)
Ae3, 2,18 g, 16,5 x 16,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2024. g., SJ 451, prostorija 4/5
Datacija: 364. - 378. g
RIC IX ?
Tip: Gloria Romanorum
Smještaj: MGU

57. PN-382
Valentinianus I, Valens, or Gratianus
Ae3, 2.18 g, 16.5 × 16.0 mm
Archaeological data: SIPAR, 2024, SU451, room 4/5
Date: 364-378 CE
RIC IX ?
Type: Gloria Romanorum
Location: MGU

58. N-1752-7
sig-3231
Valentinijan I. (Valentinianus I), Valent (Valens) ili Gracijan (Gratianus)
Ae3, 1,64 g, 16,0 x 14,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, rujan - listopad 2024. g., površinski nalaz tijekom uviđaja nakon nevremena
Datacija: 364. - 378. g
RIC IX ?
Tip: Gloria Romanorum
Smještaj: MGU

58. N-1752-7
sig-3231
Valentinianus I, Valens, or Gratianus
Ae3, 1.64 g, 16.0 × 14.0 mm
Archaeological data: SIPAR, September-October 2024, surface find during a post-storm site survey
Date: 364-378 CE
RIC IX ?
Type: Gloria Romanorum
Location: MGU

59. N-2483
Valent (Valens) (364. - 378. g.)
Ex: [SMAQ?] vijenac__
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Kovnica: *Aquileia*
Datacija: 367. - 375. g.
RIC IX 12b xiv
Smještaj: AMI

59. N-2483
Valens (364-378 CE)
Ex: [SMAQ?] wreath__
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Mint: Aquileia
Date: 367-375 CE
RIC IX 12b xiv
Location: AMI

60. N-1752-4
Gracijan (Gratianus), Valentinijan II. (Valentinianus II), Teodozije I. (Theodosius I) ili Magnus Maksim (Magnus Maximus)
Ae2, 3,56 g, 21,0 x 21,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, rujan - listopad 2024. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 378. - 388. g.
RIC ?
Tip: Reparatio Reipub
Smještaj: MGU

60. N-1752-4
Gratianus, Valentinianus II, Theodosius I, or Magnus Maximus
Ae2, 3.56 g, 21.0 × 21.0 mm
Archaeological data: SIPAR, September-October 2024, post-storm surface find
Date: 378-388 CE
RIC ?
Type: Reparatio Reipub
Location: MGU

61. NS-4864
Valentinijan II. (Valentinianus II), Teodozije I. (Theodosius I), Arkadije (Arcadius) ili Honorije (Honorius)
Ae4, 1,33 g, 12,7 x 12,7 mm, 6h
Ex: ₽
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Datacija: 383. - 403. g
RIC ?
Tip: Salus Reipublicae
Smještaj: AMI

61. NS-4864
Valentinianus II, Theodosius I, Arcadius, or Honorius
Ae4, 1.33 g, 12.7 × 12.7 mm, 6h
Ex: ₽
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Date: 383-403 CE
RIC ?
Type: Salus Reipublicae
Location: AMI

62. NS-4890
Valentinijan II. (Valentinianus II), Teodozije I. (Theodosius I), Arkadije (Arcadius) ili Honorije (Honorius)
Ae4, 0,64 g, 16,3 x 11,2 mm
Ex: ⅋
Arheološki podaci: SIPAR, 1966. g.
Datacija: 383. - 403. g
RIC ?
Tip: Salus Reipublicae
Smještaj: AMI

62. NS-4890
Valentinianus II, Theodosius I, Arcadius, or Honorius
Ae4, 0.64 g, 16.3 × 11.2 mm
Ex: ⅋
Archaeological data: SIPAR, 1966
Date: 383-403 CE
RIC ?
Type: Salus Reipublicae
Location: AMI

63. N-1478
Honorije (Honorius) (395. - 423. g.)
Ae4, 2,12 g, 15 x 15 mm,
Ex: SMRϵ
Arheološki podaci: SIPAR, 2021. g., površinski nalaz
Kovnica: *Roma*
Datacija: 408. - 423. g.
RIC X 1355
Smještaj: MGU

63. N-1478
Honorius (395-423 CE)
Ae4, 2.12 g, 15 × 15 mm,
Ex: SMRϵ
Archaeological data: SIPAR, 2021, surface find
Mint: Roma
Date: 408-423 CE
RIC X 1355
Location: MGU

64. N-2484
Honorije (Honorius) (395. - 423. g.)
Ae4, 1,63 g, 13,0 x 13,4 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Kovnica: *Roma, Aquileia* ili *Siscia*
Datacija: 408. - 423. g.
RIC X 1355, 1356, 1358 ili 1359
Smještaj: AMI

64. N-2484
Honorius (395-423 CE)
Ae4, 1.63 g, 13.0 × 13.4 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Mint: Roma, Aquileia or Siscia
Date: 408-423 CE
RIC X 1355, 1356, 1358 or 1359
Location: AMI

65. NS-4859
Neodređen
As, 6,40 g, 28,2 x 26,5 mm
Arheološki podaci: SIPAR, površinski nalaz, 7. - 11. 11.1966.
Kovnica: *Roma*
Datacija: 1. - 2. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

65. NS-4859
Unidentified
As, 6.40 g, 28.2 × 26.5 mm
Archaeological data: SIPAR, surface find, 7-11 Nov. 1966
Mint: Roma
Date: 1st-2nd c. CE
RIC ?
Location: AMI

66. PN-216
Neodređen
As, 9,10 g, 27 x 27 mm,
Arheološki podaci: SIPAR, 2019. g., SJ 281, prostorija 21C
Datacija: 1. - 2 . st.
RIC ?
Smještaj: MGU

66. PN-216
Unidentified
As, 9.10 g, 27 × 27 mm,
Archaeological data: SIPAR, 2019, SU281, room 21C
Date: 1st-2nd c. CE
RIC ?
Location: MGU

67. NS-4856
Neodređen
Sestertius, 19,97 g, 33,1 x 31,8 mm
Arheološki podaci: SIPAR, površinski nalaz, 7. - 11. 11.1966.
Datacija: 1. - 2. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

67. NS-4856
Unidentified
Sestertius, 19.97 g, 33.1 × 31.8 mm
Archaeological data: SIPAR, surface find, 7-11 Nov. 1966
Date: 1st-2nd c. CE
RIC ?
Location: AMI

68. N-1655
Neodređen
Sestertius, 18,88 g, 31,1 x 30,1 mm
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 1. - 2. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

68. N-1655
Unidentified
Sestertius, 18.88 g, 31.1 × 30.1 mm
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Date: 1st-2nd c. CE
RIC ?
Location: MGU

69. A-5497
Neodređen
As, 7,09 g, 27,2 x 27,1 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 1964. g.
Datacija: 1. - 3. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

69. A-5497
Unidentified
As, 7.09 g, 27.2 × 27.1 mm
Archaeological data: SIPAR, 1964
Date: 1st-3rd c. CE
RIC ?
Location: AMI

70. NS-4858
Neodređen
As, 8,55 g, 27,0 x 25,6 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g., tijekom uviđaja
Datacija: 1. - 3. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

70. NS-4858
Unidentified
As, 8.55 g, 27.0 × 25.6 mm
Archaeological data: SIPAR, 1986, during a site survey
Date: 1st-3rd c. CE
RIC ?
Location: AMI

71. PN-335
Neodređen
As, 7,18 g, 22,7 x 21,4 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2022. g., SJ 413/414, prostorija 22B
Datacija: 1. - 3. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

71. PN-335
Unidentified
As, 7.18 g, 22.7 × 21.4 mm
Archaeological data: SIPAR, 2022, SU413/414, room 22B
Date: 1st-3rd c. CE
RIC ?
Location: MGU

72. N-1658
Neodređen
As, 7,60 g, 15 x 25 mm, perforiran
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 1. - 3. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

72. N-1658
Unidentified
As, 7.60 g, 15 × 25 mm, perforated
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Date: 1st-3rd c. CE
RIC ?
Location: MGU

73. NS-4861
Neodređen
Nummus, 3,16 g, 22,1 x 22,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, površinski nalaz, 7. - 11. 11.1966.
Datacija: 3. - 4. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

73. NS-4861
Unidentified
Nummus, 3.16 g, 22.1 × 22.0 mm
Archaeological data: SIPAR, surface find, 7-11 Nov. 1966
Date: 3rd-4th c. CE
RIC ?
Location: AMI

74. N-1660
Neodređen
Nummus, 4,50 g, 24,6 x 22,8 mm
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 1. pol. 4. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

74. N-1660
Unidentified
Nummus, 4.50 g, 24.6 × 22.8 mm
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Date: 1st half of the 4th c. CE
RIC ?
Location: MGU

75. PN-339
Neodređen
Ae2, 6,00 g, 24,5 x 24,4 mm,
Arheološki podaci: SIPAR, 2022. g., površinski nalaz na lokalitetu, 14.10.2022.
Datacija: 2. pol. 4. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

75. PN-339
Unidentified
Ae2, 6.00 g, 24.5 × 24.4 mm,
Archaeological data: SIPAR, 2022, surface find at the site, 14 Oct. 2022
Date: 2nd half of the 4th c. CE
RIC ?
Location: MGU

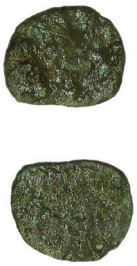
76. N-1661
Neodređen
Ae2, 5,31 g, 25,3 x 23,0 mm, 8h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2022./2023. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 2. pol. 4. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

76. N-1661
Unidentified
Ae2, 5.31 g, 25.3 × 23.0 mm, 8h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2022/2023, post-storm surface find
Date: 2nd half of the 4th c. CE
RIC ?
Location: MGU

77. NS-4866
Neodređen
Ae3, 1,76 g, 15,8 x 16,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, površinski nalaz, 7. - 11. 11.1966.
Datacija: 2. pol. 4. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

77. NS-4866
Unidentified
Ae3, 1.76 g, 15.8 × 16.0 mm
Archaeological data: SIPAR, surface find, 7-11 Nov. 1966
Date: 2nd half of the 4th c. CE
RIC ?
Location: AMI

78. NS-4867
Neodređen
Ae3, 2,29 g, 16,7 x 13,9 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g.
Datacija: 2. pol. 4. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

78. NS-4867
Unidentified
Ae3, 2.29 g, 16.7 × 13.9 mm
Archaeological data: SIPAR, 1986
Date: 2nd half of the 4th c. CE
RIC ?
Location: AMI

79. NS-4865
Neodređen
Ae4, 2,16 g, 15,3 x 14,1 mm, 6h
Arheološki podaci: SIPAR, površinski nalaz, 7. - 11. 11.1966.
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

79. NS-4865
Unidentified
Ae4, 2.16 g, 15.3 × 14.1 mm, 6h
Archaeological data: SIPAR, surface find, 7-11 Nov. 1966
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: AMI

80. sig-659_2
Neodređen
Ae4, 0,78 g, 13,5 x 11,5 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., uz sjeverni bedem
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

80. sig-659_2
Unidentified
Ae4, 0.78 g, 13.5 × 11.5 mm
Archaeological data: SIPAR, 2014, along the north defensive wall
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: MGU

81. NS-4868
Neodređen
Ae4, 1,15 g, 11,9 x 12,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 1986. g.
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

81. NS-4868
Unidentified
Ae4, 1.15 g, 11.9 × 12.0 mm
Archaeological data: SIPAR, 1986
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: AMI

82. NS-4869
Neodređen
Ae4, 1,45 g, 10,9 x 12,2 mm
Arheološki podaci: SIPAR, površinski nalaz, 7. - 11. 11.1966.
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: AMI

82. NS-4869
Unidentified
Ae4, 1.45 g, 10.9 × 12.2 mm
Archaeological data: SIPAR, surface find, 7-11 Nov. 1966
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: AMI

83. sig-659_1
Neodređen
Ae4, 1,33 g, 12,1 x 12,0 mm
SIPAR, 2014. g., uz sjeverni bedem
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

83. sig-659_1
Unidentified
Ae4, 1.33 g, 12.1 × 12.0 mm
SIPAR, 2014, along the north defensive wall
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: MGU

84. PN-206
Neodređen
Ae4, 1,83 g, 13,4 x 12,7 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2019. g., SJ 277, prostorija 21D
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

84. PN-206
Unidentified
Ae4, 1.83 g, 13.4 × 12.7 mm
Archaeological data: SIPAR, 2019, SU277, room 21D
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: MGU

85. PN-198
Neodređen
Ae4, 1,08 g, 13,0 x 13,6 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2019. g., SJ 261, prostorija 21B
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

85. PN-198
Unidentified
Ae4, 1.08 g, 13.0 × 13.6 mm
Archaeological data: SIPAR, 2019, SU261, room 21B
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: MGU

86. PN-389
Neodređen
Ae4, 1,20 g, 11,0 x 12,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 5.10.2024. g., SJ 450, prostorija 4/5
Datacija: 2. pol. 4. - 5. st.
RIC ?
Smještaj: MGU

86. PN-389
Unidentified
Ae4, 1.20 g, 11.0 × 12.0 mm
Archaeological data: SIPAR, 5 Oct. 2024, SU450, room 4/5
Date: 2nd half of the 4th-5th c. CE
RIC ?
Location: MGU

BIZANTSKI NOVAC

BYZANTINE COINS

87. N-1663
Justinijan I. (Iustinianus I) (527. - 565. g.)
Decanummium, 2,52 g, 17,5 x 16,5 mm
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2020./2021. g., površinski nalaz tijekom uviđaja
Kovnica: *Ravenna*
Datacija: 538. - 565. g.
DOC I 364
Smještaj: MGU

87. N-1663
Iustinianus I (527-565 CE)
Decanummium, 2.52 g, 17.5 × 16.5 mm
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2020/2021, surface find during a site survey
Mint: Ravenna
Date: 538-565 CE
DOC I 364
Location: MGU

88. PN-382
Justin II. (Justinus II)
(565. - 578. g.)
Follis, 12,49 g, 26,5 x 12,49 mm
Ex: NIKO __A__
Arheološki podaci: SIPAR, 2024. g., SJ 441, prostorija 23
Kovnica: *Nicomedia*
Datacija: 574. - 575. g
DOC I 100a
Smještaj: MGU

88. PN-382
Justinus II (565-578 CE)
Follis, 12.49 g, 26.5 × 12.49 mm
Ex: NIKO __A__
Archaeological data: SIPAR, 2024, SU441, room 23
Mint: Nicomedia
Date: 574-575 CE
DOC I 100a
Location: MGU

89. PN-205
Heraklije (Heraclius)(610. - 641. g.)
Follis, 5,83 g, 27,4 x 18,6 mm, 6h, prekov
Arheološki podaci: SIPAR, 2019. g., SJ 277, prostorija 21D
Kovnica: *Sicily*
Datacija: 632. - 641. g.
DOC II-1 243
Smještaj: MGU

89. PN-205
Heraclius (610-641 CE)
Follis, 5.83 g, 27.4 × 18.6 mm, 6h, overstruck coin
Archaeological data: SIPAR, 2019, SU277, room 21D
Mint: Sicily
Date: 632-641 CE
DOC II-1 243
Location: MGU

90. PN-333
Konstans II. (Constans II) (641. - 668. g.)
Follis, 5,59 g, 19,3 x 19,6 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2022. g., SJ 251, PR 17
Datacija: 654. - 659. g.
DOC II-2 ?
Smještaj: MGU

90. PN-333
Constans II (641-668 CE)
Follis, 5.59 g, 19.3 × 19.6 mm
Archaeological data: SIPAR, 2022, SU251, PR 17
Date: 654-659 CE
DOC II-2 ?
Location: MGU

91. LJ-18322
Maurikije Tiberije (Maurice Tiberius) (582. - 602. g.)
Solidus, 4,04 g, 22 x 21,5 mm, 6h
Ex: OB+⋆ __P
Arheološki podaci: SIPAR, 1972. g., slučajan nalaz (našao Jože Hanc) među škrapama sjeverno od objekta s pilonima
Kovnica: *Roma*
Datacija: 583. - 602. g
MIB I 31
(Jeločnik 1973, 138)
Smještaj: NMS

91. LJ-18322
Maurice Tiberius (582-602 CE)
Solidus, 4.04 g, 22 × 21.5 mm, 6h
Ex: OB+⋆ __P
Archaeological data: SIPAR, 1972, chance find (by Jože Hanc) among crevices to the north of the structure with pillars
Mint: Roma
Date: 583-602 CE
MIB I 31
(Jeločnik 1973, 138)
Location: NMS

92. SIG-11
Konstantin IV. Pogonat (Constantinus IV) (668. - 685. g.)
Follis, 5,83 g, 27 x 27 mm, prekov
Ex: RAV
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., između objekta s pilonima i sjevernog bedema (7.10.), fino čišćenje
Kovnica: *Ravenna*
Datacija: 683. - 684. g.
DOC II-2 92
Smještaj: MGU

92. sig-11
Constantinus IV (668-685 CE)
Follis, 5.83 g, 27 × 27 mm, overstruck coin
Ex: RAV
Archaeological data: SIPAR, 2014, between the structure with pillars and the north defensive wall (7 Oct.), fine site clearing
Mint: Ravenna
Date: 683-684 CE
DOC II-2 92
Location: MGU

93. PN-367
Neodređen
Follis, 7,42 g, 24,4 x 22,9 mm
Arheološki podaci: SIPAR, zima 2023./2024. g., površinski nalaz nakon nevremena
Datacija: 6. - 7. st.
DOC ?
Smještaj: MGU

93. PN-367
Unidentified
Follis, 7.42 g, 24.4 × 22.9 mm
Archaeological data: SIPAR, winter 2023/2024, post-storm surface find
Date: 6th-7th c. CE
DOC ?
Location: MGU

94. sig-769
Neodređen
Decanummium, 2,90 g, 17 x 14 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., središnji plato između objekta s pilonima i sjevernog bedema, čišćenje nakon plime
Datacija: 6. - 7. st.
DOC ?
Smještaj: MGU

94. sig-769
Unidentified
Decanummium, 2.90 g, 17 × 14 mm
Archaeological data: SIPAR, 2014, central area of level ground between the structure with pillars and the north defensive wall, site clearing post-high tide
Date: 6th-7th c. CE
DOC ?
Location: MGU

95. sig-782
Neodređen
Decanummium, 2,49 g, 15 x 13,5 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., središnji plato između objekta s pilonima i sjevernog bedema, čišćenje nakon plime
Datacija: 6. - 7. st.
Smještaj: MGU

95. sig-782
Unidentified
Decanummium, 2.49 g, 15 × 13.5 mm
Archaeological data: SIPAR, 2014, central area of level ground between the structure with pillars and the north defensive wall, site clearing post-high tide
Date: 6th-7th c. CE
Location: MGU

OSTROGOTSKI NOVAC

96. PN-322
Atalarik (Athalaric) (526. - 534. g.), Municipal Coinage of Rome
40 *nummi*, 11,34 g, 28,6 x 24,7 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, jesen - zima 2020./2021. g., površinski nalaz tijekom uviđaja
Kovnica: *Roma*
Datacija: 526. - 534. g.
MEC I 93-94; MIB I 70; Metlich 82
Smještaj: MGU

OSTROGOTHIC COINS

96. PN-322
Athalaric (Athalaricus) (526-534 CE), Municipal Coinage of Rome
40 nummi, 11.34 g, 28.6 × 24.7 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, autumn-winter 2020/2021, surface find during a site survey
Mint: Roma
Date: 526-534 CE
MEC I 93-94; MIB I 70; Metlich 82
Location: MGU

VENECIJANSKI NOVAC

97. PN-342
Neodređen
Denaro/Piccolo, 0,24 g, 11 x 9 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2023. g., SJ 437, kanal K1
Kovnica: *Venezia*
Datacija: 12. - 14. st.
Papadopoli ?
Smještaj: MGU

VENETIAN COINS

97. PN-342
Unidentified
Denaro/Piccolo, 0.24 g, 11 × 9 mm
Archaeological data: SIPAR, 2023, SU437, canal K1
Mint:Venezia
Date: 12-14th c. CE
Papadopoli ?
Location: MGU

98. PN-1752
Neodređen
Quartarolo, 0,95 g, ø 15 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2024. g., površinski nalaz
Kovnica: *Venezia*
Datacija: 1192. - 1328. g.
Papadopoli ?
Smještaj: MGU

98. PN-1752
Unidentified
Quartarolo, 0.95 g, ø 15 mm
Archaeological data: SIPAR, 2024, surface find
Mint:Venezia
Date: 1192-1328 CE
Papadopoli ?
Location: MGU

AUSTROUGARSKI NOVAC

99. UMG-2245
Austrija-Habsburg
Franjo Josip I. (Franz Joseph I) (1848. - 1916. g.)
2 heller, 4 g, 19 mm, 12h
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., površinski nalaz nakon nevremena na zapadnom dijelu poluotoka
Datacija: 1892. - 1915. g.
WC 1977,Y 28
Smještaj: MGU

COINS OF AUSTRIA-HUNGARY

99. UMG-2245
Austria-Habsburg
Franz Joseph I (1848-1916 CE)
2 heller, 4 g, 19 mm, 12h
Archaeological data: SIPAR, 2014, post-storm surface find to the west end of the headland
Date: 1892-1915 CE
WC 1977,Y 28
Location: MGU

NEODREĐENI NOVAC

100. PN-343
Neodređen
Novac, 2,24 g, 15,4 x 11,9 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2023. g., SJ 434, prostorija B1
Smještaj: MGU

UNIDENTIFIED COINS

100. PN-343
Unidentified
Coin, 2.24 g, 15.4 × 11.9 mm
Archaeological data: SIPAR, 2023, SU434, room B1
Location: MGU

101. sig-771
Neodređen
Novac, 2,85 g, 18 x 15 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., središnji plato između objekta s pilonima i sjevernog bedema, čišćenje nakon plime
Smještaj: MGU

101. sig-771
Unidentified
Coin, 2.85 g, 18 × 15 mm
Archaeological data: SIPAR, 2014, central area of level ground between the structure with pillars and the north defensive wall, site clearing post-high tide
Location: MGU

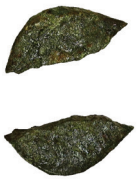
102. sig-770
Neodređen
Novac, 2,40 g, 21,4 x 12,6 mm, prepolovljen
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., središnji plato između objekta s pilonima i sjevernog bedema, čišćenje nakon plime
Smještaj: MGU

102. sig-770
Unidentified
Coin, 2.40 g, 21.4 × 12.6 mm, half of the coin survives
Archaeological data: SIPAR, 2014, central area of level ground between the structure with pillars and the north defensive wall, site clearing post-high tide
Location: MGU

103. UMG-2274
Neodređen
Novac, 2,40 g, 26,5 x 8,5 mm, ulomak
Arheološki podaci: SIPAR, 2014. g., površinski nalaz
Smještaj: MGU

103. UMG-2274
Unidentified
Coin, 2.40 g, 26.5 × 8.5 mm, fragment
Archaeological data: SIPAR, 2014, surface find
Location: MGU

104. PN-368
Neodređen
Novac, 2,23 g, 17,7 x 8,7 mm, ulomak
Arheološki podaci: SIPAR, zima 2023./2024. g., površinski nalaz nakon nevremena
Smještaj: MGU

104. PN-368
Unidentified
Coin, 2.23 g, 17.7 × 8.7 mm, fragment
Archaeological data: SIPAR, winter 2023/2024, post-storm surface find
Location: MGU

SKUPNI NALAZI

ASSEMBLAGES

105. Skupni nalaz 1
Bizantski novac
Smještaj: **MGU**

105. Assemblage 1
Byzantine coins
Location: **MGU**

a. N-1752-6a
Justinijan I. (Iustinianus I) (527. - 565. g.) ili Justin II. (Justinus II) (565. - 578. g.)
250 nummi, 0,32 g, 10,0 x 0,95 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2024. g., površinski nalaz
Kovnica: *Ravenna*
Datacija: 552. - 578. g.
DOC I 334 ili DOC I 213
Smještaj: MGU

a. N-1752-6a
Iustinianus I (527-565 CE) or Justinus II (565-578 CE)
250 nummi, 0.32 g, 10.0 × 0.95 mm
Archaeological data: SIPAR, 2024, surface find
Mint: Ravenna
Date: 552-578 CE
DOC I 334 or DOC I 213
Location: MGU

b. N-1752-6b
Justin II. (Justinus II) (565. - 578. g.)
250 nummi, 0,25 g, 11,0 x 10,0 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2024. g., površinski nalaz
Kovnica: *Ravenna*
Datacija: 565. - 578. g.
DOC I 213
Smještaj: MGU

b. N-1752-6b
Justinus II (565-578 CE)
250 nummi, 0.25 g, 11.0 × 10.0 mm
Archaeological data: SIPAR, 2024, surface find
Mint: Ravenna
Date: 565-578 CE
DOC I 213
Location: MGU

106. Skupni nalaz 2
Bizantski novac
Smještaj: **MGU**
(Milošević Zakić 2022, 55:75)
a) UMG 6560
Konstans II. (Constans II) (641. - 668. g.)
Follis, 5,69 g, 22 x 24 mm,
Ex: SCL
Arheološki podaci: SIPAR, 2017. g., SJ 102, prostorija 15, PN-71
Kovnica: *Siracusa*
Datacija: 659. - 668. g.
DOC II-2 181

106. Assemblage 2
Byzantine coins
Location: **MGU**
(Milošević Zakić 2022, 55:75)
a) UMG 6560
Constans II (641-668 CE)
Follis, 5.69 g, 22 × 24 mm,
Ex: SCL
Archaeological data: SIPAR, 2017, SU102, room 15, SF-71
Mint: Syracuse
Date: 659-668 CE
DOC II-2 181

b) UMG 6561
Konstans II. (Constans II) (641. - 668. g.)
Kao prethodni
Follis, 3,30 g, 22 x 23 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2017. g., SJ 102, prostorija 15, PN-74
DOC II-2 181

b) UMG 6561
Constans II (641-668 CE)
Identical to the previously described coin
Follis, 3.30 g, 22 × 23 mm
Archaeological data: SIPAR, 2017, SU102, room 15, SF-74
DOC II-2 181

c) UMG 6564
Konstans II. (Constans II) (641. - 668. g.)
Kao prethodni
Follis, 3,63 g, 22 x 20 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2017. g., SJ 102, prostorija 15, PN-76
DOC II-2 181

c) UMG 6564
Constans II (641-668 CE)
Identical to the previously described coin
Follis, 3.63 g, 22 × 20 mm
Archaeological data: SIPAR, 2017, SU102, room 15, SF-76
DOC II-2 181

d) UMG 6563
Konstans II. (Constans II) (641. - 668. g.)
Kao prethodni
Follis, 3,44 g, 22 x 20 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2017. g., SJ 102, prostorija 15, PN-77
DOC II-2 181

d) UMG 6563
Constans II (641-668 CE)
Identical to the previously described coin
Follis, 3.44 g, 22 × 20 mm
Archaeological data: SIPAR, 2017, SU102, room 15, SF-77
DOC II-2 181

e) UMG 6562
Konstans II. (Constans II) (641. - 668. g.)
Kao prethodni
Follis, 4,54 g, 20 x 19 mm
Arheološki podaci: SIPAR, 2017. g., SJ 102, prostorija 15, PN-83
DOC II-2 181

e) UMG 6562
Constans II (641-668 CE)
Identical to the previously described coin
Follis, 4.54 g, 20 × 19 mm
Archaeological data: SIPAR, 2017, SU102, room 15, SF-83
DOC II-2 181

KRATICE / ABBREVIATIONS

SIASP - Società Istriana di Archeologia e Storia Patria, Trieste
SIASP: Società Istriana di Archeologia e Storia Patria, Trieste

MGU - Muzej grada Umaga
MGU: Umag City Museum

AMI - Arheološki muzej Istre u Puli
AMI: Archaeological Museum of Istria, Pula

LITERATURA / LITERATURE

ARSLAN, E. A. 2001. Considerazioni sulla circolazione monetaria in età protobizantina a S. Antonino, in T. Mannoni e G. Murialdo (eds.), *S. Antonino. Un insediamento fortificato nella Liguria Bizantina*, 239-254, Bordighera. Museo Archeologico del Finale, Istituto Internazionale di Studi Liguri, Comune di Finale Ligure.

ARSLAN, E. A. 2014. Al posto dell'oro: osservazioni sulla funzione e sull'uso dei pesi monetari nell'alto Medioevo in Italia, in I. Baldini, A. L. Morelli (eds.), *Oro sacro. Aspetti religiosi ed economici da Atene a Bisanzio*, Ornamenta 5, Ante Quem, 207-224.

ATLANTE I. 1981. = *Enciclopedia dell'arte Antica: Atlante delle forme ceramiche I - Ceramica fine romana nel bacino mediterraneo (medio e tardo impero).* Roma.

ATLANTE II. 1985. = *Enciclopedia dell'arte Antica: Atlante delle forme ceramiche II - Ceramica fine romana nel bacino mediterraneo (tardo ellenismo e primo impero).* Roma.

BANNERT, H., PICCOTTINI, G. 1972. *Die Fundmünzen vom Magdalensberg, Die Fundmünzen der römischen Zeit in* Österreich, Kärnten 1 (Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg, 2, Kärntner Museumsschriften 52. Klagenfurt.

BASS, G. F., VAN DOORNINCK JR., F. H. 1982. *Yassi Ada. Volume I. A Seventh-Century Byzantine Shipwreck*. III. Series: Nautical archaeology series; no. 1, etc. Texas A&M University Press College Station.

BELLINGER, A. R. 1966. *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection*, *Anastasius I to Maurice, 491-602.,* Washington D.C.

BEKIĆ, L. 2012. Numizmatički nalazi iz uvale Veštar. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 3. s., XLV, 69-91.

BENDALL, S. 1996. *Byzantine weights. An Introduction*, London, Lennox Gallery Ltd.

BONIFAY, M. 2004. *Études sur la céramique romaine tardive d'Afrique*, British Archaeological Reports International Series 1301, Oxford. Archaeopress.

BROGIOLO, G. P., CHAVARRIA ARNAU, A., GIACOMELLO, F., JURKOVIĆ, M., BILOGRIVIĆ, G. 2017. The Late Antique Church of Saint Lawrence, Banjol (Island of Rab, Croatia) - Results of the First Two Archaeological Campaigns (2015-2016), *Hortus Artium Medievalium* Vol. 2, 23, 666-673.

BRUUN, P. 1966. *The Roman Imperial Coinage*, *Vol. VII, Constantine and Licinius A.D. 313 - 337,* London.

BRUSIĆ, Z. 1991. Nalaz posuda od niskometamorfne stijene na otočiću Frmiću kod Biograda i značenje ovog otočića u režimu plovidbe Pašmanskim kanalom. *Diadora* 13, 225-240.

BRUSIĆ, Z. 1997. Hidroarheološko rekognosciranje umaškog akvatorija, izvještaj. Muzej grada Umaga, arhiva.

BRUSIĆ, Z. 2009. Uvala Pijan u Staroj Savudriji (rimski Silvo), strateška luka antičke navigacijske rute duž istočne obale Jadrana. *Histria Antiqua* 18(1), 245-255.

BUIATTI, A. 1994. Nuove acquisizioni sui bolli laterizi dell'agro aquileiese, *Epigrafia della produzione e della distribuzione, Actes de la VIIe Rencontre franco-italienne sur l'épigraphie du monde romain (Rome, 5-6 juin 1992)*, Roma: Publications de l'École Française de Rome, 415-431.

BURŠIĆ MATIJAŠIĆ, K. (ed.) 2020. *Monte Ricco kraj Vrsara. Rimskodobne preobrazbe i ponovna uporaba prapovijesnih gradina Istre. Prethodno izvješće projekta 2014. - 2018.* CIRLA Monografije, Sv. 1, Pula. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Općina Vrsar.

CALLEGHER, B. 2017. Tra archeologia e collezionismo: le monete bizantine della società istriana di archeologia e storia patria, in A. Giovannini (ed.), *Trieste e l'Istria. Incontri a tema per la diffusione della storia e del patrimonio culturale*, Trst, 211-227.

CARIČIN GRAD IV. 2019. = *Caričin grad IV. Catalogue des objets des fouilles anciennes et autres études,* B. Bavant, V. Ivanišević (eds.), Beograd: Institut za arheologiju. Rome: Collection de l'École française de Rome 75/4.

CASARI, P. 2002. Le sepolture romane e il catalogo dei materiali, in M. Vidulli Torlo (ed.), *La necropoli di San Servolo. Veneti, Istri, Celti e Romani nel territorio di Trieste*, 95-129, Trieste, Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste.

CONSPECTUS 2002 = *Conspectus formarum terrae sigillatae italico modo confectae*. Materialien zur römisch-germanischen Keramik, Heft 10. Bonn: Habelt.

CRAWFORD, J. S. 1990. *The Byzantine shops at Sardis. Archaeological Exploration of Sardis.* Monograph no. 9, Cambridge. Harvard University Press.

CRAWFORD, M. 1974. *Roman Republican Coinage*, Cambridge University Press.

CRAWFORD, M. 1985. *Coinage and Money Under the Roman Republic*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles.

CUNJA, R. 1996. *Poznorimski in zgodnjesrednjeveški Koper: arheološko izkopavanje na bivšem kapucinskem vrtu v letih 1986-1987 v luči drobnih najdb 5. do 9. stoletja / Capodistria tardoromana e altomedievale: lo scavo archeologico nell'ex orto dei cappuccini negli anni 1986 alla luce dei reperti dal V al IX secolo D.C.* Koper/ Capodistria. ZRS.

DEGRASSI, A. 1930. Notiziario archeologico, *Atti e Memorie della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria* 42, 447-453.

DEMO, Ž. 1981. Novac germanskih vladara druge pol. 5. do u drugu pol. 6 st. u numizmatičkoj zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu, *Arheološki vestnik* 32, 462-463.

DEMO, Ž., BUNČIĆ, M., DUGONJIĆ, A. 2020. *Srednjovjekovna zbirka. Vodič.* Zagreb. Arheološki muzej u Zagrebu.

DONAT, P. 2009/10, *La Cisalpina orientale tra la fondazione di Aquileia e la fine dell'età repubblicana: La ceramica come indicatore di continuità e di trasformazione*. Volume II. Neobjavljena doktorska dizertacija. Università Cattolica del Sacro Cuore Milano.

ENTWISTLE, C. 2008. Late Roman and Byzantine Weights and Weighing Equipment, in E. Jeffeers, J. Haldon, R. Cormack (eds.), *The Oxford Handbook of Byzantine Studies*, 38-48, New York.

GÖBL, R. 1973. *Typologie und Chronologie der Keltischen Münzprägung in Noricum*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien.

GORINI, G. 1974. La collezione di monete d'oro della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria, *Atti e memorie della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria,* 99-196

GRIERSON, P., BLACKBURN, M. 2007. *Medieval European Coinage, Volume 1: The Early Middle Ages (5th - 10th Centuries*), Cambridge.

GRIGGIO, A. M. 2021. La ceramica a vernice nera, in J. Bonetto, S. Mazzocchin, D. Dobreva (eds.), *Scavi di Aquileia II. Aquileia. Fondi Cossar. 3.3. - Tomo 1 - I materiali ceramici*, 43-104, Roma, Edizioni Quasar.

HAHN, W. 1973. *Moneta Imperii Byzantini, vol. 1, von Anastasius I. bis Justinianus I.*, Vienna.

HÄNSEL, B., MIHOVILIĆ, K., TERŽAN, B., TESSMANN, B. 2000. Ranosrednjovjekovna masovna grobnica ispred vanjskih zidova gradine Monkodonja u Istri. *Histria archaeologica* 31, 133-158.

HAHN, W. 1975. *Moneta Imperii Byzantini, vol. 2, von Justinus II. bis Phocas.* Vienna.

HOERNES, M. 1894. Ausgrabungen auf dem Castellier von Villanova am Quieto in Istrien, *Mitt. Anthr. Ges.* 24, 155-183.

HORVAT, J. 1997. *Sermin*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3, Ljubljana. Založba ZRC.

HORVAT, J., BAVDEK, A. 2009. *Okra / Ocra. Vrata med Sredozemljem in Srednjo Evropo / The gateway between the Mediterranean and Central Europe.* Opera Instituti archaeologici Sloveniae 17. Ljubljana: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU: Založba ZRC.

ILKIĆ, M., ŠEPAROVIĆ, T. 2023. *Numizmatička topografija zadarskog područja - Antika i rani srednji vijek / Numismatic topography of the Zadar area - Antiquity and the Early Middle Ages*, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika – Split, Katalozi i monografije 25.

JUROŠ MONFARDIN, F. 1987. Pokušaj sistematizacije kasnoantičke i ranobizantske keramike grube fakture iz profanog objekta u Betigi kod Barbarige, in Vesna Jurkić (ed.), *Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom primorju: znanstveni skup: Pula, 15 - 18. rujna 1982., knjiga 2,* 209-233, Zagreb – Pula, Hrvatsko arheološko društvo, Arheološki muzej Istre, Povijesno društvo Istre.

KENT, J. P. C. 1981. *The Roman Imperial Coinage vol. VIII. The family of Constantine I.*, London.

KENT, J. P. C. 1994. *The Roman Imperial Coinage vol. X. The divided Empire and the fall of the western parts,* London.

KOMPARE, T. 2015. *Rimske tegule na področju severozahodne Istre.* Neobjavljena doktorska dizertacija. Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper.

KONCANI UHAČ, I. 2018. *Rimski lučki uređaji u Istri i njihov arheološki kontekst*. Neobjavljena doktorska dizertacija. Sveučilište u Zadru.

KONESTRA, A. 2016. *Italska terra sigillata i keramika tankih stijenki na području sjeverne Liburnije: tipologija, kronologija i distribucija*. Neobjavljena doktorska dizertacija, Sveučilište u Zadru.

KOS, P. 1998. *Leksikon antičke numizmatike,* Hrvatski bibliografski zavod, Zagreb.

KOSTAIL, M. 2003. *Kelten im Osten, Gold und Silber der Kelten im Mittel - und Osteuropa, Sammlung Lanz*, München.

KRAUSE, L. C., MISHLER, C. 1977. *Standard Catalog Of World Coins*, Krause Publications, Iola.

KRIŽMAN, M. 1997. *Antička svjedočanstva o Istri*, 2. prerađeno i dopunjeno izdanje, Pula. Žakan Juri.

MANTOVANI, V. 2015. *Ceramiche fini da mensa di Adria romana. Le indagini di via Retratto (1982 e 1987).* Collezioni e Musei Archeologici del Veneto, 48. Roma. Giorgio Bretschneider Editore.

MANTOVANI, V. 2021a. La ceramica ellenistica decorata a matrice, in J. Bonetto, S. Mazzocchin, D. Dobreva (eds.), *Scavi di Aquileia II. Aquileia. Fondi Cossar. 3.3. - Tomo 1 - I materiali ceramici*, 105-115, Roma, Edizioni Quasar.

MANTOVANI, V. 2021b. La ceramica a pareti sottili, in J. Bonetto, S. Mazzocchin, D. Dobreva (eds.), *Scavi di Aquileia II. Aquileia. Fondi Cossar. 3.3. - Tomo 1 - I materiali ceramici*, 117-144, Roma, Edizioni Quasar.

MANTOVANI, V. 2021c. La terra sigillata italica, in J. Bonetto, S. Mazzocchin, D. Dobreva (eds.), *Scavi di Aquileia II. Aquileia. Fondi Cossar. 3.3. - Tomo 1 - I materiali ceramici*, 145-187, Roma, Edizioni Quasar.

MARUŠIĆ, B. 1975. Neki problemi kasnoantičke i bizantske Istre u svjetlu arheoloških izvora. *Jadranski zbornik: prilozi za povijest Istre, Rijeke i Hrvatskog primorja* 9, 337-350

MATIJAŠIĆ, R. 1983. Zbirka bizantskog novca Arheološkog muzeja Istre u Puli. *Starohrvatska prosvjeta* 13, 217-233.

MATIJAŠIĆ, R. 1987. Vecchi e nuovi rinvenimenti di tegole con bollo di fabbrica in Istria (I – Istria meridionale). *Arheološki vestnik 38*, 161-192.

MATTINGLY, H., SYDENHAM, E. 1926. *The Roman Imperial Coinage vol. II. Vespasian to Hadrian*, London.

MATTINGLY, H., SYDENHAM, E. 1930. *The Roman Imperial Coinage vol. III. Antoninus Pius to Commodus*, London.

MATTINGLY, H., SYDENHAM, E., SUTHERLAND, C. H. V. 1938. *The Roman Imperial Coinage vol. IV. Part II. Marcinus to Pupienus*, London.

MATTINGLY, H., SYDENHAM, E., WEEB, P. 1927. *The Roman Imperial Coinage, Vol V, Part I, Valerian to Florian*, London.

MAZZOCCHIN, S. 2021. I laterizi bollati, in J. Bonetto, S. Mazzocchin, D. Dobreva (eds.), *Scavi di Aquileia II. Aquileia. Fondi Cossar. 3.3. - Tomo 2 - L'instrumentum, il materiale vitreo, metallico e gli elementi architettonico-decorativi*, 805-817, Roma, Edizioni Quasar.

METLICH, M. A. 2004. *The Coinage of Ostrogothic Italy*, Spink & Son, London.

MIARI, M., NEGRELLI, C. 2016. *Ritmi di Transizione 2. Dal Garampo al Foro Annonario: ricerche archeologiche 2009-2013.* Firenza, All'Insegna del Giglio.

MIJANOVIĆ SIMIĆ, A. 2024. *Novigrad. Arheološka baština od prapovijesti do kasnog srednjeg vijeka. /* Cittànova. Il patrimonio archeologico dalla preistoria al tardomedioevo. Novigrad-Cittànova, Muzej - Museo Lapidarium.

MILOŠEVIĆ ZAKIĆ, B. 2018. Sipar. Hrvatski arheološki godišnjak 14/2017, 456-460.

MILOŠEVIĆ ZAKIĆ, B. 2019. Sipar, arheološka istraživanja i zaštita lokaliteta od 2013. do 2015. godine. *Starohrvatska prosvjeta* 46, 205-221.

MILOŠEVIĆ ZAKIĆ, B. 2022. *Mreže i udice. Eksploatacija mora u doba antike i ranog srednjeg vijeka/ Rete e ami. Sfruttamento del mare in età romana e altomedievale/* katalog izložbe - catalogo della mostra. Umag - Umago. Muzej grada Umaga/ Museo civico di Umago.

MILOŠEVIĆ ZAKIĆ, B., UHAČ, M., KATUNARIĆ, T. 2022. *Arheološka istraživanja na lokalitetu Sipar 2022*, izvještaj. Muzej grada Umaga, arhiva.

MILOŠEVIĆ ZAKIĆ, B., KOVAČ, A., 2024. Soapstone vessels from Late Antiquity to Early Middle Ages: distribution along the Eastern Adriatic coast. Analysis of new findings. Workshop: *The eastern Adriatic and the Balkans: trade and exchange in context, from Late Antiquity to the Early Middle Ages.* 13. November 2024. Johannes Gutenberg-Universität Mainz, Mainz (u tisku).

MIMICA, B. 1997. *Numizmatička povijest Istre i Kvarnera*, CIP, Rijeka.

MIRNIK, I., ŠEMROV, A. 1998 *Byzantine coins in the Zagreb Archaeological Museum Numismatic Collection Anastasius I (A.D. 497-518) - Anastasius II (A.D. 713-715)*, Zagreb.

MIŠKEC, A. 2002. *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Kroatien*, Abteilung XVIII Istrien, Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 37-334.

MIŠKEC, A. 2003. The Early Romanization of the Southeastern Alpine Region in the Light of Numismatic Finds. *Arheološki vestnik* 54, 369-379.

MIŠKEC, A. 2008. Denarni obtok v Istri v antičnem obdobju. *Annales, Series Historia et Sociologia* 18, 2, 289-304.

MORRISON, C. 2012. Weighing, Measuring, Paying, in C. Morrisson (ed.) *Trade and Markets in Byzantium,* 379-398, Washington D.C. Dumbarton Oaks.

NOVAK, A. 2023. *Istrska civitates vel castella ter denarništvo in denarni obtok na Jadranu v srednjem veku,* Doktorska dizertacija, Univerza na primorskem fakulteta za humanistične študije Koper.

NUTZ, B. 2022. Braids and Bands in Archaeology - Find from Tyrol. *Strands* 29, 3-9.

PANCIERA, S. 1972. Porti e commerci nell'alto Adriatico, in *Aquileia nell'alto Adriatico II, Aquileia e l'Istria*, Centro di antichità Altoadriatiche, Udine, Arti grafiche Friulane, 79-113.

PAPADOPOLI, N. 1893. *Le monete di Venezia descritte ed illustrate da Nicolò Papadopoli Aldobrandini*, v. 1 con disegni di C. Kunz, Ferdinando Ongania editore, Venezia.

PEARCE, J. W. E. 1951. *The Roman Imperial Coinage vol. IX. Valentinian I. to Theodosius I.,* London.

PETKOVIĆ, S. 1995. *Rimski predmeti od kosti i roga sa teritorije Gornje Mezije*, Opseg 28. Posebna izdanja. Beograd. Arheološki institut.

PETRU, P., STOPAR, B., ŠTULAR, H., ŽNIDAR, V. 1973. Argo, Informativno glasilo za muzejsko dejavnost, leto XI, št. 3/4, 138.

PIERI, D. 2005. *Le commerce du vin oriental à l'époque byzantine (IVe-VII s. ap. J.-C.). Le témoignage des amphores en Gaule*. Bibliothèque archéologique et historique 174. Beyrouth. Institut Français d'Archéologie du Proche-Orient.

RICCATO, A. 2021. I mortai fittili di produzione italica, in J. Bonetto, S. Mazzocchin, D. Dobreva (eds.), *Scavi di Aquileia II. Aquileia. Fondi Cossar. 3.3. - Tomo 1 - I materiali ceramici*, 469-479, Roma, Edizioni Quasar.

ROMA 2012. = *Roma dall'antichità al Medioevo. Archeologia e storia. Nel Museo Nazionale Romano Crypta Balbi* (eds.) M. S. Arena, P. Delogu, L. Paroli, M. Ricci, L. Saguì i L. Vendittelli). Ristampa 2012. Milano. Soprintendenza Archeologica di Roma.

SCHINDLER KAUDELKA, E. 1975. *Die dünnwandige Gebrauchskeramik vom Magdalensberg.* Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 3. Kärntner Museumsschriften 58, Klagenfurt. Verlag des Landesmuseums für Kärnten.

SCHINDLER, M., SCHEFFENEGGER, S. 1977. *Die glatte rote Terra Sigillata vom Magdalensberg.* Tafelband. Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg Nr. 5., Klagenfurt. Verlag des Landesmuseums für Kärnten.

SCHULZE-DÖRRLAMM, M. 2009. *Byzantinische Gürtelschnallen und Gürtelbeschläge im Römisch-Germanischen Zentralmuseum, Teil II. Die Schnallen mit Scharnierbeschläg und die Schnallen mit angegossenem Riemendurchzug des 7. bis 10. Jahrhunderts.* Kataloge RGZM 30,2. Mainz. Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums.

SIMONI, K. 1999. Ranobizantski utezi iz Srednjovjekovne zbirke Arheološkog muzeja u Zagrebu. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* XXXII-XXXIII, 187-196.

STOKIN, M. 1992. Naselbinski ostanki iz 1. st. pr. n. š. v Fornačah pri Piranu. *Arheološki vestnik* 43, 79-92.

SUTHERLAND, C. H. V., CARSON, R. A. G. 1984. *The Roman Imperial Coinage vol. I. from 31 BC to 69 AD*, London.

SUTHERLAND, C. H. V. 1967. *The Roman Imperial Coinage vol. VI. from Diocletian's reform to the death of Maximinus*, London.

TORCELLAN, M. 1986. *Le tre necropoli altomedievali di Pinguente.* Firenze. All'Insegna del Giglio.

VENTURA, P. 2021. La ceramica grigia, in J. Bonetto, S. Mazzocchin, D. Dobreva (eds.), *Scavi di Aquileia II. Aquileia. Fondi Cossar. 3.3. - Tomo 1 - I materiali ceramici*, 23-41, Roma, Edizioni Quasar.

VIŠIĆ-LJUBIĆ, E. 1994. Utezi, in E. Marin (ed.) *Salona Christiana*, 279-284, Split. Arheološki muzej u Splitu.

WROTH, W. 1911. *Western and Provincial Byzantine Coins, Vandals, Ostrogoths, Lombards and the Empires of Thessalonica, Nicaea and Trebizond*, London 1911, 98-104.

ZACCARIA, C., GOMEZEL, C. 2000, Aspetti della produzione e circolazione dei laterizi nell'area adriatica settentrionale tra II secolo a. C. e II secolo d.C., in P. Boucheron, H. Broise, Y. Thébert (eds.), *La brique antique et médiévale: production et commercialisation d'un matériau, actes du Colloque international*, Saint-Cloud, 16 - 18 novembre 1995 / organisé par le Centre d'histoire urbaine de l'Ecole normale supérieure de Fontenay/Saint-Cloud et l'Ecole française de Rome, Collection de EFR 272, Rim - Pariz, L'Erma di Bretschneider - École Française de Rome, 285-310.

ZUCCON, B. 1987. Nalaz Teodorikove četvrtsilikve na lokalitetu Vižula kod Medulina (Istra). *Numizmatičke vijesti* 41, 34-41.

ZUCCON, B. 1990. Nalaz noričkog malog srebrnjaka kod Medulina u Istri. *Numizmatičke vijesti* 43, 13-16.

ŽERJAL, T., NOVŠAK, M. 2020. *Šolarice pri Spodnjih Škofijah*. Opseg 86. Zbirka Arheologija na avtocestah. Ljubljana. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

WEB IZVORI / ELECTRONIC SOURCES

NOMISMATA, geo- and chrono-referenced database of Byzantine coin finds from archaeological contexts (498-1453), Università degli Studi di Trieste, Dipartimento di Studi Umanistici (DiSU) (https://byzantinefind.units.it/viewer.p/83/3852/types/all/geo/) (posjećeno 5.3.2025.)

CORPUS VASORUM ARRETINORUM, systematic collection of stamps from Italian terra sigillata ware. Römisch-Germanische Kommission/Frankfurt (RGK) (https://ock.dainst.org/vessels/1039/1) (posjećeno 20. 10. 2024., 27. 2. 2025.)

IZVORI / SOURCES:

AMI, Dokumentacija, Pismo Aleksandera Jeločnika Štefanu Mlakaru, 9. 6. 1967.
AMI, Documentation, letter of Aleksander Jeločnik addressed to Štefan Mlakar, 9 June 1967

AMI, Dokumentacija, Putni izvještaj br. 451, 12. 11. 1966.
AMI, Documentation, Travel Report no. 451, 12 November 1966

AMI, Dokumentacija, PLA-139
AMI, Documentation, PLA-139